

Gymnasieskolans kursprov läsåret 2001/2002

En resultatredovisning

Skolverket

Gymnasieskolans kursprov läsåret 2001/2002

En resultatredovisning

Beställningsadress: Fritzes kundservice
106 47 Stockholm
Tel: 08-690 95 76
Fax: 08-690 95 50
E-post: skolverket@fritzes.se
Webbplats: www.skolverket.se

Beställningsnummer: 02:783

Pris: 50 kr

Rapporter i serien Gymnasieskolans kursprov

2001-2002

Gymnasieskolans kursprov, läsåret 2001/2002, en resultatredovisning,
ISBN 91-85009-23-7, Best. nr 02:783

Gymnasieskolans kursprov, vårterminen 2001, en resultatredovisning,
ISBN 91-89314-53-0, Best. nr 01:666

Gymnasieskolans kursprov, höstterminen 2000, en resultatredovisning,
ISBN 91-89314-30-1, Best. nr 01:621

1999-2000

Gymnasieskolans kursprov, vårterminen 2000, en resultatredovisning,
ISBN 91-89313-66-8, Best. nr 00:573

Gymnasieskolans kursprov, höstterminen 1999, en redovisning av enkäter och elevresultat,
ISBN 91-89313-83-6, Best. nr 00:545

Gymnasieskolans kursprov, vårterminen 1999, en resultatredovisning,
ISBN 91-89313-60-7, Best. nr 99:493

Gymnasieskolans kursprov, höstterminen 1998, en resultatredovisning,
ISBN 91-89313-26-7, Best. nr 99:445

1997-1998

Gymnasieskolans kursprov, vårterminen 1998, en resultatredovisning,
ISBN 91-88373-43-6, Best. nr 98:393

Gymnasieskolans kursprov, höstterminen 1997, resultatredovisning till skolorna,
ISBN 91-88373-25-8, Best. nr 98:368

Gymnasieskolans kursprov, vårterminen 1997, resultatredovisning till skolorna,
ISBN 91-88373-55-X, Best. nr 97:330

Skolverkets diari nr 73-2003:75

ISBN 91-85009-23-7

Tryckeri: Elanders Gotab, Stockholm, 2002

Utgiven av Skolverket, 106 20 Stockholm

Förord

I denna rapport redovisas resultaten på kursproven i den gymnasiala utbildningen läsåret 2001/2002. Syftet med rapporten är att ge lärare och skolledare liksom huvudmän för utbildningen en nationell bild av resultaten.

Resultaten bygger på en insamling från ett riksrepresentativt urval skolor. Bortfallet är liksom tidigare år relativt stort. Resultaten måste därför tolkas med viss försiktighet. Trots det ger materialet en bild av starka och svaga sidor hos svenska gymnasieelever och kan användas som ett jämförelsematerial för utvärdering av den egna undervisningen.

Statistiska centralbyrån har på Skolverkets uppdrag samlat in resultaten. Resultatredovisningen har gjorts av Skolverket tillsammans med de universitetsinstitutioner som konstruerat kursproven. Anders Danell, Birgitta Nilsson och Ulrika Sjöberg, Institutionen för nordiska språk, FUMS, vid Uppsala universitet ansvarar för kapitlet om provet i svenska och svenska som andraspråk. Gunilla Olofsson, PRIM-gruppen vid Lärarhögskolan i Stockholm och Jesper Boesen, Enheten för pedagogiska mätningar vid Umeå universitet ansvarar för kapitlet om proven i matematik. Anne Dragemark och Lena Börjesson, Enheten för språk och litteratur vid Göteborgs universitet ansvarar för kapitlet om proven i engelska. Anna Enström-Järleborg, Skolverket, har skrivit kapitel 1 samt bilagorna.

Stockholm februari 2003

Kristian Ramstedt
Enhetschef

Camilla Gidlöf
Projektledare

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING.....	7
1. INLEDNING	9
2. KURSPROV B I SVENSKA OCH SVENSKA SOM ANDRASPRÅK.....	13
3. KURSPROVEN I MATEMATIK.....	29
3.1 Kursprovet i matematik kurs A	29
3.2 Introduktion till kursprov B-D i matematik.....	39
3.3 Kursprovet i matematik kurs B	38
3.4 Kursprovet i matematik kurs C	46
3.5 Kursprovet i matematik kurs D	55
3.6 Fördjupning kring kursprov B-D i matematik.....	60
4. KURSPROVEN I ENGELSKA	63
4.1 Kursprovet i engelska kurs A.....	63
4.2 Kursprovet i engelska kurs B	74
BILAGA 1	81
SKOLFS 2001:4	
SKOLFS 2001:5	
BILAGA 2	85
Insamlingsmetoden	
BILAGA 3	86
Bortfallet i undersökningen	
BILAGA 4	88
Resultat för kursprov C i matematik	

Sammanfattning

Rapporten redovisar resultaten på kursproven höstterminen 2001 och vårterminen 2002. Den bygger på insamlade provresultat från ett urval av gymnasieskolor och enheter med kommunal vuxenutbildning. Kursproven är fr.o.m. den 1 juli 2000 obligatoriska för lärarna i gymnasieskolan att använda i kärnämneskurserna Svenska B och Svenska som andraspråk B, Engelska A och Matematik A samt i den avslutande gemensamma karaktärsämneskursen på respektive program i engelska och matematik.

Bortfall

Det totala bortfallet var 25 procent för gymnasieskolan och 35 procent för komvux. Bortfallsnivåerna varierar kraftigt mellan proven. Överlag var bortfallet störst för proven i matematik och minst för proven i engelska. Bortfallet är större för komvux än för gymnasieskolan vilket kan bero på att kursproven inte är obligatoriska för komvux.

Kursprovet i svenska och svenska som andraspråk, kurs B

Provet i svenska och svenska som andraspråk innehåller tre delprov. Höstterminen 2001 gjorde 65 procent av eleverna provets samtliga delar och för vårterminen 2002 var motsvarande andel 67 procent. I provets större skriftliga delprov, del B, deltog så många som 98 procent av de elever som det finns uppgifter om på höstterminen och 67 procent på vårterminen. Eleverna har kunnat välja mellan åtta olika skrivuppgifter. De mest populära skrivuppgifterna för både kvinnor och män på höstterminens B-del var uppgift *B1 Olika kön – olika världar* följt av *B2 En ny värld*. På vårterminen var *B1 Uppfostran – nyckeln till ett gott liv* det mest populära temat följt av *B2 En partner för livet?* Liksom tidigare år har kvinnorna fått högre betyg än männen på samtliga tre delprov, och betygen på provets muntliga del är något högre än på de skriftliga delarna. För det muntliga provet var andelen som ej uppnår gränsen för godkänt som högst 8 procent medan andelen med betyget IG på de övriga delarna var högre och varierade mer mellan programmen. För A-delen varierade andelen med betyg IG mellan 4 procent (Naturvetenskap ht-01 & vt-02) och 28 procent (Fordon vt-02) och för B-delen mellan 6 procent (Naturvetenskap ht-01 samt Hantverk & Media vt-02) och 32 procent (Fordon vt-02).

Kursproven i matematik

Kurs A

Drygt 4 av 5 elever på nationella program uppfyllde målen på kurs A i matematik under läsåret. Motsvarande andel för övriga gymnasieprogram var något högre. För komvux var andelen godkända över 90 procent men på grund av det höga bortfallet (bortfall: 48% höst och 44% vår) bör resultaten tolkas med försiktighet. Resultatfördelningen är relativt jämn mellan män och kvinnor, förutom på höstterminen då endast 6 av 16 gymnasieprogram var representerade.

87 procent av lärarna anser att kursprovet påverkar i hög grad eller till viss del vilket slutbetyg läraren ger enskilda elever. En jämförelse mellan provbetyg och kursbetyg visar att drygt 20 procent av eleverna på vårterminen fick ett högre kursbetyg. Cirka 90 procent av lärarna anser att kursprovet speglar ämnessynen i kursplanen i hög grad eller till viss del.

Kurs B

Kursprov B i matematik är endast obligatoriskt att använda vid de estetiska och samhällsvetenskapliga programmen vid gymnasieskolan, och bortfallet är också högre än vid kurs A. Bland de elever för vilka kursprov B insamlades var andelen som uppnådde gränsen för godkänt två tredjedelar. Andelen godkända varierar mellan 59 procent (Estetiska programmet vt-

02) och 93 procent (Naturvetenskapliga programmet vt-02). Kvinnorna fick något högre kursbetyg än männen på höstterminen men i stort är könsfördelningen jämn.

Kurs C

Av de inskickade elevresultaten från samhälls- och naturvetenskapsprogrammen samt komvux framgår att andelen elever från respektive kategori som uppnådde målen på höstterminen enligt provbetyget varierar mellan 55 och 92 procent. Motsvarande intervall på vårterminen var 75 till 96 procent. Kvinnornas resultat var något bättre än männens både för prov- och kursbetyg. De flesta lärare var positiva till att provet innehöll en miniräknarfri del.

Kurs D

På kursprovet i Matematik D var andelen elever på naturvetenskapsprogrammet som uppnådde målen enligt provbetyget drygt 90 procent på både höst- och vårtermin. Vid jämförelse av fördelningen av de olika prov- och kursbetygen med hänsyn taget till kön framträder inga större skillnader. Cirka hälften av lärarna anser i stor eller mycket stor utsträckning att sättet att bedöma provets sista uppgift var värd arbetsinsatsen.

Kursproven i engelska

Kurs A

På kursprovet i Engelska A är det liksom tidigare en påfallande skillnad i resultat mellan de olika programmen, men för samtliga delprov och för samtliga program är andelen elever som klarat gränsen för godkänt två tredjedelar eller större. Måluppfyllelsen är störst för det muntliga delprovet precis som för kursprovet i svenska.

Kvinnorna klarade sig bättre på de produktiva delarna (*Writing* och *Speaking*) och männen på de receptiva delproven (*Reading* och *Listening*) Denna tendens, har observerats under lång tid i provsammanhang. Den största skillnaden mellan kvinnor och män finns denna gång för hörförståelseprovet där männen fick något bättre resultat.

Något nytt vid läsförståelsedelen var poängavdrag för stavfel på lucktexter, vilket lärarna hade blandade åsikter om. Den stora majoriteten av lärarna (95 procent) anser att kursprovet i sin helhet ger dem det betygstöd som proven är ämnade att ge.

Kurs B

Resultaten på kursprov B visar liknande mönster som kursprov A. På samtliga program och även inom komvux har eleverna uppnått det klart bästa resultatet på delprovet *Speaking*. Liksom vid tidigare läsår har elever på naturvetenskapsprogrammet bäst resultat på samtliga delprov och elever inom komvux klarar sig lika bra på de olika delproven som elever på samhällsvetenskapsprogrammet.

Männen når något bättre resultat än kvinnorna på de receptiva delproven, *Focus: Reading* och *Focus: Listening*, vilket även konstaterats tidigare. Skillnaderna mellan män och kvinnor beträffande de produktiva delproven, *Writing* och *Speaking* är marginella. För kursprov B i engelska är andelen män i datamaterialet 44 procent. Jämförelser av resultat mellan män och kvinnor baseras alltså på en mindre grupp män än kvinnor.

Några lärare uttrycker önskemål om att sekretessen lyfts på fler prov än det från höstterminen 1998. Andra önskemål är att återinföra färgen på A- och B-proven, samt att sprida kursproven i engelska och svenska under terminen för att fördela arbetsbördan för lärare som har båda ämnena. 98 procent av lärarna anser att resultaten på kursproven överensstämmer mycket eller ganska väl med den egna bedömningen.

1. Inledning

De första nationella kursproven för den gymnasiala utbildningen färdigställdes läsåret 1994/95. Inom ramen för det nationella provsystemet har skolorna sedan dess erbjudits kursprov i svenska, engelska och matematik. Fr.o.m. höstterminen 2000 ska kursprovet för Svenska B även användas för de elever som läser kursen Svenska som andraspråk B. Det övergripande syftet med kursproven är att de ska implementera måldokumentet och bidra till att öka likvärdigheten i betygsättningen över landet.

Denna rapport redovisar resultaten på kursproven läsåret 2001/02 dvs. höstterminen 2001 och vårterminen 2002 för gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen (komvux). Syftet med rapporten är att presentera en nationell resultatbild som bl.a. kommuner, skolledare och lärare ska kunna använda vid utvärderingar av den egna verksamheten. Avsikten är också att ge ett underlag för jämförelser mellan lärares egna resultat och resultaten för ett urval av gymnasieskolor och komvux-enheter. Materialet som samlats in kommer också att användas i olika utvärderingar av svensk skola och för forskningsändamål. Det är även ett viktigt underlag för universitetsinstitutionernas arbete med provens utveckling.

Obligatoriska kursprov

Fr.o.m. den 1 juli 2000 ska lärarna i gymnasieskolan inför betygsättningen använda kursprov i kärnämneskurserna Svenska B/Svenska som andraspråk B, Engelska A och Matematik A samt i den avslutande gemensamma karaktärsämneskursen på respektive program i engelska och matematik.¹ Kursprov i icke kärnämneskurser kan naturligtvis användas på program där dessa inte är obligatoriska att genomföra.

Skyldigheten att använda centralt fastställda prov gäller inte den kommunala vuxenutbildningen. Det anges dock att lärarna *bör* använda centralt fastställda prov som ett hjälpmedel för att säkerställa en likvärdig betygsättning över landet.²

Resultatens representativitet

Bortfallet är relativt stort (ungefär 25 procent för gymnasieskolan och 35 procent för komvux). Ett sådant bortfall kan ha en snedvridande effekt på resultaten. Eftersom bortfallet är större för komvux än för gymnasieskolan är skattningarna för komvux mer osäkra än de för gymnasieskolan. Dessutom är antalet grupper och elever som genomför kursproven i gymnasieskolan betydligt fler på vårterminerna jämfört med på höstterminerna, det gör att resultaten på höstterminerna för gymnasieskolorna är mer osäkra än resultaten för vårterminerna. För komvux är skillnaderna i antalet grupper och elever mellan höst- och vårterminerna betydligt mindre och därmed föreligger ingen skillnad i resultatens osäkerhet.

De resultat som redovisas i denna sammanställning ska ses som grova skattningar, där t.ex. andelen elever med betyget Icke godkänd troligen är något högre i verkligheten. Skillnader i resultat mellan olika elevgrupper, t.ex. mellan kvinnor och män, samt jämförelser av elevernas starka och svaga sidor på olika provdelar (eller uppgifter), torde inte påverkas av bortfallet i någon större omfattning.

¹ Gymnasieförordningen (1992:394, senaste ändring 2002:138), 7 kap. 4 §.

² Förordning om kommunal vuxenutbildning (1992:403, senaste ändring 2001:1208), 4 kap. 6 §.

Eftersom materialet baseras på ett urval av skolor och inte på resultat från alla skolor finns det dessutom en statistisk osäkerhet i resultaten. För grupper på mellan 100 och 1 000 elever ligger den statistiska felmarginalen för andelen elever med ett visst betyg på mellan 3 och 10 procent – ju mindre grupp desto större osäkerhet.

Det har visat sig att andelen elever på de olika programmen som gör kursproven är olika mellan terminerna. T.ex. är andelen elever av dem som gör provet i Matematik A som går på det naturvetenskapliga programmet dubbelt så hög på höstterminerna jämfört med andelen på vårterminerna. För att kunna ge en bild av resultaten oberoende av vilka program som gjort kursproven i kärnämneskurserna aktuell termin, har resultaten på dessa kursprov viktats efter hur många elever som gick på respektive program under läsåret 2001/02. Det *vägda* resultatet är en skattning av resultatet för alla gymnasieelever under läsåret 2001/02 medan det *ovägda* resultatet är resultatet för de inrapporterade eleverna i urvalet. I resultatredovisningarna för Svenska B/Svenska som andraspråk B, Matematik A och Engelska A anges därför det vägda resultatet som en särskild rad sist i tabellen och benämns som ”S:a nationella program (vägt)”.

Jämförelse av provresultat över tid

Det är ibland eftersträfvansvärt att mäta elevernas prestationer i ett nationellt provsystem över tid, dvs. att jämföra resultaten hos en årskull med resultaten hos en annan. Sådana jämförelser bör dock göras med försiktighet bl.a. beroende på att flera inslag i och kring proven inte är likadana från ett år till ett annat. Proven ska vara följsamma och konkretisera styrdokumentens mål och kriterier, och av den orsaken är det naturligt att de förändras över tid. Av bl.a. utrymmesskäl kan det också vara så att alla mål inte kan provas lika utförligt varje år, vilket innebär att proven kan ha olika inriktning och tyngdpunkt de olika åren. Man bör alltså inte dra för stora växlar på små skillnader i resultat mellan olika årskullar.

I vilken utsträckning används kursproven?

Insamlingen av resultaten har gjorts från ett slumpmässigt urval om 93 gymnasieskolor och 50 enheter med gymnasial vuxenutbildning (komvux-enheter). Nytt för detta läsår är att gymnasieskolorna har delats in i sex grupper som kommer att rapportera in resultaten enligt ett rullande schema, dvs. en gymnasieskola ingår i urvalet var sjätte år. För närmare detaljer om urvalsförfarandet se bilaga 2.

Antalet undervisningsgrupper som avslutade de aktuella kurserna under provperioden varierar mellan åren och mellan höst- och vårterminerna. Höstterminen 2001 var det 700 grupper i gymnasieskolan som avslutade de aktuella kurserna medan det i komvux var 500 grupper. Vårterminen 2002 var det 2 600 grupper i gymnasieskolan som avslutade de aktuella kurserna medan det i komvux var 500 grupper. Jämfört med tidigare läsår har antalet grupper i gymnasieskolan minskat avsevärt. Denna minskning beror troligtvis på att skolorna inte rapporterat in alla grupper som avslutar de aktuella kurserna.

Av de grupper som avslutade de aktuella kurserna under läsåret 2001/02 har inte alla genomfört kursproven. Skolorna/komvux-enheter i urvalet har fått lämna uppgifter om vilka grupper som planerades göra kursproven. Tabell 1.1 visar hur stor andel av grupperna som enligt denna inrapportering planerades göra kursproven.

Tabell 1.1 Antal grupper i urvalet som avslutade kurs under provperioden, ht -01 och vt -02, samt andel som planerades göra prov.

Kursprov	Höstterminen 2001				Vårterminen 2002			
	Gymnasieskolan		Komvux		Gymnasieskolan		Komvux	
	Antal grupper	Andel som planerades göra prov	Antal grupper	Andel som planerades göra prov	Antal grupper	Andel som planerades göra prov	Antal grupper	Andel som planerades göra prov
Svenska B	186	85%	87	79%	480	92%	114	92%
Svenska som andraspråk B	**	**	**	**	**	**	**	**
Matematik A	136	64%	92	64%	605	98%	78	77%
Matematik B	71	73%	76	54%	297	99%	78	60%
Matematik C	88	77%	55	69%	100	90%	60	67%
Matematik D	26	92%	24	46%	78	97%	26	50%
Engelska A	142	76%	120	79%	653	99%	101	97%
Engelska B	58	81%	75	84%	388	97%	83	99%
Totalt	707	77%	529	71%	2 601	97%	540	82%

** Totalt antal elever som planerade att göra kursprovet i Svenska som andraspråk B saknas eller har dålig kvalitet.

Det verkar som om de flesta grupperna i gymnasieskolan som enligt inrapporteringen avslutade kurserna på vårterminen planerade att göra proven, vilket inte är konstigt eftersom kursproven är obligatoriska. Vi måste dock ha i åtanke att det kan vara så att de grupper som planerade göra proven i större utsträckning skickade in sina uppgifter. Det är betydligt färre grupper som inrapporterats denna termin jämfört med tidigare vårterminen. Vårterminen 2001 avslutade närmare 3 400 grupper kurserna i gymnasieskolan. Motsvarande antal höstterminen 2000 var 1 100 grupper. Det är alltså svårt att dra några säkra slutsatser om hur användningen av kursproven har förändrats utifrån dessa uppgifter.

Bortfallet

Det totala bortfallet är 23-26 procent för gymnasieskolan och 35-37 procent för komvux. Bortfallsorsakerna varierar kraftigt mellan höstterminen 2001 och vårterminen 2002 och mellan gymnasieskolan och komvux. För gymnasieskolan höstterminen 2001 beror merparten av bortfallet på att grupper/elever som avslutade kurserna inte gjorde kursproven (användningsbortfall). För vårterminen 2002 beror däremot merparten av bortfallet för gymnasieskolan på att skolorna inte har skickat in sina elevers resultat (inskickningsbortfall). När det gäller komvux är skillnaden mellan terminerna mindre men även här ser vi en ökning i bortfallet som beror på att lärarna inte skickat in sina elevers resultat. Detta är oroväckande eftersom vi inte vet varför skolorna inte skickar in alla sina resultat. SCB anser att det blivit allt svårare att få skolorna att skicka in sina elevers resultat. Enligt lärarna beror det på att de inte anser sig ha tid att fylla i uppgifterna och skicka in dem till SCB. De skolor och komvux-enheter som ingår i urvalet är skyldiga att redovisa sin resultat³ men Skolverket har inga andra påtryckningsmedel än att ringa och påminna skolorna.

³ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kursprov samt prov från Skolverkets provbank i gymnasieskolan läsåret 2001/2002 (SKOLFS 2001:4), 6 §.

Skolverkets föreskrifter om nationella kursprov samt prov från Skolverkets provbank i kommunal vuxenutbildning läsåret (2001/2002 SKOLFS 2001:5), 5 §.

Liksom tidigare terminer är bortfallet för de flesta kursprov större för komvux än för gymnasieskolan vilket kan bero på att kursproven inte är obligatoriska för komvux. Som nämns ovan kan även bortfallet vara underskattad eftersom antalet grupper och elever som inrapporterats är betydligt färre detta läsår jämfört med tidigare läsår. Basen för bortfallet är antalet inrapporterade elever som avslutar kurserna. Det är därför svårt att dra några generella slutsatser om hur bortfallet har förändrat sig jämfört med förra läsåret. Om man ser till de rapporterade resultaten har det totala bortfallet för gymnasieskolan ökat något för höstterminen 2001 medan den minskat något för vårterminen 2002. För komvux har det totala bortfallet minskat för höstterminen 2001 och är oförändrat för vårterminen 2002. I bilaga 3 redovisas bortfallet mera i detalj.

Tabell 1.3 Antal elever som planerades göra prov samt totalt bortfall, ht -01 och vt -02.

Kursprov	Höstterminen 2001				Vårterminen 2002			
	Gymnasieskolan		Komvux		Gymnasieskolan		Komvux	
	Antal elever	Totalt bortfall	Antal elever	Totalt bortfall	Antal elever	Totalt bortfall	Antal elever	Totalt bortfall
Svenska B	3 912	16%	1 289	37%	8 336	28%	1 632	35%
Svenska som andraspråk B	**	**	**	**	**	**	**	**
Matematik A	2 760	34%	1 383	48%	11 796	23%	1 191	44%
Matematik B	1 499	43%	1 099	63%	6 241	29%	1 246	62%
Matematik C	2 014	34%	726	50%	1 882	36%	850	56%
Matematik D	446	6%	191	64%	1 608	19%	328	81%
Engelska A	2 538	25%	1 755	27%	13 064	19%	1 361	13%
Engelska B	1 241	26%	1 084	19%	8 214	19%	1 236	19%
Totalt	14 410	26%	7 527	37%	51 141	23%	7 844	35%

** Totalt antal elever som planerade att göra kursprovet i Svenska som andraspråk B saknas eller har dålig kvalitet vilket gör att inget totalt bortfall kan beräknas.

2. Kursprov B i svenska och svenska som andraspråk

Anders Danell/Birgitta Nilsson/Ulrika Sjöberg
Institutionen för nordiska språk/FUMS
Uppsala Universitet

Titeln på höstterminens nationella prov i svenska och svenska som andraspråk, kurs B 2001 är *Möten*. Vårterminens prov 2002 har titeln *Se människan!*. Proven innehåller tre delprov samlade under respektive rubrik. Den icke tidsbundna delen består av en muntlig presentation av ett fritt valt ämne inom temat. De två tidsbundna skriftliga delproven består av en A-del där eleverna skriver en kortare text samt en B-del där eleverna väljer en av åtta skrivuppgifter.

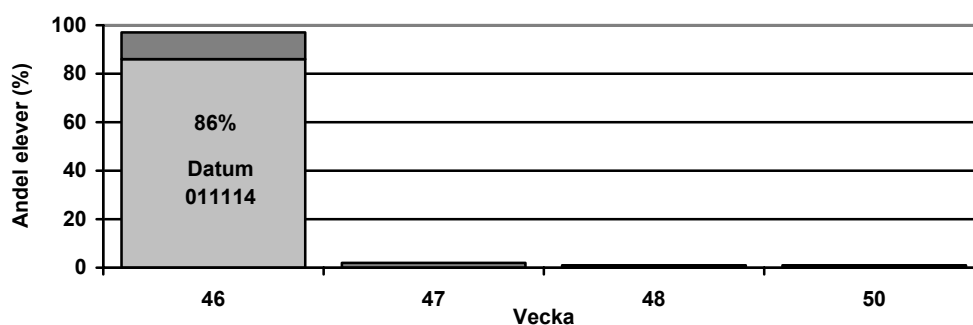
I nedanstående sammanställning ges först information om provanvändningen, det vill säga hur många elever som har gjort proven och när proven genomfördes. Därefter redovisas resultaten (betygsutfallet) på den muntliga provdelen samt motsvarande uppgifter för de skriftliga delproven A och B. Eftersom eleverna kan välja mellan flera olika skrivuppgifter i B-delen redovisas också val av B-uppgift. Vidare finns översikter som visar hur provets olika delar kombinerats då lärare inte genomfört samtliga provdelar. Slutligen redovisas delar av sammanställningarna från lärarenkäterna.

Elever och genomförande

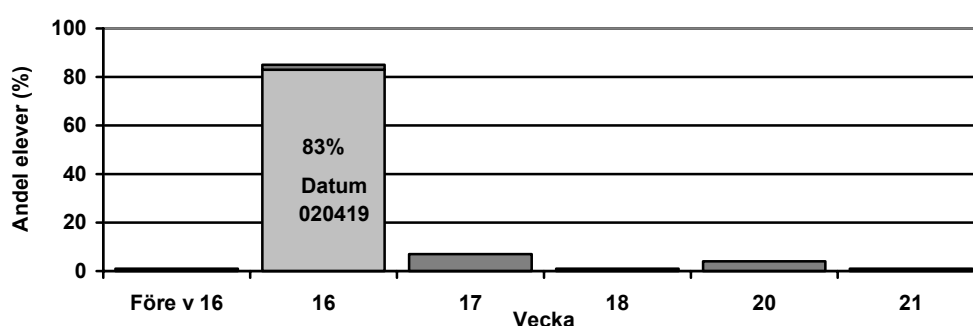
De resultat som presenteras för höstterminen -01 bygger på uppgifter från 4 500 elever, 53 procent kvinnor och 46 procent män (uppgift om kön saknas för 20 elever). Från gymnasieskolan kommer 76 procent av eleverna och från komvux 24 procent. De elever som läser Svenska som andraspråk B är medräknade i samtliga resultat och redovisas inte separat (totalt är det denna termin 266 elever, alltså bara 6 % av de inrapporterade eleverna, varav 68 kommer från gymnasieskolan och 198 från komvux). Av samtliga elever har 3 197 (71 %) deltagit det muntliga delprovet. I den skriftliga A-delen har 3 449 (77 %) elever deltagit och 4 288 (95 %) har gjort den skriftliga B-delen (beräkningarna är gjorda utifrån det antal elever som har fått betyg i de respektive delproven).

Resultaten som presenteras för vårterminen -02 bygger på uppgifter från 7 841 elever, 49 procent kvinnor och 50 procent män (uppgift om kön saknas för 82 elever). Från gymnasieskolan kommer 83 procent av eleverna och från komvux 17 procent. De elever som läser Svenska som andraspråk B är medräknade i samtliga resultat och redovisas inte separat (totalt är det denna termin 523 elever, alltså bara 7 % av de inrapporterade eleverna, varav 262 stycken kommer från gymnasieskolan och 261 från komvux). Av samtliga elever har 5 876 (75 %) deltagit det muntliga delprovet. I den skriftliga A-delen har 6 133 (78 %) elever deltagit och 7 310 (93 %) har gjort den skriftliga B-delen (beräkningarna är gjorda utifrån det antal elever som har fått betyg i de respektive delproven).

Efter höstterminen 2000, då en gemensam skrivdag för B-uppgiften infördes för gymnasieskolan, har antalet elever som skriver på skrivdagen ökat jämfört med motsvarande termin föregående år. Under höstterminen skrev 86 % den 14 november och på våren skrev 83 % den 19 april. De som skrivit B-delen vid senare tillfälle är i huvudsak komvuxelever; dessa har inte en fastslagen skrivdag utan ett första möjliga datum för B-delens genomförande. När ett datum före första skrivdagen angivits får man förmoda att läraren angivit skrivdag för A-uppgiften.

Figur 2.1 Fördelning av vecka för genomförande av B-delen i kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01. Andelen elever som skrivit provet en viss vecka av de elever för vilka uppgift om skrivdag finns, 4 355 elever.

Figur 2.2 Fördelning av vecka för genomförande av B-delen i kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02. Andelen elever som skrivit provet en viss vecka av de elever för vilka uppgift om skrivdag finns, 7 138 elever.

Resultat på det muntliga delprovet (icke tidsbunden del)

I tabell 2.1 och 2.2 redovisas betygsfördelningen på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, den icke tidsbundna delen, uppdelat på olika program.

Tabell 2.1 Betygsfördelning på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, icke tidsbunden del (muntlig uppgift), per program.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget				Antal elever ¹
	IG	G	VG	MVG	
Estetiska	4	22	46	28	113
Media	2	30	46	22	105
Naturvetenskap	1	17	51	31	773
Omvårdnad	1	57	39	3	122
Samhällsvetenskap	3	29	48	21	856
Övriga nationella program ¹	*	*	*	*	436
Totalt nationella program (ovägt)	3	32	45	21	2 405
Totalt nationella program (vägt)	3	42	39	16	2 405
Övriga gymnasieprogram	1	21	48	30	320
Komvux	3	31	47	20	472

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår BF, BP, EC, EN, FP, HP, HR, HV, IP, LP, NP och TE.

Anm: De 1 303 elever för vilka uppgift om provbetyg saknas redovisas ej. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Tabell 2.2 Betygsfördelning på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B vt -02, icke tidsbunden del (muntlig uppgift), per program.

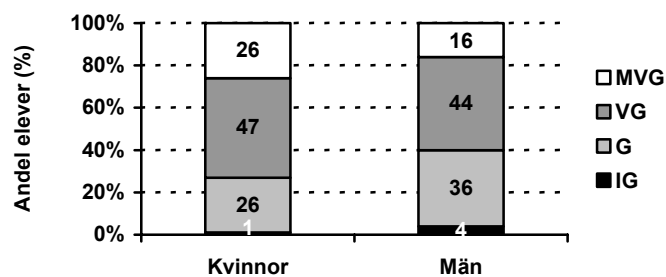
Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget				Antal elever ¹
	IG	G	VG	MVG	
Barn- och fritid	3	60	32	5	216
Bygg	8	69	21	3	143
El	8	61	29	2	380
Estetiska	0	26	46	27	204
Fordon	3	82	14	1	189
Handels- och administration	8	55	30	6	322
Hotell- och restaurang	5	60	34	1	354
Media	1	42	51	6	298
Naturvetenskap	1	22	52	25	928
Omvårdnad	3	60	33	3	216
Samhällsvetenskap	2	31	50	17	1 179
Teknik	7	39	40	15	189
Övriga nationella program ¹	*	*	*	*	271
Totalt nationella program (ovägt)	3	43	41	12	4 889
Totalt nationella program (vägt)	3	43	42	13	4 889
Övriga gymnasieprogram	3	30	42	25	235
Komvux	1	28	49	22	752

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår EN, HV, IP, LP och NP.

Anm: De 1 965 elever för vilka uppgift om provbetyg saknas redovisas ej. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

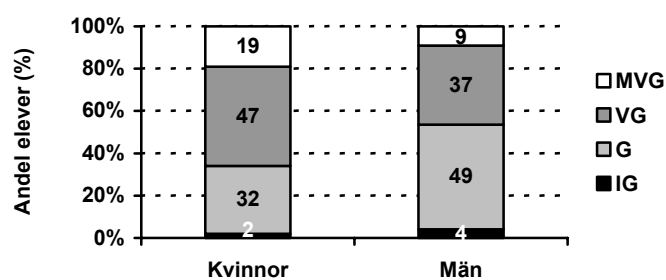
Andelen elever som fått betyget Mycket väl godkänd är på höstterminen -01 liksom tidigare terminer störst på naturvetenskapsprogrammet (31 %) Vårterminen -02 är andelen störst på estetiska programmet (27 %). Detta är något nytt då naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet har haft de högsta andelarna elever med det högsta betyget tidigare läsår. Andelen elever som fått betyget Icke godkänd är på höstterminens prov störst på estetiska programmet (4 %), men detta program hade också näst störst andel elever som hade betyget Mycket väl godkänd denna termin. På vårterminen har byggprogrammet, elprogrammet och handels- och administrations-programmet största andelarna med betyget Icke godkänd (8%). På vårterminen skrev fler elever på de mer yrkesförberedande programmen och bildar därför egna grupper. Som framgår av uppgifterna i kolumnerna för antal elever är det undersökta materialet begränsat för flera program och resultaten bör därför tolkas med försiktighet.

Liksom tidigare terminer är de kvinnliga elevernas betyg generellt högre än de manliga elevernas på såväl de muntliga som de skriftliga delarna. Figur 2.3 och 2.4 visar skillnaderna mellan könen på den muntliga provdelen. De kvinnliga eleverna har som tidigare lyckats bättre än de manliga eleverna.

Figur 2.3 Betygsfördelning (ovägd) på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, icke tidsbunden del (muntlig uppgift), per kön.

Anm: 1 316 elever saknar uppgifter om kön och/eller betyg. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Figur 2.4 Betygsfördelning (ovägd) på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02, icke tidsbunden del (muntlig uppgift), per kön.

Anm: 2 011 elever saknar uppgifter om kön och/eller betyg. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Resultat på A-delen

I tabell 2.3 och 2.4 visas betygsfördelningen på deluppgift A i provet, uppdelat på olika program.

Tabell 2.3 Betygsfördelning på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, uppgift A, per program.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget			Antal elever
	IG	G	VG	
El	15	67	18	101
Estetiska	12	47	41	142
Media	12	50	38	113
Naturbruk	25	56	19	108
Naturvetenskap	6	34	60	796
Omvårdnad	7	66	25	123
Samhällsvetenskap	5	48	46	908
Övriga nationella program ¹	*	*	*	289
Totalt nationella program (ovägt)	10	46	43	2 580
Totalt nationella program (vägt)	16	49	34	2 580
Övriga gymnasieprogram	7	47	46	352
Komvux	14	49	37	517

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår BF, BP, EN, FP, HP, HR, HV, IP, LP och TE.

Anm 1: A-delens högsta betyg är enligt anvisningarna Väl godkänd (OP hade 2% MVG och SP hade 1 % MVG, dessa är ej inräknade i VG-kolumnen ovan).

Anm 2: De 1 051 elever för vilka uppgift om provbetyg saknas redovisas ej. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Tabell 2.4 Betygsfördelning på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02, uppgift A, per program.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget			Antal elever
	IG	G	VG	
Barn- och fritid	21	63	16	210
Bygg	28	68	5	133
El	17	70	13	434
Estetiska	12	42	45	251
Fordon	28	62	10	225
Handels- och administration	19	57	22	344
Hotell- och restaurang	16	66	18	361
Hantverk	6	45	49	108
Media	6	52	41	345
Naturvetenskap	8	38	53	793
Omvårdnad	21	60	17	238
Samhällsvetenskap	11	44	44	1 007
Teknik	14	50	37	185
Övriga nationella program ¹	*	*	*	195
Totalt nationella program (ovägt)	14	52	33	5 008
Totalt nationella program (vägt)	14	50	35	5 008
Övriga gymnasieprogram	8	43	47	272
Komvux	11	48	40	853

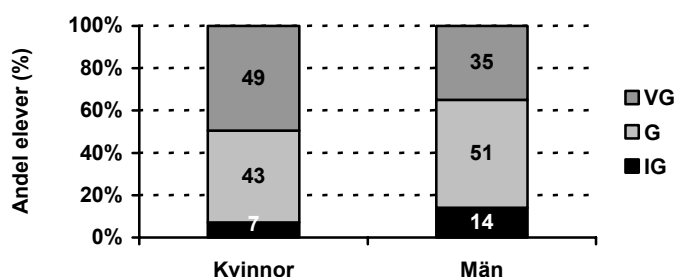
¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår EN, IP, LP och NP.

Anm 1: A-delens högsta betyg är enligt anvisningarna Väl godkänd (OP och OV hade 2% MVG och EC, HP, MP, NP, SP samt KX hade 1 % MVG, dessa är ej inräknade i VG-kolumnen ovan).

Anm 2: De 1 708 elever för vilka uppgift om provbetyg saknas redovisas ej. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

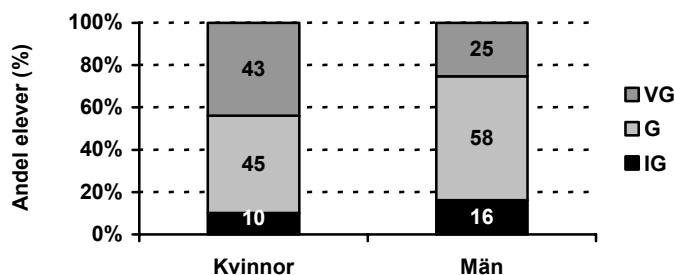
För A-delen gäller som tidigare läsår att elever på naturvetenskapsprogrammet har störst andel med det högsta betyget både ht-01 och vt-02 (60 % och 53%). Anmärkningsvärt är att elever på flera program har tilldelats betyget Mycket väl godkänd trots att A-delens högsta betyg enligt anvisningarna är Väl godkänd. Störst andel elever med betyget Icke godkänd på höstens prov finns på naturbruksprogrammet (25 %) och på vårens prov på Bygg- och Fordonsprogrammet (28 %). Även här är det undersökta materialet för flera av programmen alltför begränsat för att några långtgående slutsatser ska kunna dras.

Skillnaden i betyg på uppgift A mellan kvinnliga och manliga elever framgår av figurena 2.5 och 2.6. I likhet med övriga provdelar har de kvinnliga eleverna lyckats bättre än de manliga. Över 40 % av kvinnorna har fått betyget Väl godkänd både på höstens och vårens prov. Männen ligger på 35 % på hösten och 25 % på vårens prov. Icke godkända är 7 % kvinnor på höstens prov och 14% män. På våren har 10 % av kvinnorna fått betyget Icke godkänd och 16 % av männen.

Figur 2.5 Betygsfördelning (ovägd) på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, uppgift A, per kön.

Anm 1: 1 065 elever saknar uppgifter om kön och/eller betyg. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats. Anm 2: A-delens högsta betyg är enligt anvisningarna Väl godkänd.

Figur 2.6 Betygsfördelning (ovägd) på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02, uppgift A, per kön.

Anm 1: 1 761 elever saknar uppgifter om kön och/eller betyg. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats. Anm 2: A-delens högsta betyg är enligt anvisningarna Väl godkänd (1 % MVG för respektive kvinnor och män är ej inräknade i diagrammet).

Resultat på B-delen

I tabell 2.5 och 2.6 visas betygsfördelningen för deluppgift B för elever på de olika programmen.

Tabell 2.5 Betygsfördelning på uppgift B på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, per program.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
El	19	53	26	1	103
Estetiska	13	43	35	9	193
Media	9	42	37	13	120
Naturbruk	19	44	30	7	117
Naturvetenskap	4	31	46	19	872
Omvårdnad	14	58	26	3	132
Samhällsvetenskap	7	40	44	9	1 016
Övriga nationella program ¹	*	*	*	*	374
Totalt nationella program (ovägt)	10	41	38	11	2 927
Totalt nationella program (vägt)	13	46	33	8	2 927
Övriga gymnasieprogram	4	36	45	15	363
Komvux	9	42	36	12	998

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår BF, BP, EN, FP, HP, HR, HV, IP, LP och TE.

Anm: De 212 elever för vilka uppgift om provbetyg saknas redovisas ej. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Tabell 2.6 Betygsfördelning på uppgift B på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02, per program.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget				Antal elever ¹
	IG	G	VG	MVG	
Barn- och fritid	18	56	21	5	268
Bygg	25	68	7	1	167
El	20	57	21	2	481
Estetiska	8	42	33	17	228
Fordon	32	58	9	1	234
Handels- och administration	24	55	20	1	385
Hotell- och restaurang	17	58	24	1	396
Hantverk	7	45	45	3	113
Industri	17	59	22	2	103
Media	6	51	36	7	348
Naturvetenskap	4	33	42	21	1 007
Omvårdnad	19	62	18	1	244
Samhällsvetenskap	7	37	42	14	1 365
Teknik	11	50	28	11	227
Övriga nationella program ¹	*	*	*	*	128
Totalt nationella program (ovägt)	13	47	31	9	5 694
Totalt nationella program (vägt)	12	46	32	10	5 694
Övriga gymnasieprogram	11	35	38	16	321
Komvux	8	38	41	13	1 295

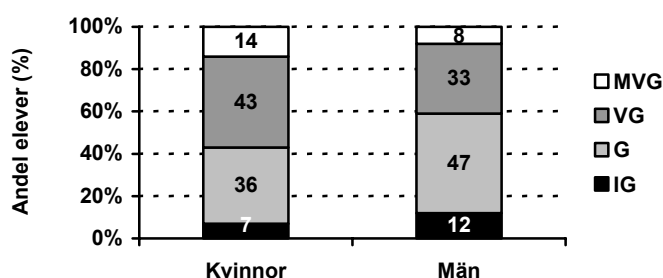
¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår EN, LP och NP.

Anm: De 531 elever för vilka uppgift om provbetyg saknas redovisas ej. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

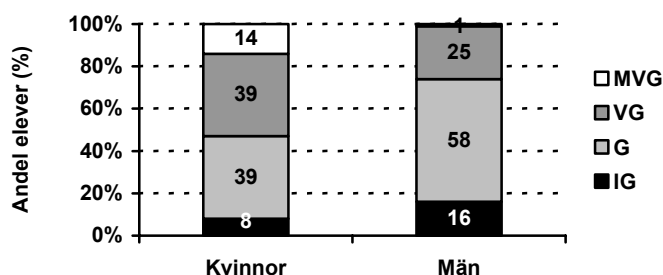
När det gäller höstterminens B-uppgift skiljer sig betygsfördelningen något från fördelningen för samma termins två övriga delprov. Naturvetenskapsprogrammet har störst andel elevlösningar med betyget Mycket väl godkänd (19 %). Därefter följer Medieprogrammet med 13 procent och Komvux med 12 procent. Samhällsvetenskapsprogrammet, som har näst högsta andelen av betyget Väl godkänd på A-uppgiften, kommer här först på en delad fjärdeplats med endast 9 procent. Vad beträffar betyget Icke godkänd återfinns störst andel elevlösningar med det betyget på Elprogrammet och Naturbruksprogrammet; 19 procent av de båda programmens elever klarar inte provets gräns för betyget Godkänd.

Betygsfördelningen i samband med vårens B-uppgift stämmer i stort överens med de två övriga delproven. Naturvetenskapsprogrammet har med 21 procent störst andel elevlösningar med betyget Mycket väl godkänd. Därefter följer det estetiska programmet med 17 procent samt samhällsvetenskapsprogrammet och komvux med 14 respektive 13 procent. Fordonsprogrammet och byggprogrammet har de största andelarna med betyget Icke godkänd med 32 respektive 25 procent. Det bör även här påpekas att materialet är begränsat för många av programmen varför några säkra slutsatser knappast kan dras.

Den könsmissiga variationen i resultat på uppgift B visas i figur 2.7 och 2.8. De kvinnliga elevernas betyg är även här högre än de manliga elevernas. Kvinnorna har 14 procent Mycket väl godkänd på båda proven medan männen har 8 procent på hösten. Endast 1 procent av de manliga eleverna har det högsta betyget på vårterminens prov. Det vanligaste betyget hos kvinnorna på höstterminens prov är Väl godkänd (43 %) medan andelarna som fick Godkänd och Väl godkänd är lika stora på vårterminen (39 %). För männens del är betyget Godkänd det vanligaste på läsårets båda prov (47 % respektive 58 %).

Figur 2.7 Betygsfördelning (ovägd) på uppgift B på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, per kön. Anm: 1 482 elever saknar uppgifter om kön och/eller betyg. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Figur 2.8 Betygsfördelning (ovägd) på uppgift B på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02, per kön. Anm: 601 elever saknar uppgifter om kön och/eller betyg. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Jämförelse mellan provets olika delar, skolformer och prov

I likhet med föregående terminers prov är betygen på provets *muntliga del* något högre i jämförelse med de skriftliga delarna. Den andel som fått betygen Väl godkänd eller mycket väl godkänd på den muntliga delen överväger både för gymnasieskolan och komvux. Detta gäller både höst- och vårprovet. Komvux har en något större andel elever med betyget Väl godkänd. Höstterminen 2001 har komvux 20 procent elevlösningar med betyget Mycket väl godkänd. Av gymnasieeleverna har 16 procent samma betyg. Vid vårprovet är skillnaden större då andelen lösningar med betyget Mycket väl godkänd är 22 procent för komvuxeleverna och 13 procent för gymnasieeleverna.

Beträffande *A-uppgiften* är betygsfördelningen mellan skolformerna även det här läsåret relativt jämn. Andelen elever med Väl godkänd är några procent större på komvux än i gymnasieskolan. Godkänd är detta år det vanligaste betyget i båda skolformerna till skillnad från vårterminen 2001 då Väl godkänd var det vanligaste betyget bland komvuxeleverna.

Hösten 2001 är Godkänd det vanligaste betyget för *B-uppgiften*, vilket gäller båda skolformerna. I vårprovet har dock en större andel Komvuxelever betyget Väl godkänd, och detta betyg är då det vanligaste för denna skolform. För gymnasieskolans del är dock Godkänd fortfarande det vanligaste betyget. Hela läsåret är andelen Mycket väl godkänd större på komvux jämfört med gymnasieskolan, men skillnaden är endast 3 (ht -01) respektive 4 (vt -02) procentenheter.

Val av B-uppgift

Tabell 2.7 och 2.8 visar elevens val av B-uppgift.

Tabell 2.7 Elevers val av deluppgift i B-delen, kursprov i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, 4 175 elever.

Deluppgift	Antal elever	Andel (%)
B1 Olika kön – olika världar (debattinlägg i lokaltidningen)	1 180	28
B2 Möte med naturen (artikel i en tidskrift för friluftssintresserade)	460	11
B3 Snart i en skog nära dig (debattinlägg i lokaltidningen)	619	15
B4 En ny värld (artikel i en dagstidnings söndagsbilaga)	1 065	26
B5 Porträttet (artikelporträtt i en månadstidning)	222	5
B6 Kärlek med motstånd (bidrag till klassens häfte om skönlitteratur)	343	8
B7 Läsvärt om kärlek (personligt bidrag till en dagstidning)	170	4
B8 Berättaren (manus till klassrumspresentation)	116	3

Anm: För 325 elever saknas uppgift om vald B-uppgift. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

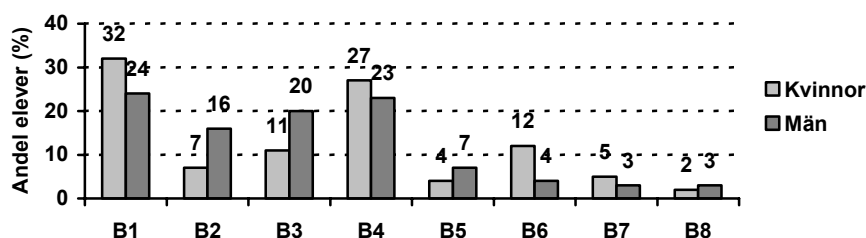
Tabell 2.8 Elevers val av deluppgift i B-delen, kursprov i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02, 6 812 elever.

Deluppgift	Antal elever	Andel (%)
B1 Möten mellan generationer (artikel i en dagstidnings söndagsbilaga)	587	9
B2 Personlighet som ger stjärnglans (artikel i en dagstidning)	843	12
B3 Sveriges mest beundrade personer (läsarbrev till ICA-kuriren)	564	8
B4 En partner för livet? (artikel i en dagstidning)	1 390	20
B5 Bilder av en farmor (litterär analys i svenskundervisningen)	320	5
B6 Könroller – arv eller fostran? (manus till ett inledningsanförande)	1 188	17
B7 Uppfostran – nyckeln till ett gott liv? (kapitel i en samhällskunskapsbok)	1 787	26
B8 Berättarteknik (bidrag till en litterär tidskrift)	133	2

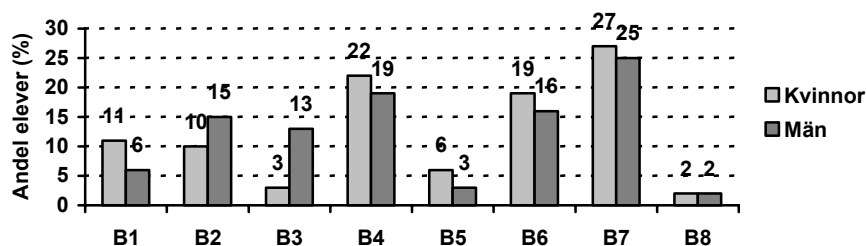
Anm: För 1 029 elever saknas uppgift om vald B-uppgift. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Den mest populära skrivuppgiften i höstprovet är B1 *Olika kön – olika världar* (28 %), tätt följd av B4 *En ny värld* (26 %). Flest elever har i vårprovet valt B7 *Uppfostran – nyckeln till ett gott liv?* (26 %), som har en ganska god marginal till den näst mest valda uppgiften B4 *En partner för livet?* (20 %). En granskning av tabellerna 2.7 och 2.8 ger vid handen att de minst populära uppgifterna är sådana som har en litterär inriktning. Höstprovet innehåller två sådana uppgifter, B7 *Läsvärt om kärlek* och B8 *Berättaren*. De har valts av 4 respektive 3 procent av eleverna, vilket gör dem till de minst valda uppgifterna i detta prov. Likadant är det med vårens litterära uppgift, B8 *Berättarteknik*, som valdes av endast 2 procent av eleverna. Trots att så få väljer litterära uppgifter är det ändå motiverat att fortsätta med sådana eftersom dessa bidrar till provets bredd. Flera av kursplanens målkriterier kan utnyttjas i bedömningen av dessa uppgifter. Ingen särskild texttyp avskräcker eleverna från att välja en viss uppgift. Höstprovets minst valda uppgift går visserligen ut på att eleven ska skriva ett talmanus, men en av vårprovets tre mest populära uppgifter är också ett talmanus.

Figur 2.9 och 2.10 visar elevens val av B-uppgift relaterat till kön. Uppgift B1 i höstens prov är mest populär hos både män och kvinnor, men åtta procentenheter fler kvinnor föredrar denna uppgift i jämförelse med männen. Två uppgifter i höstprovet har visat sig vara avsevärt mer populära hos män än hos kvinnor. Detta gäller de båda naturuppgifterna B2 och B3. Den största skillnaden i hur män och kvinnor har valt uppgifter i vårprovet hittar man i uppgift B3 (som har Väl godkänd som betygsmaximum), som har valts av mer än fyra gånger fler män än kvinnor.

Figur 2.9 Elevers val av B-uppgift (1-8) på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01, per kön. Anm: För 339 elever saknas uppgift om kön och/eller vald B-uppgift. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Figur 2.10 Elevers val av B-uppgift (1-8) på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02, per kön. Anm: För 1 100 elever saknas uppgift om kön och/eller vald B-uppgift. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Hur många gör bara enstaka delprov?

Av tabell 2.9 och 2.10 nedan framgår användningen av provets tre delar: A- respektive B-delen, samt det muntliga delprovet (A, B och M). Beräkningen är gjord utifrån det antal elever som har fått betyg i de respektive delproven.

Tabell 2.9 Användning av provets olika delar. Ht-01.

Gjorda Provdelar	Antal elever	Andel (%)
A+B+M	2 856	65
A+B	528	12
B	620	14
B+M	284	6
M	14	0
A	22	0
A+M	43	1
Totalt	4 367	98

Anm: För 133 elever saknas uppgift om genomförda provdelar. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Tabell 2.10 Användning av provets olika delar. Vt-02.

Gjorda Provdelar	Antal elever	Andel (%)
A+B+M	5 083	67
A+B	828	11
B	800	10
B+M	599	8
M	58	1
A	86	1
A+M	136	2
Totalt	7 590	100

Anm: För 251 elever saknas uppgift om genomförda provdelar. Eleverna har ej gjort provdelen alt. uppgift har ej lämnats.

Samtliga delar av höstens nationella prov gjordes av 65 procent, och något fler, 67 procent, gjorde hela vårprovet. Sedan höstterminen 2000 har andelen elever som har genomfört hela provet legat kring 65 procent, vilket är betydligt fler än tidigare år. Totalt 97 procent av de elever som det finns uppgifter om har deltagit i höstprovets B-del. I vårprovet skrevs B-uppgiften av 96 procent av eleverna. Även här kan man se en svag minskning eftersom 98 procent av eleverna skrev B-delen under läsåret 2000/2001. Skälen till att lärare väljer att låta eleverna genomföra endast delar av provet kan naturligtvis

vara flera. Ändå är det anmärkningsvärt att obligatoriet inte följs av *samtliga* gymnasieskolor. Provet är konstruerat för att genomföras i sin helhet och temat kommer bäst till sin rätt då samtliga delprov används. En friare kombination av provets olika delar medför att den information provet kan ge om elevernas språkliga förmåga minskar avsevärt.

Resultat från lärarenkäten

Efter provet *Möten* ht 2001 tog provgruppen emot 336 lärarenkäter, vilket är drygt 56 procent fler än ht 2000. Av dessa är 248 enkäter (74 %) inskickade av lärare som undervisar i gymnasieskolan. Endast 18 lärare (5 %) har uppgett att enkätsvaren gäller kursen Svenska som andraspråk B.

Enkäten med frågor om provet *Se människan!* vårterminen 2002 besvarades av 635 lärare, vilket är ungefär lika många som vt 2001. En mycket stor del av detta material, 507 enkäter (80 %), kommer i likhet med höstterminens enkät från lärare som undervisar i gymnasieskolan. En lika stor andel lärare som i samband med höstprovet, cirka 5 procent, har uppgett att deras svar gäller kursen Svenska som andraspråk B.

I tabell 2.11 och 2.12 samt i följande text redovisas ett urval av den information som framkommer i enkäterna. Procentberäkningarna baseras på 336 (ht 2001) respektive 635 enkäter (vt 2002) om inget annat anges. Under hösten 2002 publicerades en utförligare redovisning på webbplatsen för nationella prov i svenska: www.nordiska.uu.se/natprov.

Tabell 2.11 *Fördelning av lärares synpunkter på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01.*

I vilken utsträckning anser läraren att kursprovet ...	I mycket stor utsträckning (%)	I ganska stor utsträckning (%)	I ganska liten utsträckning (%)	I mycket liten utsträckning/Ingen utsträckning alls (%)	Antal svarande lärare
... speglar ämnessynen i kursplanen?	16	69	8	0	302
... påverkar lärarens tolkning av kursplanens mål och betygskriterier?	5	53	36	4	325
... påverkar de arbetsformer läraren använder i undervisningen?	3	41	48	5	327
... påverkar det innehåll – i betydelsen delmål och delfärdigheter etc. – som tas upp i undervisningen?	5	55	34	2	322
... påverkar vilket slutbetyg läraren ger enskilda elever?	1	46	42	2	203

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga (336) enkäter. Procentsatserna för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Tabell 2.12 Fördelning av lärares synpunkter på kursprovet i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02.

I vilken utsträckning anser läraren att kursprovet ...	I mycket stor utsträckning (%)	I ganska stor utsträckning (%)	I ganska liten utsträckning (%)	I mycket liten utsträckning/Ingen utsträckning alls (%)	Antal svarande lärare
... speglar ämnessynen i kursplanen?	20	65	8	0	585
... påverkar lärarens tolkning av kursplanens mål och betygskriterier?	7	57	31	3	606
... påverkar de arbetsformer läraren använder i undervisningen?	4	45	42	5	601
... påverkar det innehåll – i betydelsen delmål och delfärdigheter etc. – som tas upp i undervisningen?	6	57	31	2	599
... påverkar vilket slutbetyg läraren ger enskilda elever?	1	50	42	2	591

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga (635) enkäter. Procentsatserna för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

I lärarenkäterna till samtliga kursprov ställs frågor om kursproven i relation till kursplaner, undervisning och betyg. Vad gäller svenskan har ett svarsmönster återkommit termin efter termin, nämligen att svaret *i ganska stor utsträckning* varit det vanligaste på samtliga fem delfrågor. Så var fallet även detta läsår, med undantaget att något fler lärare anser att höstens kursprov har påverkat undervisningens arbetsformer i *ganska liten* utsträckning (48 %) i jämförelse med andelen som har markerat att provets påverkan är *ganska stor* (41 %).

Förberedelse inför skrivdagen

De allmänna anvisningarna för provet samt kopieringsunderlag till eleverna finns i det gröna häftet. Detta uppskattas av de flesta lärare som har besvarat enkäterna under läsåret 2001/2002. Kopieringsunderlagen *Hur gör man – Skrivråd* och *Frågor att fundera över inför det nationella provets skrivdag* har ungefär 90 procent av lärarna delat ut till sina elever, medan omkring 80 procent använder diskussionsunderlaget *Hur bedöms en elevtext?* Höstterminen 2001 använde en knapp femtedel av de svarande lärarna kassetbandet med samtliga texter inlästa. Denna siffra ökade i samband med vårprovet till drygt en fjärdedel.

Det muntliga provet

Andelen lärare som uppger att det muntliga provet har fungerat bra har ökat i jämförelse med vårterminen 2001 då denna andel utgjorde ungefär 60 procent av de svarande lärarna. Nästan 70 procent ansåg höstterminen 2001 att provet fungerar väl och 65 procent följande vårtermin. Kommentarer till frågan är varierade. Många lärare nämner att läsårets tema lockade eleverna att hitta intressanta ämnen. Något som även återkommer som uppgiven anledning till lyckat genomförande är att eleverna är väl förberedda och att de har börjat i tid med uppgiften. Flera framhåller fördelen med att kunna hämta det muntliga materialet på provgruppens webbplats då det ger mer tid till förfogande. Av de negativa kommentarerna påpekar flera att det muntliga provet har genomförts under för stor tidspress.

Skrivuppgifterna

Vårterminens lärarenkät innehåller en fråga om lärarnas syn på A-uppgiften, och 69 procent anser att A-uppgiften gör eleverna förtrogna med texthäftets innehåll, 56 procent att den utgör en del av provprocessen, 41 procent att den prövar ett annat skrivande än B-uppgifterna och 33 procent att den testar läsförmågan.

Tabell 2.13 visar vad lärarna har ansett om uppgifterna i höstterminens prov. Fyra värden skiljer sig från mängden. Uppgiften *Texter som möts* har inte fått ett lika positivt omdöme som de övriga två A-uppgifterna. Tre lärare har noterat i enkäten att uppgiften var svår, en annan att uppgiften var välvald men att dess instruktion var ”knölig” och rubriken ”krystad”.

Nästan tre fjärdedelar av lärarna har ansett att B-uppgiften *Olika kön – olika världar* är välvald. Denna uppgift, som efterfrågar ett debattinlägg om manligt och kvinnligt, är således provets populäraste bland lärarna. Även uppgift B4 *En ny värld*, som går ut på att eleverna ska skriva en researtikel, har ansetts vara välvald av omkring 70 procent av lärarna. Samma uppgift har uppseendeväckande nog fått flest negativa kommentarer. Den har ansetts vara ”svårbedömd” och dess instruktion ”oklar” och ”olämplig”. Tabell 2.13 visar dock att bara 3 procent av lärarna har ansett att den var olämplig för deras elever. Endast 35 procent har ansett att B8 *Berättaren* är välvald, medan hela 16 procent har svarat att den var olämplig för deras elever. Fyra lärare har bredvid svarsrutan noterat att uppgiften är svår. Uppgiften går ut på att eleverna ska skriva ett manus till en muntlig litterär analys och tidigare enkäter har visat att manusuppgifter och litterära uppgifter brukar få mer negativa omdömen än andra, vilket kan bero på att dessa typer anses vara svårare eller smalare än andra.

I tabell 2.14 kan man utläsa lärarnas syn på uppgifterna i vårterminens prov. A-uppgifterna A1 och A3 anses i stort sett vara likvärdiga. Uppgiften A2 *Vad visar bilderna* finner 10 procent olämplig, och några av dessa lärare ger motiveringen att deras skola låtit kopiera texthäftet och därför gjordes inte bilderna rättvisa. Det är dock 64 procent som anser att uppgiften är välvald eller ganska bra.

Den B-uppgift som flest antal lärare (70 %) finner välvald är B7 *Uppfostran – nyckeln till ett gott liv*. Samtidigt är detta den uppgift som givit upphov till flest negativa kommentarer då några lärare anser det olämpligt och orealistiskt att låta eleverna skriva en text till ett lärobokskapitel. Ytterligare tre uppgifter anses *välvalda* av cirka 60 procent, B4 *En partner för livet*, B1 *Möten mellan generationer* och B6 *Könsroller – arv eller fostran*. B4 och B1 är tidningsartiklar och B6 är manus till ett inledningsanförande om könsroller inför en klassrumsdiskussion.

Den uppgift som får lägst värde i kolumnen för *välvald* och högst värde för *olämplig* är B8 *Berättarteknik*. Inga direkta kommentarer ges men generellt kan antas att denna typ av text upplevs som svår för vissa elever.

Tabell 2.13 Fördelning av lärares synpunkter på skrivuppgifterna i Svenska och Svenska som andraspråk B, ht -01.

Hur bedömer du skrivuppgifterna för det här programmet?	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
A1 Möten med omvärlden	45	28	2
A2 Möten mellan människor	51	26	3
A3 Texter som möts	32	31	12
B1 Olika kön – olika världar	74	18	1
B2 Möte med naturen	55	34	3
B3 Snart i en skog nära dig	54	34	2
B4 En ny värld	67	22	3
B5 Porträttet	45	37	6
B6 Kärlek med motstånd	53	34	4
B7 Läsvärt om kärlek	46	37	6
B8 Berättaren	35	37	16

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga (336) enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Tabell 2.14 Fördelning av lärares synpunkter på skrivuppgifterna i Svenska och Svenska som andraspråk B, vt -02.

Hur bedömer du skrivuppgifterna för det här programmet?	Välvald Andel (%)	Ganska bra Andel (%)	Olämplig Andel (%)
A1 Träffande personbeskrivningar	36	39	6
A2 Vad visar bilderna?	20	44	10
A3 Säger en bild mer än tusen ord?	33	37	8
B1 Möten mellan generationer	58	29	2
B2 Personlighet som ger stjärnglans	56	35	3
B3 Sveriges mest beundrade personer	41	41	7
B4 En partner för livet	61	28	2
B5 Bilder av en farmor	47	37	5
B6 Könsroller – arv eller fostran?	56	27	8
B7 Uppfostran – nyckeln till ett gott liv?	70	21	3
B8 Berättarteknik	28	40	19

Anm: Procentsatserna har beräknats på samtliga (635) enkäter. Procentsatser för enkäter med två respektive inget svar redovisas inte i tabellen.

Texthäftet

Höstterminens texthäfte trycktes helt i svartvitt och efter detta prov har 55 procent svarat att det inte har någon betydelse huruvida illustrationerna är svartvita eller i färg. Hela 38 procent anser dock att enbart svartvita bilder försämrar provet, vilket kan jämföras med de 3 procent som gärna behåller de svartvita illustrationerna. I de flesta av de 70 lärarkommentarerna uttrycks ett önskemål om att provet återigen ska innehålla färgbilder. Svartvita bilder gör häftet ”mindre inspirerande” och ”tråkigare”. En sjättedel av lärarna uppger att deras skolor har valt att kopiera provhäftena under hösten, men vårterminen 2002 var denna andel hälften så stor, det vill säga 8 procent.

Populärast i texthäftet *Möten* är artikeln *Mike öppnade våra hjärtan*, som av 77 procent anses vara välvald. Endast en lärare anser att texten är olämplig. Uppgift B4, som var den näst populäraste bland elever och lärare, byggde till viss del på denna text. Samma samband mellan en populär uppgift och omtyckta texter ser man hos uppgift B1 och texterna

Tankar om två världar och *Jag har försvarat killar som slagit tjejer*. Dessa texter ansågs vara välvalda av 74 procent respektive 69 procent av lärarna. I likhet med tidigare år har häftets norska text fått mest negativ kritik; ungefär var sjätte lärare anser att texten är olämplig. Kommentarer som står att läsa lyder bland annat: "hittills har aldrig någon av mina elever använt sig av en text på norska eller danska", "tråkig" och "olämplig för andraspråkselever". En lärare har skrivit att *Humlan*, som 14 procent anser är olämplig, inte har "engagerat eleverna". Samtidigt bör man notera att ungefär var tredje lärare anser att både *Humlan* och den norska texten är välvalda, och att nästan varannan lärare tycker att de är *Ganska bra*.

Av texterna i vårens häfte är artikeln *Läcker och snäll, men inte macho* den text som anses vara mest välvald i texthäftet (67 %). Tre ytterligare texter anses välvalda av över 60 procent: tidningsartiklarna "*Du stannar hemma i kväll*" (64 %), *Pappas pojke bäst i Ajax* (62 %) och "*Ha förståelse kära tonårsföräldrar*" (61 %). Av de skönlitterära texterna uppskattas utdraget ur *Sommarboken* högst, 59 procent finner den välvald. Mest olämplig anses texten *Porträtt* vara (14 %). Texten presenterar en intervju med Yvonne Hirdman om genusforskning, och flera lärare anser att den var för svår för deras elever.

Bedömning

Liksom vid föregående termins prov har i stort sett samtliga lärare uppgett att de haft *stor nytta* eller *viss nytta* av det röda häftet som innehåller underlag för bedömning. Övervägande delen av dem som svarat har också använt sig av medbedömning på sin skola.

I det röda häftet hösten 2001 finns två elevtextanalyser som innehåller resonemang om flera lösningar på en gång, i stället för att varje elevlösning analyseras separat. Dessa så kallade sammanfogade analyser gillas inte av lärarna. Endast 7 procent föredrar sammanfogade analyser, medan 84 procent vill ha kvar de separata.

På frågan om provets olika delar ger det stöd som behövs för bedömning av andraspråkselevs prestationer svarar övervägande delen lärare ja eller ja, i viss mån. Endast 3 procent svarar såväl höst som vår nej på frågan. Liksom vid tidigare prov har betydligt fler lärare besvarat den här frågan än antalet som uppgett att de undervisar i kursen Svenska som andraspråk B.

*

En jämförelse av materialet från höstterminen 2001 och vårterminen 2002 visar stora likheter mellan terminerna. Såväl betygsfördelning och val av uppgiftstyper som användning av provets olika delar överensstämmer i stort. Inte heller i jämförelse med tidigare läsår har några större förändringar skett.

3. Kursproven i matematik

3.1 Kursprovet i matematik kurs A

Gunilla Olofsson

PRIM-gruppen vid

Lärarhögskolan i Stockholm

Kursproven bestod både hösten 2001 och våren 2002 av två delar (Del I och Del II), dvs. samma form som de senaste åren. Provtiden var 180 minuter och båda delarna genomfördes vid samma provtillfälle. Uppgifterna i Del I skulle lösas utan miniräknare men i Del II fick miniräknare användas.

Del I innehöll 16 kortsvarsuppgifter som framför allt prövade huvudräkning och grundläggande begrepp. Del II innehöll 9 respektive 10 uppgifter där eleven skulle redovisa fullständiga lösningar på uppgifterna. I Del II fanns en mer omfattande uppgift, som skulle aspektbedömas. Denna uppgift var placerad ungefär mitt i proven, eftersom båda uppgifterna bedömdes som medelsvåra.

När proven konstruerades gjordes bedömningar av uppgifternas innehåll och kvalitet på elevarbeten utifrån kursplanen och betygskriterierna. De olika uppgifterna kategoriserades och elevarbeten analyserades och bedömdes. För att tydliggöra de kvalitativa nivåerna som finns i betygskriterierna gavs vid bedömningen g-poäng och vg-poäng. Några uppgifter på proven var markerade med en \square . Detta innebar att eleverna framförallt kunde visa MVG-kvaliteter enligt betygskriterierna 2000 i lösningen av dessa uppgifter. I båda proven gjordes bedömningen av den mer omfattande uppgiften i Del II med stöd av en uppgiftsspecifik bedömningsmatris. Syftet med matrisen var dels att för lärare och elev visa på de olika kunskapsaspekter som kan bedömas dels att utifrån betygskriterierna beskriva olika kvalitativa nivåer inom varje kunskapsaspekt. Dessutom kunde läraren med hjälp av matrisen omsätta sin bedömning i g- och/eller vg-poäng.

Elevens totala resultat på kursproven blev ett antal g-poäng och ett antal vg-poäng. Kravgränser för provbetygen Godkänd respektive Väl godkänd gavs för proven som helhet. För de elever som läste enligt kursplan 2000 gavs också beskrivningar av vad som fordrades för provbetyget Mycket väl godkänd. Förutom referensgruppens medlemmar deltog många aktiva gymnasie- och komvuxlärare i utarbetandet av bedömningsanvisningar och vid kravgränssättningen.

Resultat från vårens kursprov i Matematik A har skickats in från grupper omfattande 10 573 (ht01 2752) elever i urvalet varav 9 630 (ht01 2411) elever fått ett provbetyg. För uppgifter om insamlingsförfarande och bortfall hänvisas till inledande kapitel.

Bland de elever vars resultat på vårens prov skickats in, genomförde 94 procent provet på provdagen. De flesta övriga genomförde provet inom en vecka från provdagen utom 30 elever som genomförde provet *före* den fastlagda provdagen. Före provtillfället hade eleverna fått mellan 40 och 150 timmars undervisning på kurs A. Det vanligaste var 90 - 100 timmar (46 % vt 02). A-kursen lästes av cirka 10 procent under en termin, 60 procent under två terminer och 20 procent använde fyra terminer. Över 90 procent av eleverna läste enligt kursplan 2000.

Resultat på läsårets kursprov

På kursprovet ht 2001 kunde eleverna maximalt erhålla 63 poäng varav 29 vg-poäng. Poänggränserna var för provbetyget Godkänd minst 18 poäng och för provbetyget Väl godkänd minst 34 poäng varav minst 12 vg-poäng. På kursprovet vt 2002 var den maximala poängen 59 varav 26 vg-poäng. Kravgränsen för provbetyget Godkänd var minst 18 poäng och för provbetyget Väl godkänd minst 33 poäng varav minst 12 vg-poäng. Beskrivningen av kravgränsen för Mycket väl godkänd bestod av två delar, dels skulle eleven ha visat MVG-kvalitet på ett antal \square -markerade uppgifter dels skulle eleven ha minst 19 respektive 18 vg-poäng. Alla lärare har inte följt de direktiv som gavs för provbetygen, t.ex. av de elever som fick provbetyget Väl godkänd på vårens prov hade drygt 4 procent färre än 12 vg-poäng. Drygt tjugo procent av de elever som fick provbetyget Mycket väl godkänd hade färre än 18 vg-poäng. Detta beror troligen på lärarnas ovana vid denna beskrivning av kravgränser och på att alla elever inte följt kursplan 2000. Tabellerna 3.1.1 och 3.1.2 visar fördelningen av de provbetyg läraren satt på kursproven under läsåret.

Tabell 3.1.1 Betygsfördelning per program på kursprovet i Matematik A, ht -01.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Estetiska	16	59	22	3	299
Hotell- och restaurang	17	60	20	3	100
Medie	19	59	21	1	170
Naturvetenskap	1	22	45	32	967
Samhällsvetenskap	5	51	33	10	213
Teknik	5	42	42	11	252
Övriga nationella program ¹	*	*	*	*	410
S:a nationella program (ovägt)	12	40	32	16	2 411
S:a nationella program (vägt)	17	45	27	11	2 411
Övriga gymnasieprogram ²	*	*	*	*	86
Komvux	6	56	30	8	523

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår elever från följande program: BF, BP, EC, EN, FP, HP, HV, IP, NP och OP.

² Avser programmen SM, IV och IB-linjen, samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

Tabell 3.1.2 Betygsfördelning per program på kursprovet i Matematik A, vt -02.

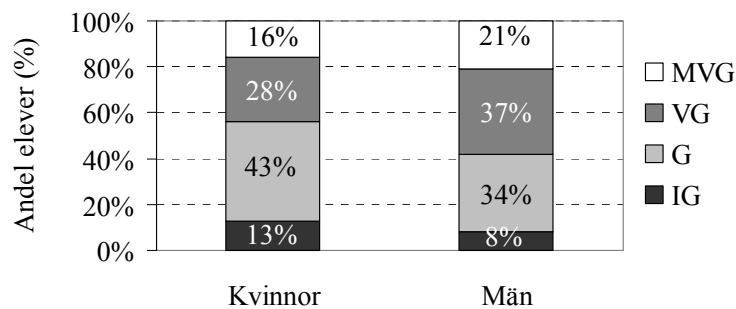
Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med betyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Barn- och fritid	43	47	10	0	394
Bygg	26	63	11	0	241
El	16	56	24	4	547
Estetiska	19	44	25	11	496
Fordon	35	56	8	1	265
Handels- och administration	38	50	10	1	456
Hotell- och restaurang	30	55	14	2	492
Hantverk	33	52	13	2	165
Industri	42	48	9	1	149
Medie	15	61	21	4	513
Naturbruk	33	49	14	3	205
Naturvetenskap	0	8	39	53	744
Omvårdnad	45	40	12	2	233
Samhällsvetenskap	9	46	34	11	2 829
Teknik	4	37	45	14	500
Övriga nationella program ¹	*	*	*	*	94
S:a nationella program (ovägt)	18	45	26	11	8 323
S:a nationella program (vägt)	18	42	26	15	8 323
Övriga gymnasieprogram ²	15	51	26	8	644
Komvux	9	40	38	13	663

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. Här ingår elever från följande program: EN och LP.

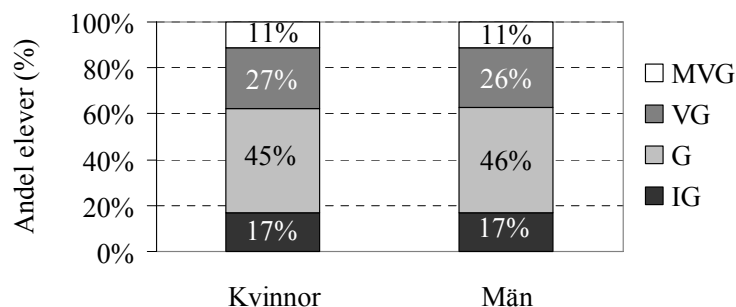
² Avser programmen SM, IV och IB-linjen, samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

Betygsfördelningarna kan jämföras med tidigare givna nationella prov, men detta bör göras med försiktighet, eftersom bortfallet varierar, resultatredovisningen är behäftad med diverse fel och uppgifterna är olika. I det aktuella kursprovet är andelen med betyget Icke godkänd ganska lika motsvarande prov från våren 2001 för samtliga program i gymnasieskolan och även för komvux. En förklaring till detta kan vara att proven sedan obligatoriet infördes har haft en likartad form och struktur.

Tillsammans med provresultaten samlades också kursbetygen in. En jämförelse mellan provbetyg och kursbetyg visar att knappt 3 procent fick ett lägre kursbetyg medan nästan 20 procent fick ett högre kursbetyg än provbetyg. Av eleverna med provbetyget Icke godkänd fick 40 procent kursbetyget Godkänd medan 17 procent av eleverna med provbetyget Godkänd fick kursbetyget Väl godkänd. Det är inte längre någon större skillnad mellan programmen i detta avseende. Bland de inskickade elevresultaten var på vårens prov andelen icke godkända lika bland män och kvinnor (se figur 3.1.2). Motsvarande likhet fanns också i kursbetygen där både 11 procent av kvinnorna respektive 11 procent av männen fick kursbetyget Icke godkänd. Motsvarande jämna könsfördelning fanns inte på provet ht 2001 (se fig 3.1.1) troligen beroende på att könsfördelningen mellan programmen var sned. Av männen kom 61 procent från naturvetenskap, samhällsvetenskap och teknikprogrammen, dvs de program som hade minst andel icke godkända, medan endast 32 procent av kvinnorna kom från dessa program. Det bör påpekas att kursprovet inte kan pröva elevernas kunskaper mot samtliga mål som finns i de kursplaner som läraren har att ta hänsyn till när kursbetyget ska bestämmas. Resultatet på kursprovet utgör endast *ett* av flera underlag till lärarens arbete med att bestämma kursbetygen.

Figur 3.1.1 Betygsfördelning (ovägd) på kursprovet i Matematik A, ht -01, uppdelat på kön.

Figur 3.1.2 Betygsfördelning (ovägd) på kursprovet i Matematik A, vt -02, uppdelat på kön.

Resultat från de två provdelarna

Del I

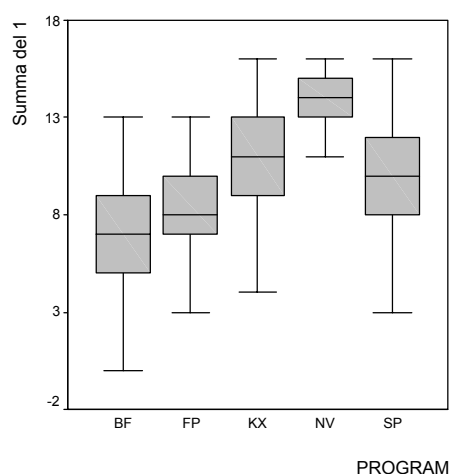
Del I som på båda proven maximalt kunde ge 16 poäng varav 7 vg-poäng prövade framför allt förståelse av grundläggande begrepp. Lösningssproportionen var på höstens prov mellan 52 och 88 procent på samtliga uppgifter utom två. Dessa båda uppgifter hade en lösningssproportion på 38 respektive 34 procent. Uppgifterna behandlade medianbestämning utifrån ett stolpdiagram och en division i talområdet mellan 0 och 1. På vårens prov låg lösningssproportionen för de uppgifter som gav g-poäng mellan 41 och 85 procent och för de uppgifter som gav vg-poäng låg lösningssproportionen mellan 30 och 64 procent. Uppgift 5 hade den lägsta lösningssproportionen bland de uppgifter som gav g-poäng. Uppgiften är också den uppgift på del I som har störst skillnad i lösningssproportion mellan män och kvinnor, 51 procent för männen respektive 35 procent för kvinnorna. På nio av uppgifterna på Del I hade männen en högre lösningssproportion än kvinnorna men skillnaden är oftast mellan två till fem procentenheter.

Tabellen nedan visar avstånden i kilometer mellan några svenska städer.					
<i>Borås</i>					
421	<i>Falun</i>				
489	90	<i>Gävle</i>			
262	225	315	<i>Karlstad</i>		
436	231	181	311	<i>Stockholm</i>	
250	176	229	115	196	<i>Örebro</i>
Hur långt är det enligt tabellen mellan Falun och Karlstad?					

Figur 3.1.3 Uppgift 5 i Del I Matematik A, vt -02.

Avståndsangivelsen i uppgift 5 är vanligt förekommande på bilkartor. Är det vanligare att män studerar dessa? Detta skulle i så fall vara en förklaring till den stora differensen i lösningsproportion mellan könen. Natur, teknik och fordon var de program som hade högst lösningsproportion på uppgiften. Var femte elev gav svaret 80 km, det klart vanligaste felsvaret på uppgiften. Dessa elever har troligen subtraherat 311 med 231. Ytterligare ett exempel på en tidigare uppmärksammas och omskriven vanföreställning hos elever, att i matematik ska alltid beräkningar göras.

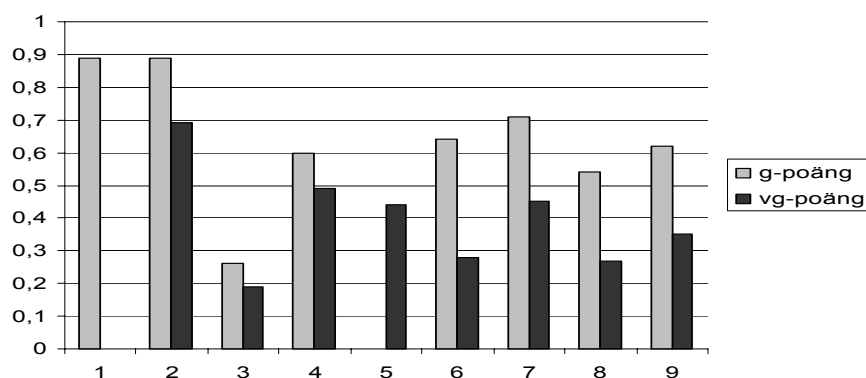
Poängfördelningen var mycket olika på programmen. Nedanstående diagram får spegla skillnaden i totalpoäng mellan några av programmen på Del I på vårens prov.

Figur 3.1.4 Fördelning av totalpoäng på Del I vt -02 på några olika program.

Del II

Del II kunde hösten 2001 ge maximalt 47 poäng varav 22 vg-poäng. På uppgift 6, 7, 8 och 9 kunde elevens lösning visa MVG-kvalitet. De flesta eleverna försökte lösa samtliga uppgifter. Uppgift 5, som prövade en djupare förståelse för medelvärde, var den uppgift som störst andel av eleverna (13%) hoppade över. Att uppgiften endast gav vg-poäng kan vara en förklaring. På provet var uppgift 6 den mer omfattande uppgiften, 92 procent av eleverna försökte lösa denna uppgift.

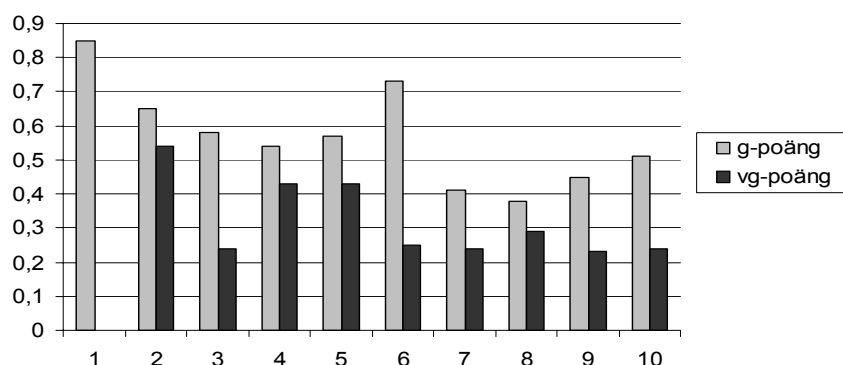

Figur 3.1.5 Lösningsproportion för g-poäng respektive vg-poäng för uppgifterna i Del II på kursprovet i Matematik A, ht -01.

Anm: Uppgifterna är baserade på 563 elevlösningar.

Som framgår av figur 3.1.5 gavs både g- och vg-poäng på de flesta uppgifterna. Även på uppgifter som låg sent i provet var det förhållandevis lätt att få g-poäng. Den uppgift som hade lägst Lösningproportion var uppgift 3. Denna uppgift prövade volymbegreppet i en praktisk situation. Uppgiften, som återanvändes, fanns också i kursprovet höstterminen 2000 och gav då samma låga Lösningproportion.

Del II kunde våren 2002 ge maximalt 43 poäng varav 19 vg-poäng. På uppgift 5, 6, 8, 9 och 10 kunde elevens lösning visa MVG-kvalitet.

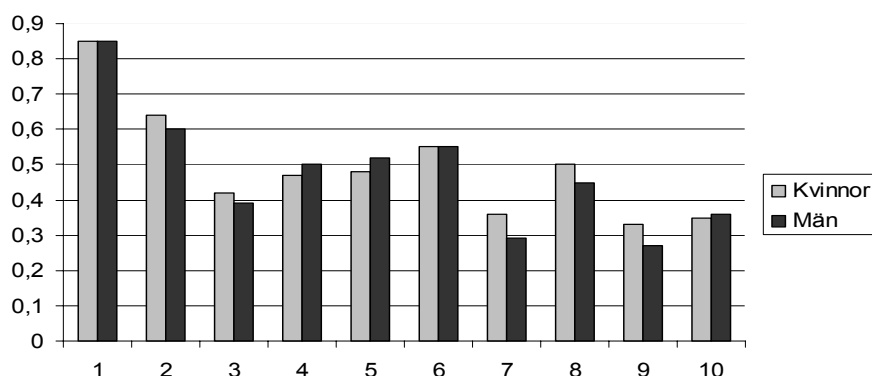

Figur 3.1.6 Lösningproportion för g-poäng respektive vg-poäng för uppgifterna i Del II på kursprovet i Matematik A, vt -02.

Anm: Uppgifterna är baserade på 1 304 elevlösningar.

Som framgår av figur 3.1.6 gavs både g- och vg-poäng på de flesta uppgifterna. Precis som på höstens prov var det förhållandevis lätt att få g-poäng på samtliga uppgifter i provet. I uppgift 3 skulle eleverna bestämma vinklarna i en likbent triangel där en vinkel var given. Vg-poänget utdelades då lösningen innehöll de två möjliga alternativen. Av figur 3.1.6 framgår att mindre än hälften av de elever som hittat en möjlig triangel insåg att det fanns två möjligheter.

Den mer omfattande uppgiften var uppgift 8. I lärarenkäten ombads lärarna lämna synpunkter på att uppgiften inte kom sist i provet. Drygt hälften av de lärare som besvarat enkäten tyckte att det var bra eller acceptabelt och knappt hälften ville placera den större uppgiften sist i provet. Följande lärarkommentarer får belysa lärarnas divergenta uppfattning i denna fråga: "Bra att uppgiften inte var så svår denna gång.", "Fler elever försöker göra uppgiften då", "Svårt att då veta hur lång tid de då måste spara till de två sista", "Eleven blir lätt trött efter denna uppgift och orkar inte titta på resterande uppgifter".

Figur 3.1.7 Lösningssproportion för summa g- och vg-poäng för uppgifterna i Del II på kursprovet i Matematik A, vt -02, uppdelat på kön.

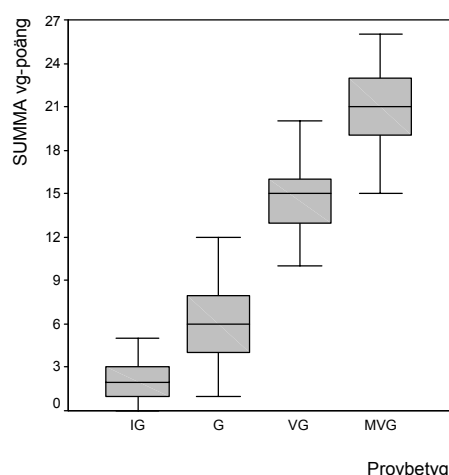
Anm: Uppgifterna är baserade på 1 304 elevlösningar.

Betygsfördelningen, uppdelat på kön, var på kursprovet ganska jämn (figur 3.1.2). På fem av uppgifterna på del II hade kvinnorna något högre lösningssproportion medan männen hade högre på tre uppgifter. Uppgifterna 7, 8 och 9 innehöll större beskrivande inslag. Uppgift 9, som hade lägst lösningssproportion, testade djupare förståelse av medelvärde och median.

Del I och Del III

Vid jämförelse mellan de elever, som fick provbetyg IG med elever, som hade 18 – 21 poäng på hela provet, dvs precis över godkändgränsen, framgick att godkändgruppen inte förvånande har något högre lösningssproportion på samtliga uppgifter. Större avvikelse var det på uppgift 4, 6, 8 och 9a på Del I där skillnaden mellan grupperna var cirka 20 procentenheter. Dessa uppgifter prövade förståelse för fart och vinkelsumma samt förmågan att beräkna värdet av ett algebraiskt uttryck. Motsvarande stora skillnad i lösningssproportion mellan de båda grupperna fanns också i två uppgifter på Del II, uppgifterna 2 och 6. Dessa båda uppgifter innehöll algebraiska beräkningar från geometriska och beskrivande formler.

Av de elever, som hade minst 18 vg-poäng på vårens prov fick 76 procent provbetyget MVG. För provbetyget MVG krävdes minst 18 vg-poäng och dessutom att eleverna visat MVG-kvaliteter på några \square -märkta uppgifter (uppgift 5, 6d, 8, 9 och 10c). På vilka av dessa uppgifter, som eleverna visat sina MVG-kvaliteter, framgår inte av det insamlade resultaten. Däremot framgår det att 92 procent av eleverna i denna grupp (minst 18 vg-poäng) hade fått samtliga vg-poäng på uppgift 5 och 77 procent av eleverna hade fått samtliga vg-poäng på uppgift 9. På de övriga \square -märkta uppgifterna hade ungefär hälften av eleverna i denna grupp tilldelats samtliga vg-poäng på respektive uppgift. Av följande diagram framgår hur vg-poängen fördelades i respektive provbetygsgrupp. Det framgår också att en del elever med färre antal vg-poäng än 18 tilldelats provbetyget MVG. Vidare ser man att också elever med provbetyget IG och G får ett antal vg-poäng på kursprovet.

Figur 3.1.8 Antal vg-poäng fördelade efter provbetyg i Matematik A vt -02.

Resultat från lärarenkäten

421 lärare på skolorna i urvalet har lämnat synpunkter på provet våren 2002 genom att besvara lärarenkäten. I tabell 3.1.3 redovisas hur de svarande lärarnas synpunkter fördelar sig när det gäller några frågor i enkäten. Talen i parentes redovisar motsvarande synpunkter på höstens prov.

Tabell 3.1.3 Fördelning av lärarens synpunkter på kursprovet i matematik kurs A, vt-02 och (ht-01)

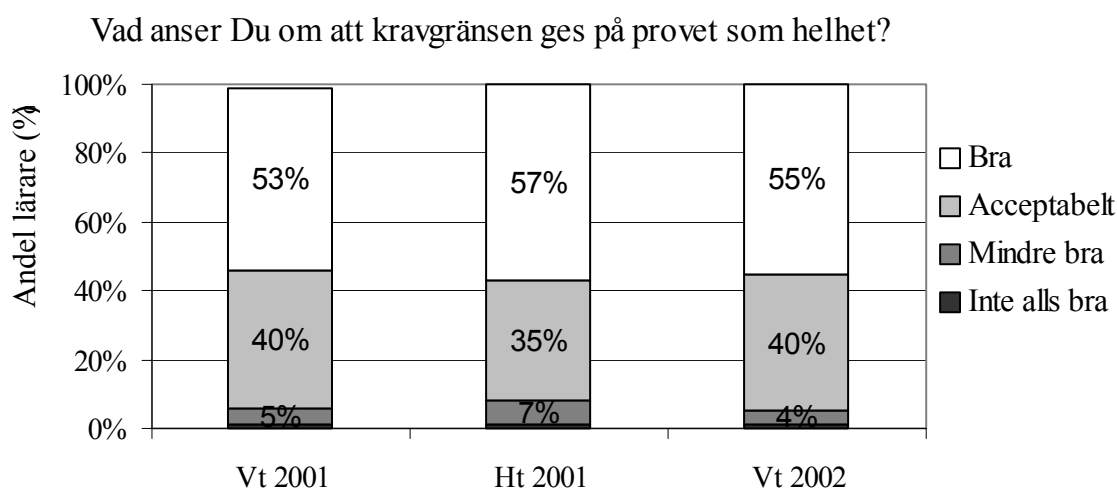
I vilken grad anser läraren att kursprovet...	I hög grad (%)	Till viss del (%)	I liten grad (%)	Inte alls (%)	Antal lärare
... speglar ämnessynen i kursplanen	41 (37)	48 (54)	10 (7)	1 (2)	419 (125)
... påverkar lärarens tolkning av kursplanens mål och betygskriterier	20 (16)	59 (60)	18 (19)	3 (5)	417 (128)
... påverkar de arbetsformer läraren använder i undervisningen	10 (13)	51 (45)	32 (32)	6 (10)	420 (128)
... påverkar det innehåll – i betydelsen delmål och delfärdigheter etc. – som tas upp i undervisningen	13 (10)	51 (52)	32 (33)	4 (5)	413 (128)
... påverkar vilket slutbetyg läraren ger enskilda elever	22 (33)	64 (54)	13 (13)	0 (0)	418 (128)

Resultaten som redovisas i tabell 3.1.3 tyder på att lärarna menade att provet speglade ämnessynen i kursplanen. Lärarenkäterna för både våren och hösten gav ungefär samma svarsfördelning på denna fråga. Andelen lärare, som ansåg att kursprovet i hög grad påverkar slutbetyget, var i vårens lärarenkät representativ för svaret på denna fråga de senare åren. De flesta lärare ansåg dock att *kursprovet påverkar kursbetyget till viss del*, vilket stämmer väl överens med kursprovets syfte att ge stöd vid betygsättningen och inte styra densamma.

Cirka 90 procent av lärarna ansåg att svårighetsgraden var lagom för Del I på båda proven. Vid höstprovet ansåg 5 procent att delen var för lätt och 5 procent att den var för svår. Resterande 10 procent ansåg vid vårens prov att Del I var för lätt. Drygt 80 procent ansåg att svårighetsgraden på Del II var lagom på båda proven. Knappt 10 procent ansåg

att båda provens Del II var för svår medan drygt 10 procent ansåg att Del II var för lätt. Bedömningen av elevernas arbete i g- och vg-poäng ansåg nio av tio lärare var bra eller acceptabelt vid båda provtillfällena, samma andel som föregående läsår. Nästan alla lärare ansåg att provtiden var tillräcklig för att eleverna skulle hinna lösa alla uppgifter. Några lärare kommenterade att en provtid på 180 minuter var alldeles för lång då eleverna är ovana vid så långa skrivtider och inte orkar koncentrera sig så länge.

Över 90 procent ansåg att bedömningsanvisningarna på proven gett tillräckligt underlag för bedömningen för Del I och Del II. Vid bedömningen av uppgift 8 på Del II (uppgift 6 ht01) användes, precis som de senare åren, en bedömningsmatris som var specifik för uppgiften. Cirka 80 procent ansåg att den gav tillräckligt underlag för bedömning vid de båda proven och en nästan lika stor andel ansåg att bedömningsmatrisen underlättade bedömningen. Lärarkommentarerna om bedömningen är av mycket olika slag: *“De var mycket tydliga och detaljerade. Jag förstår intentionerna bättre nu än för några år sedan”*, *“Uppgift 8 var ganska enkel att bedöma när man satt sig in i bedömningsmatrisen”*, *“I uppgift 8 var anvisningarna diffusa”*. Knappt 20 procent av lärarna hade inför vårens prov diskuterat bedömningsmatrisen med eleverna för att förbereda dem på hur deras lösningar skulle bedömas. Av dessa lärare anser 75 procent att detta har ökat elevernas förståelse för bedömningen i hög grad eller till viss del.

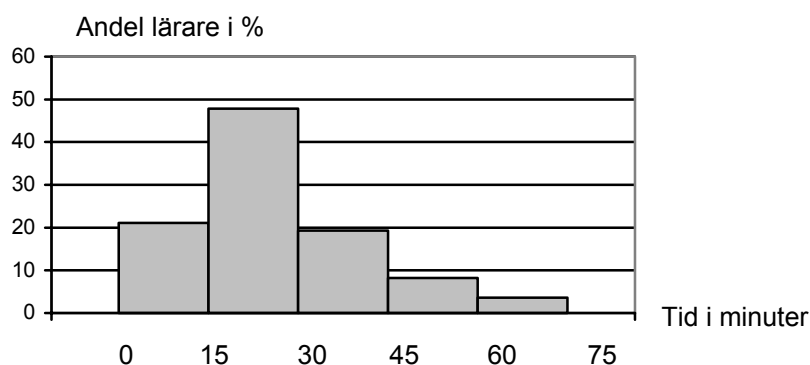

Figur 3.1.9 Läraråsikter om betygsgränser på provet som helhet.

Kravgränser gavs för provet som helhet. Lärarnas åsikter om detta har varit ganska entydiga de senaste läsåren. Cirka 20 procent av lärarna ansåg att kravgränsen för Godkänd var för låg på de båda proven. Gränsen för Väl godkänd ansågs av cirka 10 procent av lärarna för låg. Endast 1 procent (3% ht01) ansåg att gränserna var för höga. Ett vanligt förslag var att gränsen för godkänd borde varit 22 g-poäng. Det var fjärde gången som det fanns en beskrivning av kraven för provbetyget Mycket väl godkänd. Att lärarna har mycket olika uppfattning om denna beskrivning framgår av följande lärarkommentarerna: *“Mer preciserade poäng för MVG”*, *“Kraven för MVG är luddiga - det framgår inte tydligt vad som förväntas av en duktig elev på de svåraste uppgifterna”*, *“Det system med g-poäng, vg-poäng och MVG i bedömningen är bra”*.

Lärarna fick i vårens lärarenkät uppskatta hur lång tid det tog att bedöma elevernas skriftliga arbeten. Följande figur visar hur många minuter detta arbete tog per elevprov enligt skattningen.

Lärarna fick i vårens lärarenkät uppskatta hur lång tid det tog att bedöma elevernas skriftliga arbeten. Följande figur visar hur många minuter detta arbete tog per elevprov enligt skattningen.

Figur 3.1.10 Skattad tidsåtgång för bedömning av kursprovet i Matematik A per elev, vt-02.

Av figuren framgår att nästan 70 procent av lärarna ansåg att det tog mindre än 30 minuter per elev att bedöma elevens skriftliga arbete på vårens kursprov. Största andelen lärare (48 %) använder 15 till 30 minuter per elevarbete. Det är naturligtvis svårt att i efterhand uppskatta hur lång tid som användes vid bedömningen, men tidsåtgången som angivits är dock mindre än vi befarat. Knappt 70 procent av lärarna uppger att de diskuterat bedömningen med någon eller några av sina kolleger medan 25 procent av lärarna bedömde ensam sina elevlösningar. Av lärarkommentarerna framgår också att anhopningen av terminens kursprov i matematik till en vecka upplevs som extra betungande.

Läromdömena om dessa prov var övervägande positiva. En lärarkommentar får illustrera detta: "Det nationella provet i sin nuvarande form är en tillgång och ett stöd, både för läraren och eleverna för att klargöra vad som krävs för de olika betygen. Ändra inte på detta!" En del lärare kommenterade att provet inte täckte alla kursmålen och det olyckliga i att just målen i geometri inte hade en framträdande plats i vårens prov. Några lärare ansåg precis som tidigare att mer omfattande uppgifter (uppgift 8 vt 02) inte ska vara med på de nationella proven. Skälet till detta var oftast att lärarna ansåg att det tog lång tid att bedöma elevarbeten på en sådan uppgift. En annan vanlig kritik av den större uppgiften var att bedömningen gav rum för godtycke. Avsikten med uppgift 8 i vårens prov var att i strävansmålen and ge eleverna tid och möjlighet att tolka en problemsituation, att formulera den med matematiska begrepp och symboler, att analysera och tolka resultat, dra slutsatser och att föra ett matematiska resonemang.

3.2 Introduktion till kursprov B-D i matematik

Jesper Boesen

Arbetsgruppen för nationella kursprov i matematik

Enheten för pedagogiska mätningar

Umeå universitet

Följande kapitel behandlar resultaten från de nationella kursproven i matematik utvecklade och konstruerade vid Enheten för pedagogiska mätningar vid Umeå universitet. Sammanlagt behandlas här data och resultat från sex kursprov. I ett övergångsskede finns två gällande parallella kursplaner och för kurs C innebär det att det givits två olika provversioner, en för 1994 års kursplan samt en för kursplan 2000. För kurserna B och D finns kursprov endast i en provversion. Däremot är kurs D konstruerad efter både 1994- och 2000 års kursplan. Data är insamlade i SCB:s regi och urval och bortfall finns beskrivet i rapportens inledande kapitel. För höstens kursprov gäller sekretess som vanligt, medan den är hävd för vårens samtliga kursprov⁴.

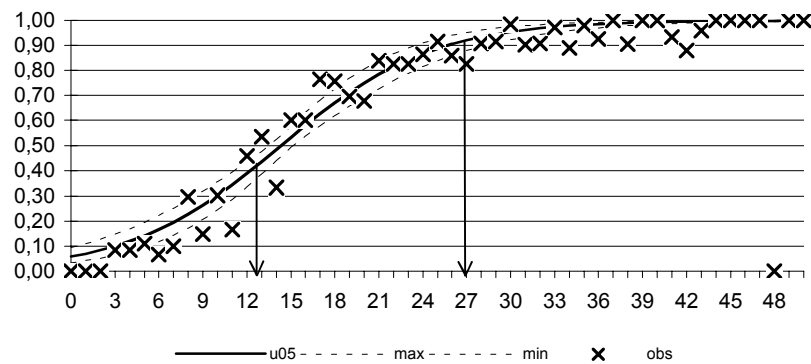
Det huvudsakliga syftet med rapporteringen är att redovisa och diskutera resultat från genomförandet av de aktuella proven. Redogörelsen består av två delar. En del i huvudsak innehållande standardrapportering av utfallet från genomförandet av kursproven. Den andra delen innehåller en fördjupning i en aktuell frågeställning. Fördjupningen avser att denna gång behandla förhållandet mellan ”textrika” uppgifter och resultat för olika grupper.

I det följande presenteras resultat kursprovvis, från B till och med D med en liknande struktur. Innehåll och omfång kan dock variera litet. Den avslutande delen med fördjupningen är gemensam för de aktuella kursproven och utgår från en gemensam frågeställning.

Gemensamt för samtliga kursprov i matematik är att de består av två delar, del I och del II. Del I är avsedd att lösas utan hjälp av miniräknare och i del II är miniräknaren är tillåten. Den andra delen avslutas med en uppgift som läraren skall aspektbedöma. Eleven uppmanas reservera ungefär en timme av den totala provtiden på 240 minuter till arbete med den aspektbedömda uppgiften. Aspektbedömningen syftar till att ge underlag för bedömning av olika aspekter av matematiska kompetenser. De aspekter som belyses är; *metodval och genomförande, matematiska resonemang* samt *redovisning och matematiskt språk*. För kursproven för kursplan 2000 finns även ”sol”- markerade uppgifter som indikerar att det finns möjlighet att visa kunskaper motsvarande de i betygskriterierna formulerade kraven för betyget MVG.

Ett begrepp som återkommer i rapporteringen av utfallet på uppgiftsnivå inom de olika kursproven är *gränsproportion*. Gränsproportion kan enklast beskrivas som lösningsproportionen på en uppgift för de elever vars provpoäng ligger på gränsen mellan två provbetyg.

⁴ Proven finns att tillgå via <http://www.umu.se/edmeas/np/information/np-tidigare-prov.html>

Figur 3.2.1 Förklaring till begreppet gränsproportion.

I figuren ovan ser vi observerade lösningsproportioner för provtagare med olika provpoäng för uppgift nr 5 i Nationellt prov i Matematik Kurs E våren 1996. Felgränser har markerats. G-gränsen som var bedömd till 13 poäng och VG-gränsen till 27 poäng har markerats. Lösningsproportionerna vid dessa gränser är $p(13) = 0,44$ respektive $p(27) = 0,92$. Det är dessa proportioner som kallas gränsproportioner.

3.3 Kursprovet i matematik kurs B

Jesper Boesen

Arbetsgruppen för nationella kursprov i matematik

Enheten för pedagogiska mätningar

Umeå universitet

Både prov för hösten 2001 och våren 2002 behandlas i följande avsnitt. Höstens prov brukar traditionellt inte ha lika högt deltagarantal som vårens prov och ur urvalet att döma är det ingen skillnad detta läsår. Urvalet för hösten 2001 består av 1266 deltagande elever och för våren 2002 är motsvarande antal 4927.

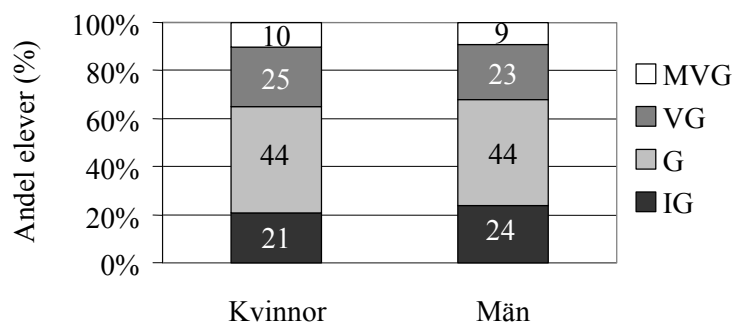
Hösten 2001

Provet ht 2001 är ett s.k. återbruksprov, vilket innebär att det var ett prov där samtliga ingående uppgifter tidigare hade använts i något nationellt prov. Provet är anpassat för kursplan 2000. Provet bestod av sammanlagt 19 uppgifter. Del I bestod av 11 uppgifter och del II av 8 uppgifter. Uppgift nummer 19 är den tidigare nämnda uppgiften som skulle aspektbedömas av lärarna. Provet kunde maximalt ge 45 poäng, med en godkändgräns på 13 poäng. För väl godkänd krävdes 25 poäng varav minst 7 vg-poäng. För mycket välgodkänd krävdes 25 poäng varav minst 13 vg-poäng, dessutom krävdes att eleven visat MVG-kvaliteter i minst två av de ”sol”-markerade uppgifterna.

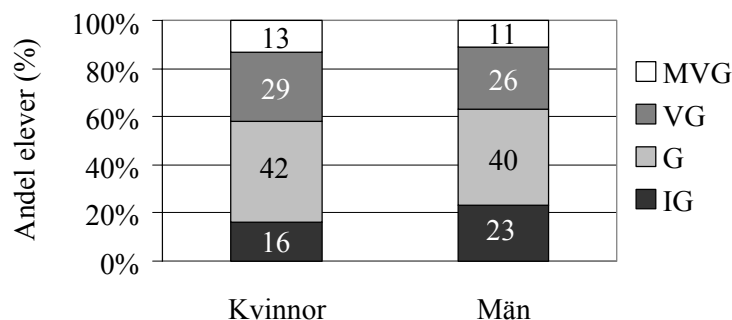
Tabell 3.3.1 Provresultat per program.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provresultat				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Estetiska	34	47	15	4	80
Naturvetenskap		18	14	68	28
Samhällsvetenskap	30	45	18	7	409
Övriga nationella program	28	52	18	2	130
Totalt nationella program (ovägt)	29	46	17	8	647
Övriga gymnasieprogram	11	37	33	19	52
Komvux	13	44	32	11	358

Andelen elever som inte uppnått kravgränsen för provbetyget godkänd på höstens kursprov är 29 procent. Det samhällsvetenskapliga programmet, som är den största gruppen bland höstens deltagare har 30 procent icke godkända. Uttalanden om de övriga programmen är svåra att göra eftersom urvalet i desamma innehåller för få elever. Komvux har 13 procent icke godkända.

Figur 3.3.1 Fördelning av provresultat för kvinnor och män.

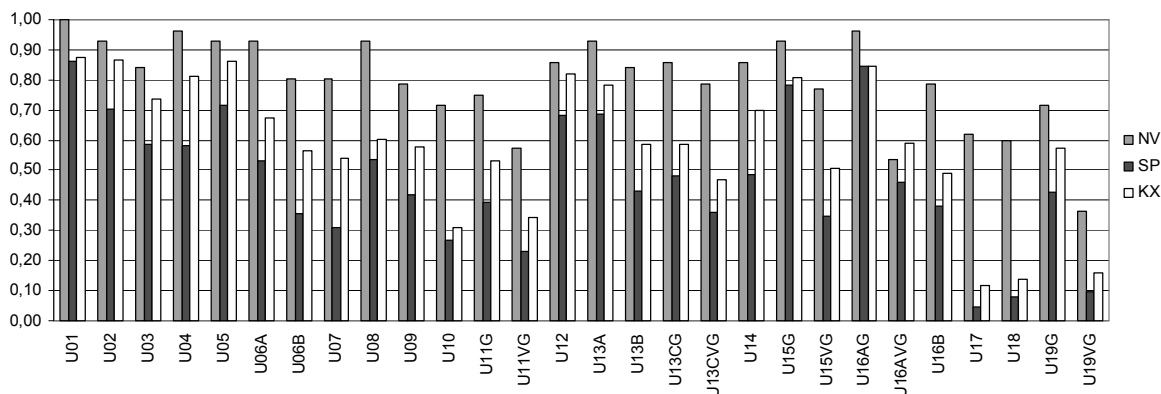

Figur 3.3.2 Fördelning av kursbetyg för kvinnor och män.

Bland de inskickade elevresultaten kan man inte se några stora skillnader mellan de manliga och kvinnliga provdeltagarnas resultat. Vid en jämförelse av *provbetyg* och *kursbetyg* uppdelat på kön kan dock konstateras att fastän andelen med *provbetyg* icke godkänd är ungefär lika stor för kvinnor och män är andelen av kvinnor med *kursbetyg* icke godkänd lägre än andelen män med *kursbetyg* icke godkänd.

Kommentarer kring enskilda uppgifter och lärarenkäten

Som en följd av att provet är ett s.k. återbruksprov är uppgifterna omsorterade ordningsmässigt jämfört med tidigare prov. Uppgifterna är dessutom tagna från flera tidigare givna nationella prov. Tre av uppgifterna har bedömts om poängmässigt jämfört med de tidigare prov de givits i. De uppgifter som fått andra poäng är 7, 11 15. Uppgift 7, som tidigare hade 1 g-poäng, nu fått 2 vg-poäng. Uppgift 11 som tidigare var bedömd som 0/2”sol”, har nu 1/1 samt uppgift 15 som tidigare hade 3 g-poäng och nu fick 1 g-poäng och 2 vg-poäng i provet ht 2001. Anledningen till dessa ändringar var hänsyn till kursplan 2000 samt att anpassa poängnivån i förhållande till övriga uppgifter på provet.

Figur 3.3.3 Lösningsproportioner per uppgift.

Generellt kan sägas att det inte var någon nämnvärd skillnad mellan utfallet på enskilda uppgifter i aktuellt prov jämfört med tidigare tillfällen då de varit med. Dock kan noteras små skillnader för några uppgifter. Uppgift 7 fick något lägre gränsproportion⁵ för G och VG-nivå än vid tidigare tillfälle. Uppgift 11 och 15 fick högre gränsproportion för G- och VG-nivå än när uppgiften gavs vid tidigare tillfälle. Uppgift 16 a och b var hämtade från nationellt prov i kurs C som enligt tidigare kursplan 1994 innehållit det aktuella momentet statistiska undersökningar, som denna uppgift behandlade. När uppgiften gavs

⁵ Gränsproportion, se s. 40.

tidigare innehöll den endast en fråga som gavs maximalt 1/1 poäng. I aktuellt kursprov B för hösten 2001 var den uppdelad i två deluppgifter om tillsammans 1/2 poäng. Den första deluppgiften innehöll samma formulering som när den gavs tidigare. Gränsproportionen för uppgift a var i stort sett lika som när uppgiften gavs i kurs C. Bland lärarkommentarerna hördes röster som sade ”att eleverna inte behövde kunna matematik” för att kunna lösa denna uppgift. På den större aspektbedömda uppgift 19 har 27 procent av eleverna inte tagit några poäng.

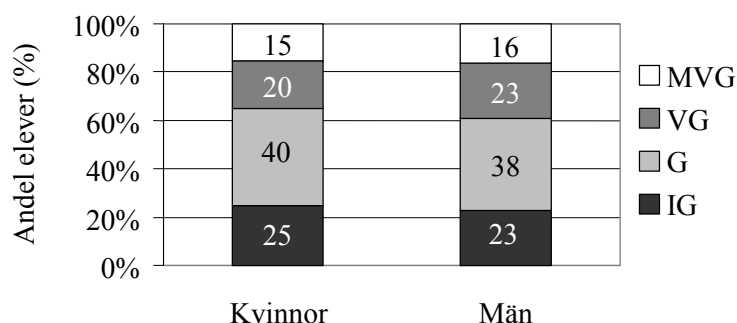
Våren 2002

Provet var anpassat till kursplan 2000 och samtliga uppgifter var nykonstruerade till detta prov. Provet bestod av sammanlagt 17 uppgifter, del I 9 uppgifter och del II av 8 uppgifter. Uppgift nummer 17 är den tidigare nämnda aspektbedömda uppgiften. Provet kunde maximalt ge 44 poäng, med en godkändgräns på 12 poäng. För väl godkänd krävdes 26 poäng varav minst 6 vg-poäng. För mycket väl godkänd krävdes 26 poäng varav minst 11 vg-poäng dessutom krävdes att eleven visat MVG-kvaliteter i minst en av de ”sol”-markerade uppgifterna.

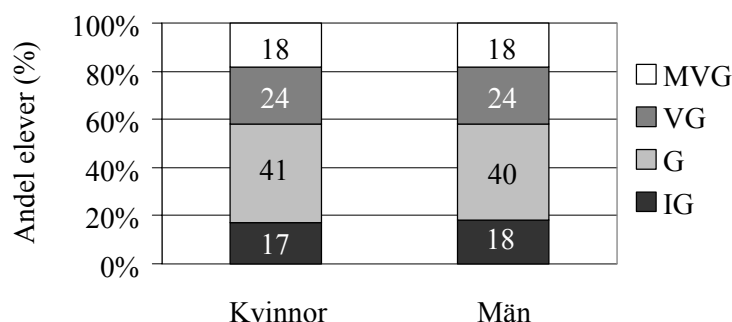
Tabell 3.3.2 Provresultat per program

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provresultat				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Estetiska	41	41	10	8	327
Naturvetenskap	7	28	33	32	1337
Samhällsvetenskap	38	42	15	5	1468
Övriga nationella program	23	46	21	10	1010
Totalt nationella program (ovägt)	25	38	22	15	4142
Övriga gymnasieprogram	22	47	18	13	213
Komvux	15	43	27	15	475

Andelen elever som inte klarat kravgränsen godkänd på vårens prov var 25 procent. För det samhällsvetenskapliga programmet var motsvarande siffra 38 procent och för naturvetenskapliga programmet 7 procent. Dessa resultat är i samma nivå som vårterminsresultaten 2001.

Figur 3.3.4 Fördelning av provresultat för kvinnor och män.

Figur 3.3.5 Fördelning av kursbetyg för kvinnor och män.

Bland de inskickade elevresultaten kan man inte se några nämnvärda skillnader mellan de manliga och kvinnliga provdeltagarnas resultat. Varken för *provbetyg* eller *kursbetyg*.

Kommentarer kring enskilda uppgifter och lärarenkäten

Provet innehöll fem uppgifter, förutom den uppgift som skulle aspektbedömas, som gick ut på att eleven skulle undersöka, förklara och motivera ett begrepp, en arbetsmetod eller ett visst utfall. Dessa uppgifter var uppgift 6, 11b, 12, 13b samt 15. Enligt lärarkommentarerna har dessa uppgifter varit svårbedömda.

Uppgift 6 är en av de uppgifter som i lärarkommentarerna kommenterats som svårrättad. Uppgiften var formulerad enligt följande,

*Vid en statistisk undersökning erhöles ett ganska stort bortfall.
Hur kan detta bortfall påverka tolkningen av resultatet. (1/0)*

Bedömningsanvisningarna hade följande utseende:

Godtagbar förklaring +1 g (Resultatet blir missvisande om bortfallsgruppens åsikter avviker från åsikterna hos de som svarat)

När man studerar data, i detta fall lösningskurvan⁶, för den aktuella uppgiften har den flack form. De övriga uppgifterna som kommenterats svårbedömda har även de lösningskurvor med något flack form, vilket kan bero på att de har varit svårbedömda.

Till uppgift 13 b som skulle aspektbedömas efterfrågades bedömda elevlösningar.

Uppgift 9 har givits i liknade form i tidigare kursprov och verkar vara ett exempel på hur olika förutsättningar kan påverka lösningsfrekvensen, i detta fall gränsproportionerna. Det som skiljer de två versionerna är i vilken kvadrant lösningen återfinns. I tabellen nedan återfinns gränsproportionerna för de två versionerna.

Tabell 3.3.3 Gränsproportioner för en uppgift som givits vid två olika tillfällen.

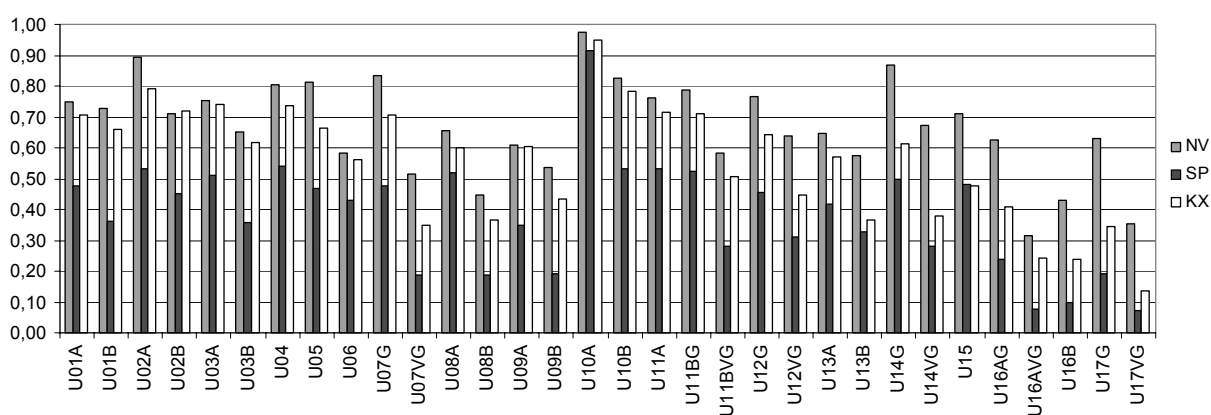
		Gränsprop IG/G	Gränsprop G/VG
Np ht99	Uppgift 4 a	0,51	0,84
	Uppgift 4 b	0,10	0,69
Np vt02	Uppgift 9 a	0,21	0,59
	Uppgift 9 b	0,05	0,42

⁶ Exempel på lösningskurva se figur 1 i inledningen. Se även s. 7-10 i PM 118 i EPMs rapportserie.

Uppgiften, dvs. den version som gavs i aktuellt prov, bedömdes av kravgränssättningsgruppen som svårare än den version som gavs tidigare (då uppgift nummer 4). Motiveringen var att lösningen återfinns i en ”svårare kvadrant”, vilket också återspeglas i resultatutfallet. Gränsproportionerna för uppgiften i aktuellt prov var lägre än gränsproportionerna för den version som var med hösten 1999.

Den större uppgiften nummer 17 som skulle aspektbedömas verkar ha varit svår för många elever. En huvudprincip för de uppgifter som skall aspektbedömas är att det i uppgiftens inledning skall vara relativt lätt för elever att erhålla poäng. Det visade sig att ungefär hälften av eleverna inte erhållit några poäng på uppgiften, vilket inte var vad som avsetts.

I nedanstående figur presenteras samtliga uppgifters lösningsproportioner uppdelat per program.

Figur 3.3.6 Lösningsproportioner per uppgift.

3.4 Kursprovet i matematik kurs C

Jesper Boesen

Arbetsgruppen för nationella kursprov i matematik

Enheten för pedagogiska mätningar

Umeå universitet

Både prov för hösten 2001 och våren 2002 behandlas i följande avsnitt. Höstens prov brukar traditionellt inte ha lika högt deltagarantal som vårens prov, här är det dock inte någon nämnvärd skillnad. Urvalet för hösten 2001 är 512 deltagande elever för kursplan 1994 och 1185 för kursplan 2000. För våren 2002 är motsvarande antal 658 respektive 919. De olika provversionerna för kurs C har samma struktur, samma antal uppgifter och förutom MVG-gränsen samma kravgränser. I praktiken innebär detta att proven är identiska, förutom för två uppgifter, där de uppgifter som i kursplan 1994 testar kunskapsområdet statistik ersatts av uppgifter som testar algebra i kursplan 2000. Det bör noteras att resultaten för C kursprovet i huvudsak rapporteras för de båda provversionerna sammanlagda till ett resultat. Vilket innebär att provresultaten för de elever som gjorde provet för 1994 års kursplan lagts tillsammans med dem som gjorde det för kursplan 2000 till en grupp. Andelen elever med provresultatet mycket väl godkänd innehåller således även elever (1994 års kursplan) där provets bedömningsanvisningar inte innehållit rekommenderad kravgräns för MVG.⁷

Hösten 2001

Proven bestod av vardera sammanlagt 15 uppgifter. Del I bestod av 7 uppgifter och del II av 8 uppgifter. Uppgift nummer 15 är den uppgift som skulle aspektbedömas av lärarna. Proven kunde maximalt ge 45 poäng, med en godkändgräns på 12 poäng. För väl godkänd krävdes 25 poäng varav minst 7 vg-poäng. För mycket välgodkänd (endast för kursplan 2000) krävdes 25 poäng varav minst 15 vg-poäng, dessutom krävdes att eleven visat MVG-kvaliteter i minst en av de ”sol”-markerade uppgifterna. Uppgifterna 9 och 10 var de uppgifter som var olika för de två provversionerna, där kunskapsområdet statistik testades för kursplan 1994 och algebraområdet testades för motsvarande kursplan 2000.

Proven bestod till viss del av uppgifter som använts tidigare i nationella kursprov. Tre av dessa var inte alls eller obetydligt förändrade och hade även gått i det nationella kursprovet hösten 1999. Det rör sig om uppgift 1, 7a och 14. Vid jämförelse inom samma elevgrupper: SP, NV och KX. uppvisar de flesta gränsproportioner (totalt 21 av 24) inga större skillnader mellan de två kursproven och inom samma elevkategori. Vid jämförelsen jämfördes gränsproportionerna för elever som läst enligt kursplan 1994.

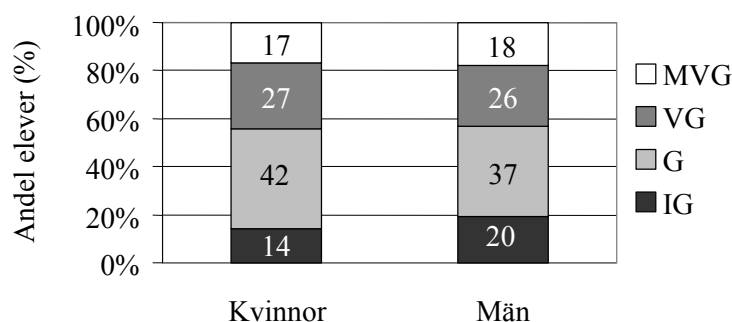
Tabell 3.4.1 Provresultat per program.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provresultat				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Estetiska					
Naturvetenskap	8	34	33	25	761
Samhällsvetenskap	45	42	12	0	233
Övriga nationella program					
Totalt nationella program (ovägt)	18	36	27	19	1173
Övriga gymnasieprogram					
Komvux	14	52	25	9	283

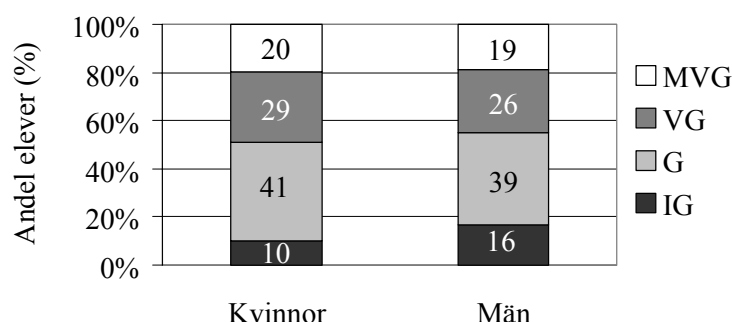
Andelen elever som inte uppnått kravgränsen godkänd på höstens kursprov är 18 procent. Det naturvetenskapliga programmet, som är den största gruppen bland höstens deltagare

⁷ För specificerade tabeller se bilaga 1.

har motsvarande 8 procent icke godkända och det samhällsvetenskapliga 45 procent. Andelar för de övriga programmen saknas i tabellen då urvalet för dessa program innehåller för få elever. Komvux andel var 14 procent icke godkända.

Figur 3.4.1 Fördelning av provresultat för kvinnor och män.

Figur 3.4.2 Fördelning av kursbetyg för kvinnor och män.

Ser man till fördelning av prov- respektive kursbetyg mellan könen ser man de skillnader som finns i provbetygsresultaten återfinns i kursbetygen. Både för provbetyget och kursbetyget icke godkänd är andelen kvinnor lägre än andelen män.

Kommentarer kring enskilda uppgifter

I uppgift 1a ska eleverna derivata en polynomfunktion. Denna uppgift har de högsta gränsproportionerna⁸ på hela provet. När eleverna i uppgift 1b däremot ska ange en funktion som har samma derivata som den i a-uppgiften sjunker gränsproportionerna drastiskt, se tabell nedan.

⁸ Gränsproportion, lösningsproportion för elever i intervallet IG/G respektive G/VG.

Tabell 3.4.2 Gränsproportioner för en uppgift, resultat för de olika provversionerna samt kravgränssättares skattning.

	Uppgift	Poäng	Gränsprop. IG/G	Gränsprop. G/VG
Kursplan 1994:	uppgift 1a	(1/0) (1/0)	0,98	1,00
	uppgift 1b		0,29	0,70
Kursplan 2000:	uppgift 1a	(1/0) (1/0)	0,96	1,00
	uppgift 1b		0,36	0,75
Kravgränssättare	uppgift 1a		0,90	0,95
	uppgift 1b		0,60	0,83

A-uppgiften testar en mekanisk hantering medan b-uppgiften kräver mer förståelse, att förstå att funktioner som bara skiljer sig åt på en konstantterm har samma derivata. Det är anmärkningsvärt att b-uppgiften fick så låga gränsproportioner. De bedömningar lärare gjorde vid kravgränssättningen var att gränsproportionerna på b-uppgiften skulle vara högre. Framför allt för elever på gränsen mellan IG/G. Kravgränssättarnas gränsproportioner är medianvärden.

Uppgift 2a ska lösas utan tillgång till räknare och handlar om att bestämma 10-logaritmen för ett tal. Uppgiften är av sådan art att alla elever troligen mött uppgiftstypen i sina läroböcker och i sin undervisning. Detta är alltså en uppgift av rutinkaraktär som prövar basfärdigheter inom logaritmmomentet.

Tabell 3.4.3 Gränsproportioner för en uppgift, resultat för de olika provversionerna samt kravgränssättares skattning.

	Uppgift	Poäng	Gränsprop. IG/G	Gränsprop. G/VG
Kursplan 1994:	uppgift 2a	(1/0)	0,41	0,62
Kursplan 2000:	uppgift 2a	(1/0)	0,36	0,68
Kravgränssättare	uppgift 2a		0,70	0,90

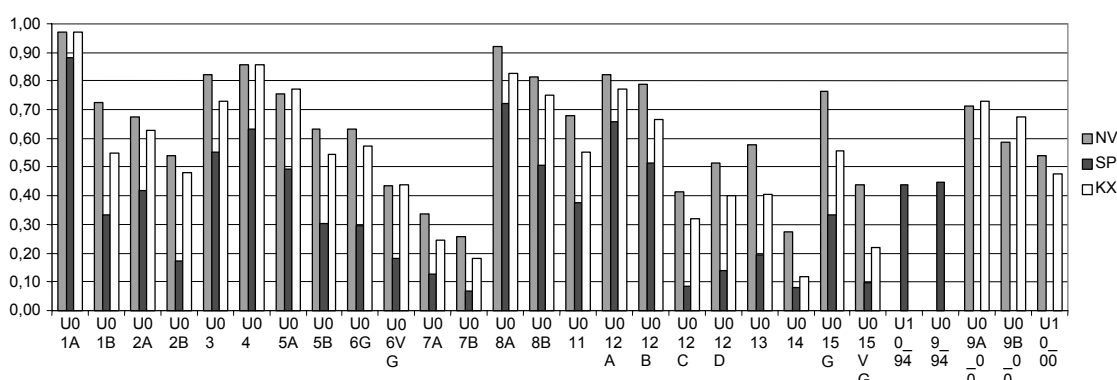
Det visade sig att uppgiften var svårare för eleverna än väntat. En möjlig förklaring till de relativt låga gränsproportionerna kan vara att eleverna under kursens gång använt sin räknare när de löst uppgifter av liknande typ.

Ännu lägre gränsproportioner har uppgift 2b. Här ska eleverna skriva ett uttryck innehållande talet e och den naturliga logaritmen på enklaste form, utan tillgång till räknare.

Tabell 3.4.4 Gränsproportioner för en uppgift, resultat för de olika provversionerna samt kravgränssättares skattning.

	Uppgift	Poäng	Gränsprop. IG/G	Gränsprop. G/VG
Kursplan 1994: 512 elever (54% SP, 17% NV, 21 % KX)	uppgift 2b	(1/0)	0,16	0,40
Kursplan 2000: 1185 elever (1,4% SP, 59% NV, 22 % KX)	uppgift 2b	(1/0)	0,23	0,52
Kravgränssättare	uppgift 2b		0,20	0,75

Studerar man gränsproportionerna framgår att de elever som följt kursplan 2000 lyckas något bättre på denna uppgift än de elever som följt kursplan 1994. Orsaken till detta torde ha sitt ursprung i vilka elevkategorier som andelsmässigt dominerat i respektive provversion. I version 1994 bestod den skrivande elevgruppen till största delen av SP-elever, och i version 2000 dominerade NV-eleverna. Erfarenhet visar att undervisning, och till viss del även läromedel, profilerar kursinnehåll olika för olika elevgrupper. I nedanstående figur visas lösningsproportionerna för provets samtliga uppgifter fördelat per program.

Figur 3.4.3 Lösningsproportioner per uppgift.

Lärarenkäten

Det fanns två ”nyheter” i höstens prov. Den första innebar att provet innehöll en del där eleverna skulle lösa uppgifterna utan tillgång till räknare. Den andra att provet till viss del bestod av uppgifter som använts i tidigare sekretessbelagda kursprov. Sammanlagt 90 lärare besvarade lärarenkäten. Av svarssammanställningen framgår att totalt 95 procent av lärarna som besvarade enkäten anser att det är *mycket bra* respektive *bra* att provet innehöll en del där räknare inte var tillåten. Ingen lärare har kommenterat det faktum att provet till viss del bestod av uppgifter som givits i tidigare prov.

En lärare tar upp frågan om att kravgränserna är sammansatta av poäng från flera delområden inom kursen och undrar. ”Är det rimligt att kunna bli godkänd på provet utan att ha löst en enda uppgift på differentialkalkyl? Det går att få ihop 14 G-poäng utan att ha löst en enda differentialkalkylsuppgift.”

I båda provversionerna går det rent teoretiskt för en elev att få ihop 14 g-poäng utan att kunna något om derivata. Gränsen för provbetyget G är 12 p. Vid studium av data visade det sig att bland de 1379 elever som erhållit 12 poäng eller mer på provet (kravgränsen för provbetyget G) var det ingen elev som hade totalt 0 eller 1 poäng på derivata uppgifterna. Tre elever hade totalt 2 poäng på derivata uppgifterna. Kravgränssättningen bygger på en kompensatorisk modell, där brister inom ett delområde kan kompenseras av för-

tjänster inom ett annat. Anledningen till att kravgränser inte tillhandahålles på områdesnivå är att antalet uppgifter inom varje delområde då blir för få för att erhålla en reliabel bedömning och att kravgränser därför baseras på det sammanslagna resultatet. (Givet att provet behåller samma omfattning eller storlek.)

Uppgift 8b är uppdelad i en a- och b-fråga. Båda uppgifterna handlar om att lösa ekvationer och eleverna visar i dessa uppgifter sina kunskaper inom aritmetik. Till a-uppgiften ska eleven enbart leverera ett svar (endast svar fordras) och i b-uppgiften ska eleven redovisa hela sin lösning. En lärare har i enkäten skrivit angående b-frågan: "Eleverna tror att det räcker med enbart svaret". Det står i anvisningarna vad som krävs av eleven när en uppgift följs av eller inte följs av *Endast svar fordras*. Men det är säkert så att en stressad elev kan göra den här typen av felläsningar. Vid konstruktion av provuppgifter eftersträvas i allmänhet att undvika uppgifter bestående av deluppgifter, där det till vissa deluppgifter bara skall lämnas svar och där det till andra ska lämnas fullständiga lösningar. I en del fall bedöms det ändå vara befogat, detta var ett sådant fall.

Uppgift 14 var en av de svåraste uppgifterna på hela provet. Gränsproportionerna för IG/G var ungefär noll och G/VG bara några procent för de båda provversionerna. Uppgiften är ett maximum och minimumproblem där eleverna själva ska modellera fram en funktion, själva inse att minimum ska beräknas och slutligen verifiera minimumet. En lärare skriver i enkäten att uppgiften "Borde ha varit på delen utan miniräknare". Tanken var att med grafitande hjälpmedel skulle eleven kunnat bestämma minsta värdet på ett enklare sätt. Men med hänsyn tagen till de mycket låga gränsproportionerna kan man utgå från att eleverna hade stora svårigheter med att modellera fram funktionen. Vilket innebär att bestämningen av extrempunktens förstakoordinat samt verifiering av minimum inte ens var inom räckhåll för en stor del av elevgruppen. Eftersom det rekommenderats en timme till den del på provet där miniräknare ej är tillåten, ville man inte belasta del 1 med denna svåra uppgift. Framför allt inte eftersom det på del I redan fanns ett något enklare maximum och minimumproblem.

Våren 2002

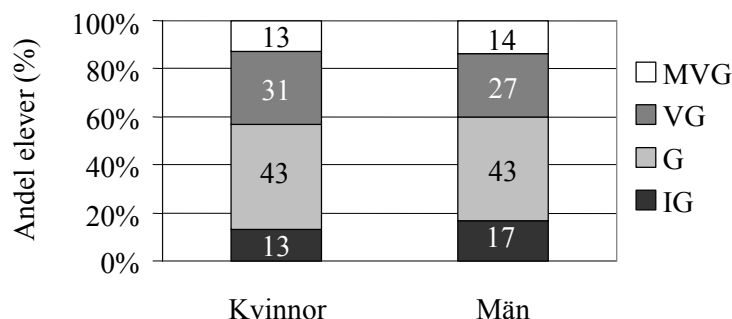
Proven bestod av vardera sammanlagt 15 uppgifter. Del I bestod av 6 uppgifter och del II av 9 uppgifter. Uppgift nummer 15 är den tidigare nämnda uppgiften som skulle aspektbedömas. Proven kunde maximalt ge 42 poäng, med en godkändgräns på 12 poäng. För väl godkänd krävdes 24 poäng varav minst 6 vg-poäng. För mycket väl godkänd (endast för kursplan 2000) krävdes 24 poäng varav minst 11 vg-poäng, dessutom krävdes att eleven visat MVG-kvaliteter i minst en av de "sol"-markerade uppgifterna. Uppgifterna 9 och 10 var olika för de två provversionerna. Kunskapsområdet statistik testades för kursplan 1994 och algebraområdet testades för motsvarande kursplan 2000.

Tabell 3.4.5 Provresultat per program.

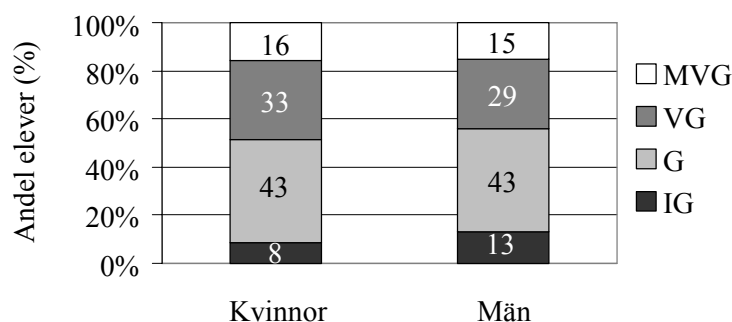
Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provresultat				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Naturvetenskap	4	19	36	42	218
Samhällsvetenskap	25	50	22	3	610
Övriga nationella program					
Totalt nationella program (ovägt)	18	43	27	12	1144
Övriga gymnasieprogram					
Komvux	6	43	34	16	341

Andelen elever som inte uppnått kravgränsen för provbetyget godkänd för vårens kursprov är samma som för hösten 2001, 18 procent. Skillnaden är att det största deltagande

programmet nu är det samhällsvetenskapliga där motsvarande andel ligger på 25 procent, betydligt lägre än höstens 45 procent. Noteras bör dock att urvalet är förhållandevis lågt för hösten varvid tolkningar av dessa resultat får göras med försiktighet. På samma sätt som för höstens prov har det naturvetenskapliga programmet en lägre andel elever med icke godkänd, 4 procent (även här är urvalet litet).

Figur 3.4.4 Fördelning av provresultat för kvinnor och män.

Figur 3.4.5 Fördelning av kursbetyg för kvinnor och män

Ser man till fördelning av prov- respektive kursbetyg mellan könen ser man de skillnader som finns i provbetygsresultaten återfinns i kursbetygen. Både för provbetyget och kursbetyget icke godkänd är andelen kvinnor lägre än andelen män.

Kommentarer kring enskilda uppgifter

Uppgift 5 har fått mycket låga gränsproportioner och skulle lösas utan tillgång till miniräknare.

Bestäm det minsta värdet till funktionen

$$f(x) = \frac{x^4}{4} + x^3 \quad (0/3)$$

Det standardmässiga förfarandet som eleverna lär sig när det gäller denna typ av uppgift "störs" av att eleverna efter derivering får en ekvation som ska lösas med faktorisering. Ekvationen har dessutom en dubbelrot. Detta har också kommenterats av en lärare i enkäten. Denna uppgift var dock tänkt att testa kunskaper på just vg-nivå. Dessutom fanns en mycket enkel uppgift med liknande inledning, representerad av uppgift 2.

En något annorlunda uppgift är uppgift 4.

Vilket av följande tal är det bästa närmevärdet till $\lg 80$?

A) 0,8 B) 0,9 C) 1,9 D) 2,9 E) 8,0 F) 800

Endast svar fordras (1/0)

Uppgiften ska lösas utan tillgång till räknare och kräver att eleverna äger god kunskap om hur tiologaritmen bestäms för rena 10-potenser. I detta fall skall de inse att $1 = \lg 10 < \lg 80 < \lg 100 = 2$ och därmed välja alternativ C: 1,9. Uppgiftens gränsproportioner blev följande i de två provversionerna:

Tabell 3.4.6 Gränsproportioner för en uppgift och två olika provversioner.

	Uppgift	Poäng	Gränsprop. IG/G	Gränsprop. G/VG
Kursplan 1994	Uppgift 4	(1/0)	0,10	0,27
Kursplan 2000	Uppgift 4	(1/0)	0,17	0,41

De elever som följt kursplan 2000 och vars prestation på proven ligger precis på gränsen mellan IG/G respektive G/VG lyckas något bättre på uppgiften än de elever som följt kursplan 1994. En tänkbar orsak till detta är att eleverna som följt kursplan 2000 i allmänhet har längre undervisningstid än de som följt kursplan 1994. En annan förklaring kan vara att de två elevgrupperna har olika sammansättning. Eleverna som följt kursplan 1994 består till 87 % av elever från det samhällsvetenskapliga programmet medan dessa elever enbart utgör 6 % bland de elever som följt kursplan 2000. Den största elevkategorin i den senare gruppen är komvux-elever. Olika elevgrupper har olika styrkor och svagheter.

En uppgift som, trots sin textriktighet, gått lite bättre än vad som bedömts vid kravgränssättningen är uppgift 10. Den återfinns i den provversion som gick enligt kursplan 1994. I uppgiften, som prövar kunskaper inom statistik, ska eleverna kritisera två beskrivna stickprovsundersökningar som utförts dels av skolledningen och dels av elevrådet på en skola. I c-uppgiften ska eleverna förklara varför bristerna i undersökningarna ger en osäkerhet kring de slutsatser som skolledningen och elevrådet drar.

Elevernas gränsproportioner blev följande:

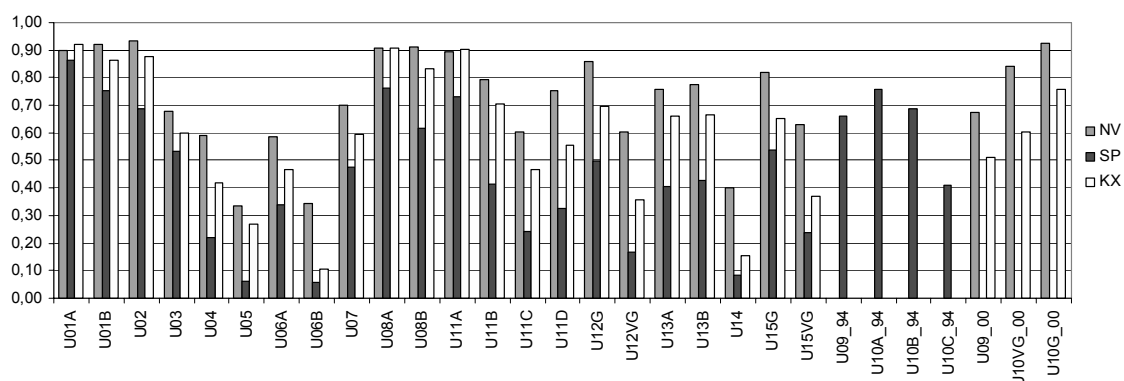
Tabell 3.4.7 Gränsproportioner för en uppgift och en provversion och kravgränssättarens skattning.

	Uppgift	Poäng	Gränsprop. IG/G	Gränsprop. G/VG
Utfall i provversion för kursplan 1994	uppgift 10 a	(1/0)	0,71	0,88
	uppgift 10 b	(1/0)	0,61	0,84
	uppgift 10 c	(0/1)	0,31	0,57
Bedömning krav- gränssättare (medianvärden)	uppgift 10 a		0,60	0,75
	uppgift 10 b		0,45	0,78
	uppgift 10 c		0,15	0,50

Eleverna fick högre gränsproportioner än vad kravgränssättarna bedömt och dessa har i sin skattning, bl.a. att ta hänsyn till om uppgiften är svår och/eller omfattande textmässigt.⁹ Eleverna har lyckats relativt bra med denna uppgift. Till och med var tredje elev vars prestation på provet ligger precis på gränsen till provbetyget G har lyckats lösa c-

⁹ Vi återkommer till aktuell uppgift och textriktighet i fördjupningsdelen.

uppgiften som är en uppgift som bedömts testa VG-kunskaper. I nedanstående figur visas samtliga uppgifters lösningsproportioner fördelat per program.

Figur 3.4.6 Lösningsproportion per uppgift.

Lärarenkäten.

Lärarenkäten besvarades av 81 lärare. Lärarna har inte lämnat så många kommentarer kring enskilda uppgifter. De uppgifter som kommenterats är uppgift 5 (se tidigare kommentarer) och uppgift 15. Poängsättningen har kommenterats av några lärare när det gäller uppgift 7, 11 och 14.

Uppgift 15 är den sista uppgiften på provet, den som skall aspektbedömas. Uppgiften prövar elevernas kunskaper inom derivata (differentialkalkyl). Uppgiften ska bedömas utifrån tre aspekter: *metodval och genomförande*, *matematiska resonemang* samt *matematiskt språk*. För att öka reliabiliteten (likvärdigheten) i bedömningen följer ett antal bedömda elevlösningar med i bedömningsanvisningen, i detta fall fyra stycken. De uppgifter som ska aspektbedömas brukar inte sällan få negativa kommentarer i lärarenkäten. De synpunkter som lämnas pekar bl.a. på att den aspektbedömda uppgiften är svår rättad och att rättningen tar lång tid. Glädjande nog har de lärare som valt att kommentera denna uppgift denna gång bara fällt positiva kommentarer: "Mycket uppfinningsrik, jag hade förvånansvärt hög lösningsfrekvens." samt "Mycket bra. Den kunde ge en klarare bild av hur mycket eleven kunde kursen eftersom derivatan är kärnan i denna kurs." En lärare saknar "fler elevlösningar i mellannivå, inte bara de allra bästa och allra sämsta."

Huvudprincipen för att välja ut lämpliga elevlösningar är att inte belasta bedömningsanvisningarna med alltför många elevlösningar. I detta fall fattades, efter överväganden, beslutet att ta med just dessa fyra eftersom man ville prioritera att påvisa kvalitetsskillnaden mellan en elevlösning som gav 3/4 och en som gav 3/4 "sol". Man ville även visa en elevlösning som motsvarade hög kvalitet i metodval/genomförande samt resonemang, men som visade brister i matematiskt språk samt redovisning (3/3). Slutligen ansåg man det också viktigt att ta med en elevlösning som motsvarade relativt låg poäng per bedömd aspekt, (3/0).

När de gäller uppgift 7, 11b och 14 önskar två lärare mer delpoäng på uppgifterna: "På just årets prov kan jag efterlysa lite fler delpoäng på t.ex. denna uppgift. Borde ha getts möjlighet att belöna "goda försök" ".

I uppgift 7 ska eleverna beräkna en enkel ändringskvot. Referensgruppen diskuterade poängsättningen och bedömde att 1 poäng var lämpligt i detta fall för att belöna det centrala i uppgiften. Då beräkningarna var av elementär karaktär beslöt man att hänvisa be-

dömning av eventuella räknepel till lokal praxis, enligt allmänna riktlinjer för bedömning.¹⁰

I uppgift 11b skall eleverna beräkna $P'(0,1)$ då $P = 95 e^{-0,65t}$. Att detta inte gavs mer än 1 poäng beror på att det inte bedömdes befogat med ytterligare en poäng för en liknande beräkning som eleverna redan gjort i a uppgiften, dvs. beräkning av $P(0,2)$.

Uppgift 14 löd enligt följande:

Funktionen f uppfyller följande villkor $f(2) = 0$ och $-1 \leq f'(x) \leq 2$. Vilka värden kan $f(10)$ anta? (0/2)

I bedömningsanvisningen stod:

Godtagbar ansats t.ex. beräknat funktionens största möjliga värde ger +1 vg poäng.

Redovisat godtagbar bestämning av alla möjliga värden för $f(10)$ dvs.

$(3 \leq f(10) \leq 21)$ ger +1 vg poäng.

Tanken med denna poängsättning var återigen att belöna det centrala i uppgiften. Det bedömdes att för att få den första poängen skulle det krävas bestämning av största möjliga värde. Då har eleven visat kunskaper som motsvarar det som är centralt i uppgiften. För att tilldelas den andra poängen bedömdes att eleven också skulle visa förståelse för betydelsen av att $f'(x)$ antar värden i ett intervall. Vilket motsvaras av att fullborda lösningen av uppgiften. Då beräkningarna var elementära hänvisades bedömning av eventuella räknepel till lokal praxis, se allmänna anvisningar för bedömning.¹¹

¹⁰ Se punkt 5.4 i Allmänna riktlinjer för bedömning. Bedömningsanvisningar för Nationellt kursprov i matematik kurs C hösten 2001.

¹¹ Se punkt 5.4 i Allmänna riktlinjer för bedömning. Bedömningsanvisningar för Nationellt kursprov i matematik kurs C hösten 2001.

3.5 Kursprovet i matematik kurs D

Jesper Boesen

Arbetsgruppen för nationella kursprov i matematik

Enheten för pedagogiska mätningar

Umeå universitet

Både kursproven för hösten 2001 och våren 2002 behandlas i följande avsnitt. Höstens prov brukar traditionellt inte ha lika högt deltagarantal som vårens prov, så även här. Urvalet för hösten 2001 består av 488 deltagande elever och för våren 2002 är motsvarande antal 1362. För kurs D gavs ett gemensamt prov för kursplanerna 1994 och 2000, med samma kravgränser förutom för MVG som endast gavs för kursplan 2000 (jämför kommentar för kursprov C).

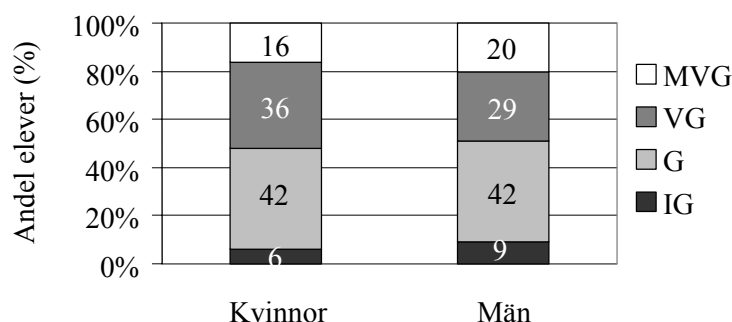
Hösten 2001

Provets utformning var sådant att det kunde bedömas både enligt kursplan 1994 eller 2000. De skillnader som finns mellan kursplanerna berördes inte i provet. Hösten kursprov var ett s.k. återbruksprov, vilket innebar att uppgifter förekommit i tidigare nationella kursprov. Provet bestod av sammanlagt 16 uppgifter. Del I bestod av 6 uppgifter och del II av 10 uppgifter. Uppgift nummer 16 är den uppgift som skulle aspektbedömas. Provet kunde maximalt ge 45 poäng, med en godkändgräns på 12 poäng. För väl godkänd krävdes 25 poäng varav minst 5 vg-poäng. För mycket välgodkänd (endast kursplan 2000) krävdes 25 poäng varav minst 12 vg-poäng, dessutom krävdes att eleven visat MVG-kvaliteter i minst två av de ”sol”-markerade uppgifterna.

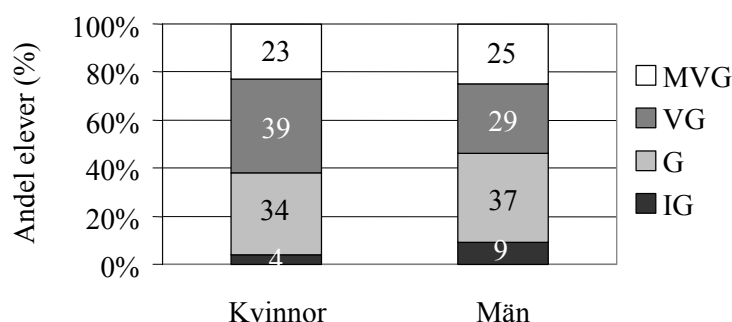
Tabell 3.5.1 *Provresultat per program.*

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provresultat				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Naturvetenskap	7	39	33	21	322
Samhällsvetenskap		36	46	18	11
Övriga nationella program	14	58	14	14	28
Totalt nationella program (ovägt)	7	40	32	20	361
Övriga gymnasieprogram	10	70	10	10	10
Komvux	8	46	38	8	65

Urvalet för höstens D kursprov var litet och några generella slutsatser därför svåra att dra. Andelen elever som inte uppnått kravgränsen för provbetyget godkänd var 7 procent. Det naturvetenskapliga programmet hade också ett utfall på 7 procent icke godkända.

Figur 3.5.1 Fördelning av provresultat för kvinnor och män.

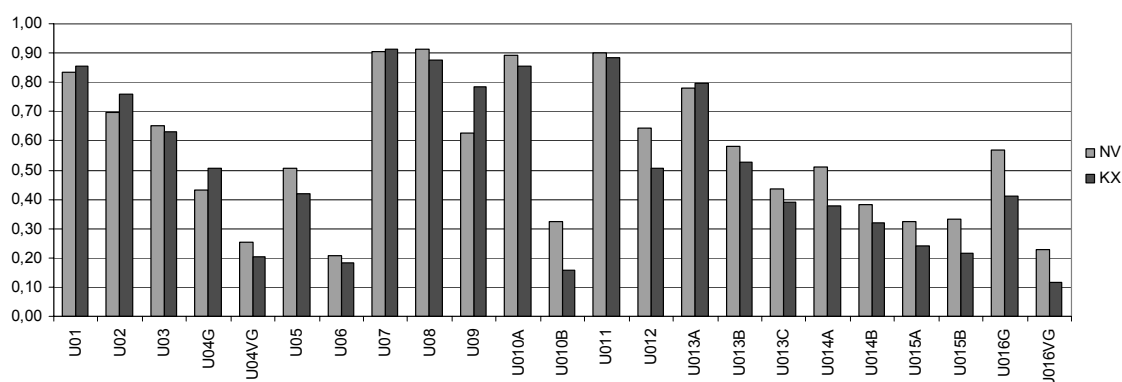
Figur 3.5.2 Fördelning av kursbetyg för kvinnor och män.

Ser man till fördelning av prov- respektive kursbetyg mellan könen ser man de skillnader som finns i provbetygsresultaten återfinns i kursbetygen. Både för provbetyget och kursbetyget icke godkänd är andelen kvinnor lägre än andelen män.

Kommentarer kring enskilda uppgifter

En jämförelse av gränsproportionerna på de uppgifterna som var med på höstens nationella kursprov och de som också varit med i tidigare nationella prov visar i stort inte några skillnader. Förutsättningen för dessa jämförelser kräver antagandet om att kravgränserna för godkänd och väl godkänd ligger på jämförbara nivåer i de olika proven. Vilket här innebär att det inte var svårare att uppnå de olika kravgränserna i de jämförda proven.

Vid studium av det som kan kallas ”lokalt beroende” för uppgifter visades nästan inga skillnader mellan aktuellt prov och de tidigare tillfällen då uppgifterna givits i kursprov. Lokalt beroende kan enklast förklaras som huruvida matematikuppgifterna löses olika bra beroende på om de är placerade tidigt eller sent i ett prov. Några av de uppgifterna som var med i höstens nationella D-kursprov har flyttats väsentligt i förhållande till deras placering i det tidigare provet som de var med i. Gränsproportionerna för dessa uppgifter i de olika proven var alltså i stort sett oförändrade vilket tyder på att något ”lokalt beroende” icke kunnat hittas. Avslutningsvis visas i nedanstående figur lösningsproportionerna för provets samtliga uppgifter fördelat per program.

Figur 3.5.3 Lösningsproportioner per uppgift.

Lärarenkäten

Enkäten besvarades av 31 lärare varav 14 lärare hade egna kommentarer, dvs. fritexts svar. Det statistiska underlaget följaktligen är inte särskilt stort. Det var första gången D-kursen innehöll en miniräknarfri del och enkätsvaren visar att majoriteten av dem som svarat tyckte att det var bra eller mycket bra. Liksom övriga nationella kursprov hösten 2001 och som nämnts tidigare var D-kursprovet ett återbruksprov, dvs. så gott som alla uppgifter i provet har använts i tidigare prov. Bland lärarnas kommentarer finns några negativa omdömen om återbruket, exempelvis tyckte någon det var "tråkigt med återanvända uppgifter" eller "Flera av uppgifterna har använts nyligen. Är vi säkra på sekretessen?". Men eftersom enkäten inte innehöll någon direkt fråga om återanvändning av uppgifter i proven så vet vi egentligen inte vad gruppen lärare som helhet tycker.

Våren 2002

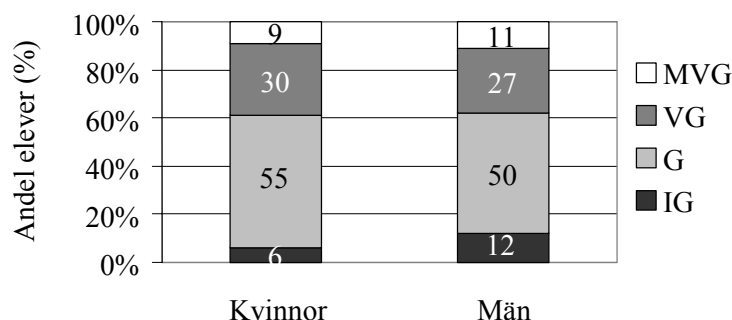
Provets utformning var sådant att det kunde bedömas både enligt kursplan 1994 eller 2000. De skillnader som finns mellan kursplanerna berördes inte i provet. Provet bestod av sammanlagt 15 uppgifter. Del I bestod av 7 uppgifter och del II av 8 uppgifter. Uppgift nummer 15 är den tidigare nämnda uppgiften som skulle aspektbedömas av lärarna. Provet kunde maximalt ge 43 poäng, med en godkändgräns på 12 poäng. För väl godkänd krävdes 24 poäng varav minst 6 vg-poäng. För mycket välgodkänd (endast kursplan 2000) krävdes 24 poäng varav minst 12 vg-poäng, dessutom krävdes att eleven visat MVG-kvaliteter i minst en av "sol"-markerade uppgifterna.

Tabell 3.5.2 Provresultat per program.

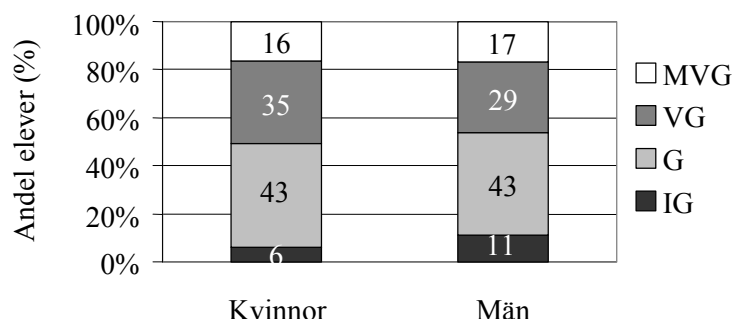
Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provresultat				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Naturvetenskap	9	52	29	10	1124
Samhällsvetenskap		50	50		2
Övriga nationella program	16	58	23	3	106
Totalt nationella program (ovägt)	10	52	29	10	1234
Övriga gymnasieprogram		39	42	19	26
Komvux	10	55	22	13	60

Andelen elever som ej uppnått provets kravgräns för godkänd var 10 procent. Motsvarande andel för naturvetenskapliga programmet var 9 procent (den dominerande gruppen provtagare). Att andelen icke godkända bland övriga nationella program (som för de föregående kurserna har betydligt högre andel elever med provbetyget inte godkänd) inte

var högre än 16 procent, kan kanske förklaras av att kurs D läses frivilligt bland dessa program och att gruppen således innehåller extra studiemotiverade elever.

Figur 3.5.4 Fördelning av provbetyg för kvinnor och män.

Figur 3.5.5 Fördelning av kursbetyg för kvinnor och män.

Ser man till fördelning av prov- respektive kursbetyg mellan könen ser man de skillnader som finns i provbetygsresultaten återfinns i kursbetygen. Både för provbetyget och kursbetyget icke godkänd är andelen kvinnor lägre än andelen män.

Kommentarer kring enskilda uppgifter

Uppgift 5 var formulerad enligt följande, Bestäm $g(x)$ om $g'(x) = \sin 3x + \cos 2x$ och $g(p) = 2$. Uppgiften kunde ge 3 poäng och var bedömd som en "g-uppgift". Gränsproportionerna för IG/G på 0,11 respektive 0,50 för G/VG visar att eleverna inte klarade uppgiften så bra. Uppgiften var formulerad på ett sätt som något avviker från standard, vilket kan vara en möjlig förklaring till de låga gränsproportionerna. Svårigheten med uppgiften för eleverna kan också vara att teckna den primitiva funktionen av funktionen, särskilt med hänsyn till de trigonometriska termerna.

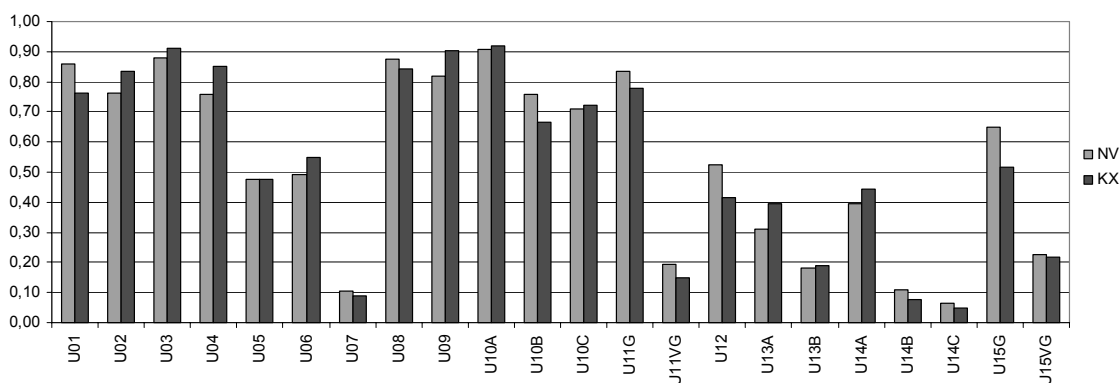
Uppgift 10 handlar om vatten som rinner i en från början tom behållare. En graf visar hur höjningen av vattennivån varierar med tiden. Tre deluppgifter ingår. Den första var att besvara frågan, hur lång tid det tar innan vattnet slutar rinna. Den andra var att med hjälp av grafen beräkna hur högt vattennivån når och i den tredje deluppgiften frågades det efter hur behållaren kan se ut. Varje deluppgift har hög lösningsproportion men det är relativt stor skillnad med avseende på kön. De manliga eleverna har genomgående löst uppgiften bättre. Gränsproportionerna med avseende på kön ges i tabellen nedan.

Tabell 3.5.3 Gränsproportioner med avseende på kön för en uppgift.

Uppgift	Kön	IG/G	G/VG
10a	Man	0,85	0,96
	Kvinna	0,77	0,94
10b	Man	0,60	0,88
	Kvinna	0,34	0,77
10c	Man	0,54	0,80
	Kvinna	0,36	0,71

Vad man kan observera är att för gruppen elever som ligger på gränsen till betyget godkänd på provet (IG/G) är skillnaderna stora framförallt på deluppgift b.

Det har kommit ett par anmärkningar på att det var fel i facit för uppgift 10 b. Svaret 41,5 cm får man om man gör avläsningen 63 sek på a uppgiften. Tanken var att visa att ett litet avläsningsfel är godtagbart. Men och andra sidan var det lite inkonsekvent att inte bygga svaret i b uppgiften på svaret i deluppgift a. I detta fall bedömdes det som att det centrala i uppgiften belönades bäst på detta sätt. I nedanstående figur visas lösningsproportioner för provets samtliga uppgifter fördelat per program.

Figur 3.5.6 Lösningssproportion per uppgift.

Lärarenkäten

Lärarenkäten har besvarats av 65 lärare på skolorna i urvalet. ”I vilken utsträckning anser du att sättet att bedöma provets sista uppgift är värd arbetsinsatsen?” Bland de 65 lärare som besvarat frågan anger 49% i ganska stor eller i mycket stor utsträckning. På frågan ”Vad anser du om att provet innehöll en miniräknarfri del?” svarade 95% bra eller mycket bra.

3.6 Fördjupning kring kursprov B-D i matematik

Jesper Boesen

Arbetsgruppen för nationella kursprov i matematik

Enheten för pedagogiska mätningar

Umeå universitet

Denna del av rapporten utgör ett utrymme för korta djupdykningar i någon aspekt av proven som inte behandlas i den traditionella rapporteringen. Det finns många olika frågeställningar som kan vara värda att studeras lite närmare. Denna gång innehåller fördjupningen en diskussion om påverkan av textmängden i uppgifter på elevers resultat. En farhåga som framkom i lärarenkäten är att elever med annat modersmål än svenska missgynnas av för stor textmängd i uppgifterna i de nationella proven i matematik.

Antalet fritextsynpunkter i lärarenkäten angående påståendet om textrika uppgifters eventuella missgynnande effekt har sedan införandet av lärareenkäten varit ganska hög. Åren 1996-1997 fanns det många fritextkommentarer som menade att textrikedom var för hög och att detta påverkade de elever som inte hade svenska som modersmål på ett negativt sätt. De följande åren minskade antalet sådana kommentarer men de förekommer alltså fortfarande och är relativt konstanta. Sedan 1998 och framåt innehåller lärarenkäten en fråga som explicit frågar efter textmängdens effekt på elevernas resultat. Frågan löd: *"I vilken mån tror du att mängden text i den tidsbundna delen påverkade dina elevers resultat negativt?"* Svaren varierar lite mellan de olika kursproven och mellan åren. För de i rapporten aktuella proven svarade ungefär en tredjedel av lärarna att textmängden inverkade negativt i *ganska* eller *mycket* stor utsträckning.

Fördjupningen kommer att innehålla en analys av förhållandet mellan s.k. textrika uppgifter och resultat för grupperna av elever med svenska som modersmål och annat modersmål än svenska.

Textrikedom och provresultat

Innebörden av en textrik uppgift kan variera. I denna studie definieras textrika uppgifter på följande sätt. Två huvudtyper av uppgifter med textrikedom kan urskiljas. En typ är uppgifter där uppgiftsformuleringen innehåller "mycket" text, vilket även svarar mot den explicita frågan på lärarenkäten. En annan typ är uppgifter där uppgiftsformuleringen i sig kanske inte innehåller speciellt mycket text, men där eleven uppmanas till ett textrikt svar. Denna andra typ kan innehålla uppmaningar som, diskutera, förklara, undersök, motivera m.m. En uppgift som inklusive frågan innehåller minst fyra rader text förkortas i det följande med Tf. En uppgift som kräver ett textrikt svar från eleven betecknas Ts. En uppgift kan vara både Tf och Ts, dvs. både innehålla en textrik formulering och kräva ett textrikt svar från eleven.

För att kunna göra grupperna med elever med svenska som modersmål och elever med annat modersmål än svenska jämförbara har vi delat in respektive grupps elever i olika resultatnivåer. En nivå för elever med provresultatet godkänd, en nivå för elever med resultatet väl godkänd osv. På så sätt jämförs grupper av elever som i övrigt har ungefär samma resultat på provet. De kursprov som är aktuella för den följande analysen är kursprov B hösten 2001, kursprov B våren 2002, kursprov C hösten 2001 och kursprov C våren 2002. Kursproven för kurs D är inte med i jämförelsen eftersom urvalet innehöll få elever med annat modersmål än svenska. De uppgifter som i aktuella prov ansetts vara textrika enligt ovanstående definitioner återfinns i nedanstående tabell.

Tabell 3.5.6 *Textrika uppgifter i kursprov B och C för ht 01 samt vt 02.*

Kursprov	Uppgift	Textrik
Kursprov B Ht 01	11*	Ts
	15	Tf
	16**	Tf, Ts
	18	Tf
	19	Tf, Ts
Kursprov B Vt 02	6*, **	Ts
	10*, **	Tf
	12*	Tf
	13*, **	Tf
	14	Tf
	15*, **	Tf, Ts
	17	Tf, Ts
Kursprov C Ht 01	(3)	Tf
	10, Kursplan –94	Tf
	11	Tf
	13	Tf
	15**	Tf
Kursprov C Vt 02	3	Tf
	6*, **	Ts
	10*, **, Kursplan –94	Tf, Ts
	11a**	Tf
	13	Tf

(*) Signifikant ($p < 0.05$) för gruppen elever i nivån G. (**) Signifikant ($p < 0.05$) för gruppen elever i nivån VG. Signifikansen avser den skillnad i lösningsproportioner som finns mellan gruppen elever med svenska som modersmål och gruppen elever med annat modersmål än svenska för nivåerna G respektive VG.¹²

Utöver förekomsten av textrika uppgifter återfinns även i tabellen markeringar vid de uppgifter där signifikanta skillnader erhållits. Signifikanserna avser de skillnader som funnits i lösningsproportioner mellan grupperna med svenska som modersmål respektive annat modersmål än svenska för nivåerna G och VG. I samtliga fall där skillnaden är signifikant är lösningsproportionen högre för gruppen med elever med svenska som modersmål än för gruppen med elever med annat modersmål än svenska. Bland de fyra aktuella proven fanns det, totalt sett, signifikanta skillnader i 11 av 22 textrika uppgifter vad gäller lösningsproportioner mellan de två grupperna (på minst en av nivåerna för G eller VG). Som syns i tabellen, är skillnaderna inte alltid signifikanta för de båda testade nivåerna och resultaten är därmed inte helt entydiga.

För de uppgifter som klassificerats enbart som Tf, dvs. uppgifter med textrik formulering fanns det signifikanta skillnader i lösningsproportionerna för 5 av 14 uppgifter mellan de båda grupperna. För de uppgifter som klassificerats enbart som Ts, dvs. uppgifter som kräver ett textrikt svar erhöles för 3 av 3 uppgifter signifikanta skillnader mellan grupperna. För uppgifterna som klassificerats som både Tf och Ts erhöles signifikanta skillnader i 3 av 5 uppgifter.

Ovanstående översikt ger ingen entydig bild av textrikedomens påverkan på gruppen elever med annat modersmål än svenska. Denna elevgrupp uppvisar lägre lösningsproportioner på en tredjedel av de uppgifter som här definierats som textrika men inte innehåller krav på beskrivande svar. För resterande två tredjedelar uppvisas dock inga signifi-

¹² För signifikanstesten användes ett chi-två test (Pearson Chi-Square). Signifikanstesten utfördes för de grupper av elever som hade nivån godkänd respektive väl godkänd.

kanta skillnader. De uppgifter som kräver ett mer textrikt svar uppvisar i större utsträckning lägre lösningsproportioner för gruppen elever med annat modersmål än svenska. Om de skillnader som finns orsakas av just textmängden som skall läsas eller skrivas är dock inte klarlagt. För att klargöra orsakssambanden krävs ytterligare studier. Om det på en skola misstänks att så är fallet kan det övervägas att läs och skrivhjälp tillhandahålls dessa elever.

En fråga som är relevant i sammanhanget kring textmängdens eventuella påverkan är om en viss sådan påverkan är acceptabel eller inte. Här kan olika argument framföras. Å ena sidan kan argumenteras för att eleverna i matematik primärt inte skall bedömas på sina kunskaper i svenska språket. Å andra sidan kan en tolkning av kurs- och läroplaner samt betygskriterier innebära att argumentation och förklaringar av matematiska företeelser är viktiga matematiska kompetenser, kompetenser som kräver användning av det svenska språket. Likaledes kan en sådan tolkning innebära att det ingår i skolmatematiken att kunna använda och tillämpa matematik i ett skriftligt beskrivet sammanhang.

En diskussion om vilka kompetenser som är viktiga i skolmatematiken är angelägen att föra och den bör ta hänsyn till flera olika hållningar och argument. Denna fördjupning är tänkt att kunna utgöra en del i ett underlag i en sådan diskussion.

4. Kursproven i engelska

4.1 Kursprovet i engelska kurs A

Anne Dragemark

Enheten för språk och litteratur/Institutionen för pedagogik och didaktik

Göteborgs Universitet

Denna delrapport avser i första hand kursprovet vårterminen 2002. Generellt kan konstateras att hörförståelsedelen var det delprov där flest elever lyckades nå de högre betygen och det delprov som prövar muntlig färdighet resulterade i minst andel icke godkända resultat. Resultaten visar också att många elever på de yrkesinriktade programmen tycks ha svårt att nå de uppställda målen. Kvinnor lyckas något bättre än män på de produktiva delarna och män något bättre på de receptiva. Vårens lärarenkäter visar att proven anses uppnå sitt syfte att vara betygsstödjande och ge en god bild av elevernas språkfärdighet.

Kursprovet höstterminen 2001 bestod enligt beslut av Skolverket av återanvända delprov. Resultaten skiljer sig inte nämnvärt från dem som tidigare rapporterats i Skolverkets resultatredovisningar. En sammanfattning av resultaten på detta prov finns sist i detta kapitel.

Allmän bakgrund

Kursprovet för Engelska A består av fyra delar:

- *Speaking*
- *Focus: Reading*
- *Focus: Listening*
- *Writing*

Tyngdpunkten i respektive del ligger på fri muntlig produktion/interaktion, läsförståelse, hörförståelse och fri skriftlig produktion. Samtliga delprov kräver dock viss kompetens inom andra delar av språkfärdigheten i engelska.

Provet vårterminen 2002 (hädanefter vt 02) var ett prov med helt nya provdelar med undantag av en s.k. ankaruppgift, d.v.s. en uppgift från tidigare prov som används för att jämföra svårighetsgrad och resultat över tid. Provet höstterminen 2001 (hädanefter ht 01) bestod däremot av återanvända delprov från tidigare år. Utfallet på det senare provet redovisas inte delprov för delprov, eftersom resultaten i stort följer samma tendens som redan rapporterats när respektive prov gavs. Däremot kommenteras resultaten generellt i slutet på detta kapitel.

Från och med höstterminen 2000 är det obligatoriskt för lärarna att använda kursprovet i ungdomsgymnasiet. Eftersom avsikten är att proven skall ges i slutet av kursen gavs vårterminsprovet den 3 maj 2002. Samma datum var också första provdag för vuxenutbildningen. Provtiden för de tre tidsbundna delarna (*Focus: Reading*, *Focus: Listening* och *Writing*) var sammanlagt 210 minuter.

I denna rapport redovisas SCBs insamlade data. Av 11 048 elevdata är 10 procent från vuxenutbildningen och 90 procent från ungdomsgymnasiet. Andra uppgifter och synpunkter är baserade på 500 lärarenkäter och därifrån är även de inledande citaten till de olika avsnitten hämtade. 69 procent av alla elever som genomfört provet hade läst kursen på två terminer. Resultaten presenteras såväl ovägda som vägda. De *ovägda* värdena visar

det faktiska utfallet av de insamlade elevresultaten, medan de *vägda* utgår från skattningar av resultat som bygger på information om hur eleverna fördelar sig över de olika programmen i landet. I summan elever för "S:a nationella pgm (ovägt)" ingår resultatet för samtliga nationella program, även de med färre än 100 elever redovisade.

Muntlig färdighet

"Det kan vara bra att få tid att sitta ner och verkligen lyssna på eleverna"

Genomförande. Delprovet *Speaking* är från och med höstterminen 2000 obligatoriskt och provet skickas ut i början på terminen för att lärare skall ha god tid på sig att genomföra den muntliga prövningen. 96 procent av lärarna som besvarade lärarenkäten var medvetna om detta. Uppgiften beräknades ta 10 - 15 minuter per elevpar och genomfördes oftast som parsamtal (66 procent) men även som gruppsamtal. Några lärare varierade genomförandet och prövade olika elevgrupper på olika sätt.

Innehåll. Ämnet för provet utgick ifrån elevernas egna erfarenheter kring temat ilska (*Anger*). Det var valt så att uppgiften skulle vara så lättillgänglig som möjligt och ge eleverna tillfälle till interaktion enligt kursplanens mål att "vilja, våga och kunna utan förberedelser delta i samtal om bekanta ämnen och utbyta information, personliga åsikter och erfarenheter" samt att "kunna efter förberedelse muntligt informera om eller beskriva ett ämnes- eller intresseområde". Uppgiften bestod i att eleverna, efter viss förberedelse, först skulle beskriva en situation eller företeelse som anknyt till temat och sedan diskutera denna med sin samtalspartner. Stödfrågor fanns och uppgiften kunde lösas på både en enkel och en mer avancerad nivå för att alla elever skulle få tillfälle att visa vad de kunde. Man kan förstå genom lärarenkätena att muntliga prov kan upplevas som stressande av vissa elever och därför är det extra viktigt med en mjuk ingång till uppgiften. En tankekarta fanns med som hjälp att få igång samtalet och underlätta för de elever som har svårigheter med mycket textläsning. De allra flesta lärarna ansåg att uppgiften var lämplig i relation till kursmålen.

Ämnet ansågs allmänt som bra och lätt att tala om. Det "engagerade även svaga elever". Några ansåg däremot att ämnet kunde ha varit mer provocerande och att det "var negativt...tenderade att bli grinigt och gnälligt".

Information i förväg. Nytt för vt 02 var att eleverna fick veta temat (*Anger*) i förväg. Detta gav alla mera likvärdiga förutsättningar inför prövningen. 74 procent av lärarna angav att de informerat sina elever om temat i god tid.

Övriga lärarsynpunkter. 86 procent av lärarna angav att prövningen genomfördes på lektionstid. I enkätena framförde några lärare åsikten att de kan bedöma sina elevers muntliga färdigheter utan ett obligatoriskt delprov och att genomförandet "tar tid från undervisningen". Det framgår dock tydligt att många blev positivt överraskade över en del av sina elevers prestationer. Därav kan man kanske dra slutsatsen att elever som har svårt att hävda sig i en vanlig undervisningssituation genom den här prövningen fick möjlighet att visa vad de kunde.

Att det tidsmässigt kan vara svårt att organisera muntliga prövningar och att många skolor har lokalproblem verkar fortfarande vara vanligt. Många tycker dock att *Speaking* "requires extra time but is useful". Det påpekades av några lärare att det är svårt att bedöma elevernas muntliga förmåga i en konstruerad provsituation och att en del elever blir nervösa. Detta är någonting som läraren givetvis måste ta hänsyn till vid all bedömning. 71 procent av lärarna spelade inte in prövningen, något som dock rekommenderas bl.a. för att läraren skall kunna ta hjälp av en medbedömare. Flera lärare önskade bedömnings-exempel också på IG-prestationer, i likhet med exempeluppsatserna för *Writing*. Av in-

tegritetsskäl tillhandahålls dock inte sådana exempel för *Speaking*. 84 procent av lärarna ansåg att de exempel som ges är till god hjälp vid bedömningen.

Resultat. Nedan redovisas betygsfördelningen för delprovet *Speaking* uppdelad efter program.

Tabell 4.1.1 Betygsfördelning i kursprovet i Engelska A vt 02, delprovet *Speaking*, per program.

Gymnasieprogram/ Vuxenutbildning	Speaking				Antal elever
	Andel (%) elever med betyget				
	IG	G	VG	MVG	
Barn- och fritid	10	61	26	3	440
Bygg	10	65	23	2	255
El	3	65	29	3	503
Energi	*	*	*	*	75
Estetiskt	2	31	45	23	537
Fordon	8	65	22	5	295
Handel- och administration	5	65	26	4	409
Hotell- och restaurang	4	58	31	7	578
Hantverk	9	56	29	6	101
Industri	5	61	30	4	126
Livsmedel	*	*	*	*	31
Medie	4	44	41	12	503
Naturbruk	*	*	*	*	60
Naturvetenskap	0	21	53	25	1 459
Omvårdnad	9	60	27	4	303
Samhällsvetenskap	2	34	46	18	2 726
Teknik	1	37	47	16	743
S:a nationella pgm (ovägt)	3	42	41	14	9 144
S:a nationella pgm (vägt)	4	43	40	14	9 144
Övriga gymnasieprogram ¹	2	36	41	21	1 019
Gymnasial vuxenutbildning	4	38	42	15	885
Total	3	41	41	15	11 048

* Resultat redovisas ej för grupper under 100 elever eller från färre än tre skolor.

¹ Avser programmen SM, IV och IB-linjen, samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

Speaking är det delprov där minst andel elever får Icke godkänd. Detta står i samklang med de synpunkter som eleverna uttrycker vid bl.a. utprövningar, d.v.s. att den muntliga färdigheten är den viktigaste och att de själva upplever att de har en god kommunikativ förmåga. I resultaten för *Speaking*, liksom för de andra delproven, är det en påfallande skillnad mellan de olika programmen.

Läsförståelse

”Bra blandning av olika ämnen”

Innehåll. Delprovet *Focus: Reading* bestod av fem avsnitt. Eleverna fick 85 minuter för att läsa och besvara frågorna. I enlighet med kursplanens kommunikativa språksyn krävde uppgifterna till stor del elevproducerade svar. Eftersom det är angeläget att pröva olika typer av läsfärdigheter i enlighet med kursplanens mål att ”kunna läsa och tillgodogöra sig texter med varierat sakinnehåll” och ”lättillgänglig skönlitteratur” är delprovet varierat i fråga om genre och innehåll. Korta och långa texter med både öppna svar och flerval, en lucktext (en form av *cloze test*) och en matchningsuppgift förekom. Den svåraste provdelen visade sig denna gång vara lucktexten.

Texterna handlade mest om djur, natur, äventyr och sport, men även om mänskliga relationer och kända företeelser, d.v.s. ämnen som är relativt allmänna och neutrala och på så vis inte ger fördel åt någon viss elevkategori. Texterna bestod av något bearbetade amerikanska, brittiska och australiensiska tidningsartiklar samt ett obearbetat utdrag ur en sydafrikansk skönlitterär text.

Lämplighet. Över 90 procent av lärarna ansåg att alla provdelarna i *Focus: Reading* var lämpliga eller mycket lämpliga. Delprovet visade ”bra överensstämmelse med kursplanen!” Överhuvudtaget ansåg de allra flesta lärarna (94 procent) att delprovet gav ett tillförlitligt mått på läsförståelse. Över 80 procent ansåg att de i förväg fastställda betygsgränserna var rimliga och så gott som alla ansåg också att bedömningsanvisningarna fungerade bra.

Avdrag för stavfel. Nytt för vårterminen var ett samlat poängavdrag (max tre poäng) för stavfel på lucktexten. Många uttryckte uppskattning för detta men en hel del ansåg det otidsenligt p.g.a. att så många elever har läs- och skrivsvårigheter samt att datorhjälp finns att tillgå i andra sammanhang. Dessa och andra synpunkter som framförs i enkäterna kommer att diskuteras inför kommande prov.

Övriga lärarsynpunkter. Det är fortfarande ett antal lärare som kommenterar att det är förståelsen och inte den grammatiska korrektheten som betonas och ger poäng i *Focus: Reading*. Dessa lärare anser att bedömningen är för generös. ”Det känns oerhört fel att sätta rätt när engelskan är så dålig!” säger några. Det framgår tydligt i enkäterna att bedömningen av delprovet som lätt eller svårt är beroende av vilken elevgrupp läraren har mest erfarenhet av. När man ser på utfallet och tänker på att *alla* elever läser Engelska A, blir det tydligt att delprovet är lätt respektive svårt för olika elevkategorier. Få lärare säger numera någonting om tidsbrist på delprovet även om enstaka sådana kommentarer, speciellt från vuxenutbildningen, fortfarande förekommer.

Resultat. I tabell 4.1.2 redovisas betygsfördelningen för delprovet *Focus: Reading* uppdelad efter program.

Tabell 4.1.2 Betygsfördelning i kursprovet i Engelska A vt-02, delprovet Focus: Reading, per program

Gymnasieprogram/Vuxenutb.	Focus: Reading				Antal elever
	Andel (%) elever med betyget				
	IG	G	VG	MVG	
Barn- och fritid	31	39	28	2	469
Bygg	29	42	26	3	261
El	12	42	37	9	501
Energi	*	*	*	*	71
Estetiskt	9	28	44	19	528
Fordon	27	40	30	3	294
Handel- och administration	20	45	31	4	449
Hotell- och restaurang	20	44	30	6	611
Hantverk	19	44	33	4	103
Industri	24	48	24	4	135
Livsmedel	*	*	*	*	30
Medie	8	30	49	13	517
Naturbruk	*	*	*	*	57
Naturvetenskap	3	15	49	34	1 448
Omvårdnad	33	40	25	2	314
Samhällsvetenskap	5	31	48	15	2 733
Teknik	4	27	49	20	799
S:a nationella pgm (ovägt)	12	32	42	15	9 320
S:a nationella pgm (vägt)	13	32	41	15	9 320
Övriga gymnasieprogram ¹	7	27	44	22	1 027
Gymnasial vuxenutbildning	15	33	37	15	1 163
Total	12	31	41	16	11 510

* Resultat redovisas ej för grupper under 100 elever eller från färre än tre skolor.

¹ Avser programmen SM, IV och IB-linjen, samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

Focus: Reading är det delprov där störst andel elever får Icke godkänd. Resultaten i övrigt visar på avsevärda skillnader mellan de olika programmen, vilket också gäller de andra delproven. På en del yrkesinriktade program når mer än var femte elev inte målen.

Hörförståelse

"Kanske många svenska elever är duktiga på att förstå talad engelska från TV och musik"

Innehåll. Delprovet *Focus: Listening* bestod dels av en matchningsuppgift med korta dialoger där eleverna skulle identifiera platserna där samtalen ägde rum, dels en längre inspelad intervju som handlade om ett äventyrligt och farligt arbetsområde. Den längre uppgiften fick eleverna höra två gånger, andra gången utan pauser. Detta ansåg de flesta lärare vara bra. Flera lärare kommenterade att det var bra med två så olika delar. Delprovet tog 45 minuter.

Lämplighet. Över 90 procent av lärarna ansåg att båda provdelarna i *Focus: Listening* var lämpliga eller mycket lämpliga, men synpunkten förekom att intervjun kanske var "något mer intressant för manliga studenter". De flesta ansåg dock att "eleverna gillade det" och att "det var bra med intressant innehåll". Över huvud taget tyckte 84 procent att delprovet gav ett tillförlitligt mått på hörförståelse. 73 procent ansåg att betygsgränserna var rimliga, men liksom i *Focus: Reading* menade vissa lärare att bedömningen var alltför generös. Över 94 procent ansåg att bedömningsanvisningarna fungerade bra.

Regionalt färgat språk. För att tillgodose kursplanens mål ”att förstå tydligt tal, från olika regioner” används i *Focus: Listening* i möjligaste mån röster från flera olika delar av den engelskspråkiga världen. Att rösterna i provdelarna inte är genomgående brittiska eller amerikanska speglar verkligheten.

Övriga lärarsynpunkter. Enligt en hel del lärarenkäter kan elever bli något mer stressade av detta delprov än av de andra. *Focus: Listening* brukar dock vara det som eleverna lyckas bäst med och så var det också denna gång. Det förekom dock synpunkter på att det var ottydligt tal och störande bakgrundsljud i en uppgift, något som dock inte tycks ha påverkat resultaten.

En synpunkt som återkommer år från år är att delprovet antingen är ”för lätt eller så är gränserna för låga”. Att delprovet upplevs på detta sätt kan bero på lärares olika referensramar och att elever kan ha s.k. taggiga profiler, d.v.s. de kan vara bättre i vissa färdigheter än i andra. Svenska elever hör generellt sett mycket engelska utanför skolan, något som bör vara till deras fördel och påverkar deras förmåga att förstå talad engelska.

Resultat. Nedan redovisas betygsfördelningen för *Focus: Listening* uppdelad efter program.

Tabell 4.1.3 Betygsfördelning i kursprovet i Engelska A vt 02, delprovet *Focus: Listening*, per program.

Gymnasieprogram/ Vuxenutbildning	Focus Listening				
	Andel (%) elever med betyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Barn- och fritid	17	36	35	13	459
Bygg	12	31	35	21	261
El	3	18	50	29	501
Energi	*	*	*	*	71
Estetiskt	4	17	41	38	529
Fordon	9	37	33	21	294
Handel- och administration	13	33	39	16	448
Hotell- och restaurang	7	32	40	21	608
Hantverk	10	27	45	18	103
Industri	7	27	45	21	133
Livsmedel	*	*	*	*	30
Medie	3	14	42	40	510
Naturbruk	*	*	*	*	57
Naturvetenskap	2	9	35	54	1 446
Omvårdnad	17	43	31	9	313
Samhällsvetenskap	3	15	45	37	2 722
Teknik	2	10	44	43	777
S:a nationella pgm (ovägt)	5	20	41	34	9 262
S:a nationella pgm (vägt)	6	20	40	33	9 262
Övriga gymnasieprogram ¹	4	14	42	40	1 023
Gymnasial vuxenutbildning	15	25	36	25	1 135
Total	6	20	40	34	11 420

* Resultat redovisas ej för grupper under 100 elever eller från färre än tre skolor.

¹ Avser programmen SM, IV och IB-linjen, samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

Focus: Listening är det delprov där störst andel elever får Väl godkänd och Mycket väl godkänd. I resultaten för *Focus: Listening* liksom för de andra delproven, är det en påfallande skillnad mellan de olika programmen.

Skriftlig färdighet

"Writing är den bästa delen, den visar vad eleverna kan prestera!"

Innehåll. Temat för skrivuppgiften var vänskap. Det fanns två ämnen inom temat som eleverna kunde välja mellan, det ena något mer berättande och det andra mer utredande. Till hjälp fick eleverna stödfrågor i instruktionen och de hade 80 minuter på sig att göra uppgiften.

En majoritet av eleverna valde att skriva det berättande ämnet (64 procent). Färre kvinnor än män skrev det utredande ämnet. De elever som valde att skriva den utredande uppsatsen var ofta de som presterade bäst på de andra delproven. Dessa elever nådde även i delprovet *Writing* de högre betygen. Många elever önskade sig ett större utbud av ämnen och ansåg att de var för styrda. Båda ämnena gav möjlighet för eleverna att, som det står i kursplanen, visa sin förmåga att skriva "med klart och tydligt språk" men det berättande ämnet gav större frihet till variation och tolkning.

Över 97 procent av lärarna ansåg att uppgifterna var lämpliga med tanke på kursplanemålen. Dessa säger bl.a. att eleven skall "kunna formulera sig i skrift för att informera, instruera, argumentera och uttrycka känslor och värderingar".

Exempeluppsatserna ansågs av 93 procent av lärarna vara till mycket god eller tämligen god hjälp vid bedömningen av uppgiften. En del lärare, som sade sig inte vara vana att bedöma uppsatser, ansåg dock att "för stor vikt läggs vid innehåll, struktur etc. i förhållande till språket som inte är tillräckligt i fokus". Flera tyckte att exempeluppsatsen som illustrerade betyget Icke godkänd antingen var *för* bra eller så självklart Icke godkänd att den inte var till någon hjälp. Dessa synpunkter speglar sannolikt nivån på de grupper som lärarna undervisar.

Skrivtiden upplevs av olika lärare på olika program som omväxlande för lång, lagom eller för kort. Åsikterna "många är klara på en halvtimme" alternativt "vi behöver en separat dag för *Writing*, eleverna blir trötta och tiden är för kort" visar på spännvidden i kommentarer i lärarenkäterna. Önskemål om att få använda ordböcker och att ämnet skall ges i förväg är inte ovanliga. Det verkar enligt enkäterna också bli allt vanligare att lärarna låter elever med speciella behov skriva på dator med stavningskontroll, något som givetvis måste beaktas vid bedömningen.

Övriga lärarsynpunkter. Åsikten att det var ett "tjejigt ämne" förekom i enkäterna. En del uttryckte också att det var "för lätt och enkelt" och att det var "svårt att sätta betyg på personliga ämnen." De flesta skrev dock positiva omdömen, t.ex. "bästa ämnet på årtal, kanske någonsin", "alla hade någonting att säga och för en gångs skull var det riktigt roligt att läsa deras ofta mycket engagerande betraktelser" och "mina svaga elever på yrkesprogrammen skrev med inlevelse och värme om sina vänner."

Resultat. Nedan redovisas betygsfördelningen för *Writing* uppdelad efter program.

Tabell 4.1.4 Betygsfördelning i kursprovet i Engelska A vt-02, delprovet *Writing*, per program.

Gymnasieprogram/ Vuxenutbildning	Focus: Writing				
	Andel (%) elever med betyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Barn- och fritid	21	57	20	1	455
Bygg	22	67	11	0	246
El	10	67	21	2	501
Energi	*	*	*	*	71
Estetiskt	5	37	42	15	533
Fordon	21	57	18	4	299
Handel- och administration	10	62	25	3	412
Hotell- och restaurang	14	61	21	4	581
Hantverk	13	58	23	6	103
Industri	17	55	27	2	133
Livsmedel	*	*	*	*	29
Medie	6	47	39	8	510
Naturbruk	*	*	*	*	55
Naturvetenskap	2	26	49	23	1 460
Omvårdnad	14	59	23	4	319
Samhällsvetenskap	3	41	41	15	2 737
Teknik	4	44	40	12	802
S:a nationella pgm (ovägt)	8	46	35	11	9 246
S:a nationella pgm (vägt)	8	46	35	11	9 246
Övriga gymnasieprogram ¹	4	37	42	17	1 024
Gymnasial vuxenutbildning	8	44	37	12	1 066
Total	7	45	36	12	11 336

* Resultat redovisas ej för grupper under 100 elever eller från färre än tre skolor.

¹ Avser programmen SM, IV och IB-linjen, samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

I resultaten för *Writing*, liksom för de andra redovisade delproven, är det en påfallande skillnad mellan de olika programmen. Speciellt elever på de yrkesinriktade programmen tycks ha svårt att nå målen för skriftlig produktion. *Writing* är det delprov där minsta andelen elever får betyget Mycket väl godkänd. En förklaring till detta skulle kunna vara, att lärare här ställer högre formella krav på grammatik och idiomatik än i t.ex. *Speaking*.

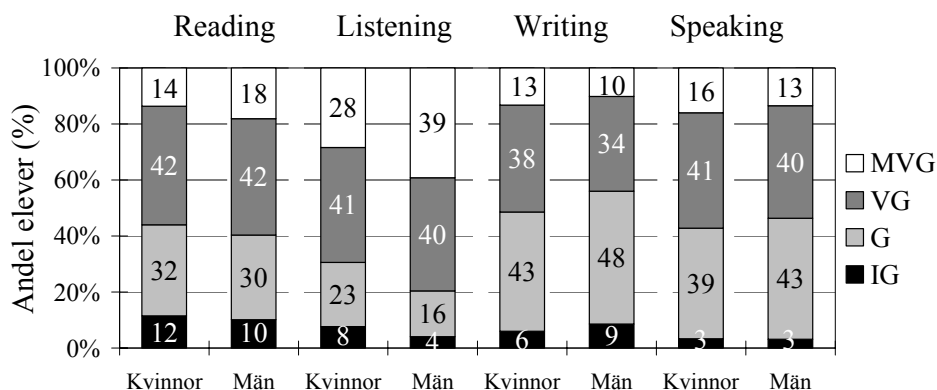
Skillnader i resultat mellan könen

”Pojkar missgynnas genom att tvingas prata om känslorelaterade ämnen”

Vårterminen 2002 var det en relativt jämn könsfördelning bland deltagarna i provet, 51 procent kvinnor och 49 procent män. Som framgår av figur 3.2.19 lyckades kvinnorna bättre på de produktiva delarna (*Writing* och *Speaking*) medan männen hävdade sig bättre på de receptiva delproven (*Focus: Reading* och *Focus: Listening*).

Dessa tendenser, att kvinnor presterar bättre på de produktiva delproven och får något högre kursbetyg än män, har observerats under lång tid i provsammanhang.

I figur 4.1.1 nedan åskådliggörs skillnaden i betygsfördelning mellan kvinnor och män.

Figur 4.1.1 Betygsfördelningar (ovägda) på kursprovet i Engelska A vt 02. Delproven Reading, Listening, Writing samt Speaking, per kön.

Allmänna synpunkter från lärarenkäterna

"Jag gillar det nationella provet i engelska. Det är matnyttigt, roligt och med perfekt fokus på det viktiga, nämligen kommunikationen"

Rent praktiskt önskar många lärare att färgen skall återinföras på proven för Engelska A och Engelska B för att undvika sammanblandning av de olika kursproven. De nämner också den arbetsbörda det innebär att ha flera nationella prov under en kort period och att öppna svar är tidsödande att bedöma.

Resultatprofilen tycker många av lärarna är en god idé, som åskådliggör för eleven dennes starka och svaga sidor i engelska. Lärarna uttrycker att den ger en helhetssyn på elevens olika förmågor och är ett bra stöd vid utvecklingssamtal, men det finns även de som anser att den "inte tillför något nytt".

Betygsstödjande prov. Den stora majoriteten av lärarna (95 procent) anser att kursprovet i sin helhet ger betygsstöd. Exempel på typiska uppfattningar är: "De nationella proven utgör ett viktigt stöd för rättvis betygsättning"; "Välbalanserade prov som mäter på ett tillförlitligt sätt kursmålen" och "För det mesta vet jag var eleverna står men ibland får man överraskningar!"

Provet som helhet. Följande lärarkommentar får representera många med liknande innehåll: "Trevligt och genomarbetat prov som ger en samlad bild av elevens språkförmåga".

Elevreaktioner. Lärarna nämner också elevernas reaktioner i enkäterna: "Eleverna tycker att det är ett vettigt, mångsidigt test"; "Eleverna är positiva till provet, de tyckte det var engagerande".

Omdömena om proven är alltså till övervägande del positiva.

Sammanfattning av resultat vårterminen 2002

Resultaten från kursprovet vt 02 redovisas uppdelade på program. I resultaten för samtliga redovisade delprov är det en påfallande skillnad mellan de olika programmen. På de yrkesinriktade programmen är det många elever som har svårigheter att nå godkända resultat.

Speaking var det delprov där *minsta* andelen (4 procent) elever fick Icke godkänd och *Focus: Reading* var det delprov där *största* andelen elever fick Icke godkänd (13 pro-

cent). *Focus: Listening* var det delprov där *största* andelen (33 procent) elever fick Mycket väl godkänd och *Writing* var det delprov där *minsta* andelen elever över lag fick betyget Mycket väl godkänd (11 procent).

Tabell 4.1.5 Vt 02 Andel elever per färdighet och betygsnivå – vägda värden (i procent):

	IG	G	VG	MVG
Speaking	4	43	40	14
Reading	13	32	41	15
Listening	6	20	40	33
Writing	8	46	35	11

Resultaten visar att kvinnor lyckades något bättre än män med de produktiva delarna (*Writing, Speaking*) och män något bättre på de receptiva (*Reading, Listening*).

Lärarenkäterna visar att provet anses uppfylla sina syften att vara betygsstödjande och ge en god bild av elevernas språkförmåga samt bidra till likvärdig betygssättning. En stor majoritet av lärarna ansåg att uppgifterna var lämpliga och väl speglade kursplanens intentioner.

Kort om kursprovet höstterminen 2001

Kursprovet höstterminen 2001 bestod av återanvända delprov¹³ från tidigare år, och resultaten skiljer inte sig nämnvärt från dem som redan rapporterats från Skolverket.

Eftersom avsikten är att proven skall ges i slutet av kursen gavs höstterminsprovet den 22 november 2001. Ht 01 insamlades 3 113 elevresultat av SCB (jämfört med 11 048 elevresultat vt 02) varav 41 procent var från vuxenutbildningen och 59 procent från ungdomsskolan. Detta kan jämföras med vt 02 där bara 10 procent var från vuxenutbildningen. 54 procent var kvinnor och 46 procent män. 53 procent hade läst A-kursen på tre terminer. Även på höstterminen visade resultaten för samtliga redovisade delprov en påfallande skillnad mellan de olika programmen. Det var på de yrkesinriktade programmen som många elever hade svårigheter att nå godkända resultat.

Speaking, var det delprov där *minsta* andelen (5 procent) elever fick Icke godkänd. *Writing*, var det delprov där *största* andelen elever fick Icke godkänd (13 procent) och *minsta* andelen fick Mycket väl godkänd (12 procent). *Focus: Listening*, var det delprov där *största* andelen (22 procent) elever fick Mycket väl godkänd. *Focus: Reading*, visade inga ytterligheter i resultat.

¹³ *Speaking* vårterminen 1998, *Writing* vårterminen 1999, *Focus: Listening* höstterminen 1997 och *Focus: Reading* vårterminen 1997

Resultaten för höstterminen 2001 går inte att jämföra direkt med vårterminen 2002 eftersom, som nämnts ovan, flera faktorer påverkar de redovisade siffrorna, bl.a. olika antal provdeltagare och sammansättningen av de grupper som ingick i resultatredovisningen. Så är t.ex. andelen resultat från vuxenutbildningen betydligt större ht 01 än vt 02.

Tabell 4.1.6 *Ht 01 Andelar elever per färdighet och betygsnivå – vägda värden (i procent)*

	IG	G	VG	MVG
Speaking	5	41	41	13
Reading	8	37	41	14
Listening	6	26	46	22
Writing	13	45	30	12

Ht 01 visade i stort samma resultat som vt 02 när det gäller resultatskillnader mellan könen, d.v.s. att kvinnor presterade bättre på de produktiva delproven och män bättre på de receptiva. 95 procent av lärarna ansåg även ht 01 att provet uppfyllde sitt syfte att vara betygsstödjande och att det gav en god bild av elevernas språkförmåga och bidrog till likvärdig betygsättning.

4.2 Kursprovet i engelska kurs B

Lena Börjesson

*Enheten för språk och litteratur/Institutionen för pedagogik och didaktik
Göteborgs universitet*

I denna delrapport redovisas dels det kursprov i engelska kurs B som gavs vårterminen 2002, dels kursprovet som genomfördes höstterminen 2001. Tonvikten kommer dock att ligga på redovisningen av provet för vårterminen 2002. Betydligt färre elever avslutar engelska kurs B under höstterminerna, och kursprovet för höstterminen 2001 bestod enligt beslut av Skolverket av återanvända delprov som kommenterats i tidigare resultatredovisningar.

Kursprovet för Engelska B bestod båda terminerna av fyra delprov, nämligen *Focus: Reading*, *Focus: Listening*, *Writing* och *Speaking*.

Kursprovet för engelska kurs B, vårterminen 2002

Resultatinsamlingen omfattar sammanlagt 7889 elever. Av dessa var 1047, d.v.s. 13 procent, elever inom den gymnasiala vuxenutbildningen och 56 procent av eleverna var kvinnor.

En stor majoritet av eleverna, 81 procent, hade läst B-kursen på två terminer, medan 15 procent läst den på en termin och ett fåtal hade haft tre eller fyra terminer till sitt förflutande. I samband med att nya kursplaner infördes den 1 juli 2000 gjordes en justering av poängtalerna för kurserna i Engelska A och B, vilket medförde en höjning från 40 till 100 poäng för Engelska B. Att detta har haft betydelse för B-kursens förläggning i tid framgår om man jämför ovanstående siffror med motsvarande från vårterminen 2000, då endast 39 procent av eleverna läste kursen på två terminer och 60 procent på en termin.

79 procent av de elever för vilka provdatum angivits hade gjort provet (utom delprovet *Speaking*) på den gemensamma provdagen. För vuxenutbildningen gäller detta datum som första provdag, vilket delvis förklarar varför förhållandevis många inte genomfört provet på den gemensamma provdagen. Dock hade två procent genomfört provet *före* den gemensamma provdagen, vilket är anmärkningsvärt och inte i enlighet med föreskrifterna, som säger att rektor *kan* besluta om annat provdatum men endast *efter* den gemensamma provdagen.

Alla av provet berörda lärare hade uppmanats att skicka in lärarenkäten och 612 kom in. I en del fall hade en grupp lärare besvarat enkäten. Enkätsvaren utgör ett viktigt underlag i arbetet med att utveckla proven, och det är värdefullt att lärare tar sig tid att besvara enkäten. En del resultat och kommentarer från enkäterna redovisas nedan i samband med redovisningen av resultaten från de olika delproven.

Resultat från de receptiva delproven och lärarkommentarer

I tabell 4.2.1 presenteras betygsfördelningen för elever på gymnasieskolans program och inom gymnasial vuxenutbildning uttryckt i procent. I tabellen återfinns resultaten för *Focus: Reading* och *Focus: Listening*.

Den angivna betygsfördelningen för *Focus: Reading* och *Focus: Listening* har beräknats utifrån de poäng eleverna har uppnått på delproven. De på förhand fastställda poänggränserna omfattade betygen Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd.

Tabell 4.2.1 Betygsfördelning för kursprovet i Engelska B vt-02, delproven
Focus: Reading och Focus: Listening per program.

Gymnasieprogr/vuxenutb.	Focus: Reading					Focus: Listening				
	Andel (%) elever med betyg				Antal elever	Andel (%) elever med betyg				Antal elever
	IG	G	VG	MVG		IG	G	VG	MVG	
Estetiskt	8	45	39	8	452	11	38	45	6	446
Handelsprogrammet	20	54	21	5	109	24	47	25	4	106
Mediaprogrammet	6	38	46	10	356	8	31	54	7	354
Naturvetenskapligt	3	27	49	21	1440	4	27	58	12	1440
Samhällsvetenskapligt	9	42	40	9	2657	9	39	46	6	2661
Tekniska programmet	10	44	37	10	526	12	37	46	6	523
Övriga nationella progr ¹	11	47	35	8	1021	12	42	41	5	1009
Tot. nationella program ¹	7	39	42	12	5926	8	36	48	8	5910
Övriga gymnasieprogr ²	8	43	39	10	634	9	35	48	7	633
Gymnasial vuxenutbildning	9	32	44	15	978	11	34	46	9	967

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. För båda delproven avses programmen BP, EC, FP, HV, HR, IP, LP, NP och OP.

² Avser specialutformade program samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

Som framgår av tabell 4.2.1 fick 70 respektive 69 procent av eleverna på det naturvetenskapliga programmet betygen Väl godkänd och Mycket väl godkänd på delproven *Focus: Reading* och *Focus: Listening*, vilket är en klart större andel än på övriga program och i enlighet med tidigare resultatredovisningar. För första gången redovisas resultat från det tekniska programmet som infördes 2000. Dessa elevers resultat på de receptiva delproven kan närmast jämföras med resultaten på det samhällsvetenskapliga programmet.

Delprovet *Focus: Reading* omfattade fem delar med olika typer av frågor. Dessa besvarade eleverna antingen genom att välja rätt svarsalternativ eller genom att skriva svaret med ett eller flera ord. En av provdelarna, *Mini-texts* med flervalsfrågor var en s.k. ankaruppgift och hade förekommit i ett tidigare prov. Ankaruppgifter används för att möjliggöra jämförelser av svårighetsgrad och resultat över tid. *Two Film Reviews* bestod av två olika recensioner av samma film och innehöll frågor på var och en av recensionerna där eleverna svarade med egna ord, samt en avslutande del där eleverna skulle jämföra de två recensionerna. Uppgiften uppskattades av de flesta lärare, och framför allt det jämförande momentet ansågs lämpligt på Engelska B-nivå. I delprovet ingick också ett s.k. *cloze test* och en del kallad *One Word Gaps* där den förstnämnda var en berättelse och den andra bestod av meningar där eleverna skulle fylla i ord i luckor där betydelsebärande ord saknades. *Two Film Reviews* var den provdel där eleverna lyckades bäst och *One Word Gaps* visade sig vara svårast.

93 procent av lärarna ansåg att delprovet *Focus: Reading* gav ett tillförlitligt mått på bedömningen av läsförståelse, och många kommenterade att texterna var intressanta och aktuella. De allra flesta, 93 procent, ansåg också att bedömningsanvisningarna fungerade bra.

Focus: Listening bestod av tre delar. Den första var en intervju med en känd författare och eleverna besvarade frågorna med egna ord. Den andra provdelen bestod av korta nyhetsinslag med flervalsuppgifter. Den tredje delen, *My Century*, var en autentisk inspelning där en amerikansk man berättade om sin personliga upplevelse av en viktig händelse i amerikansk historia. Eleverna skulle med stöd av nyckelord göra en kort sammanfattning av berättelsen med egna ord. I samband med de utprovningar av provdelar som görs innan de tas med i ett prov får eleverna ge sina synpunkter, och denna provdel visade sig

då vara särskilt uppskattad av en majoritet av de elever som deltog i utprovningen. I lärarenkäten efter provet där lärarna fick yttra sig om de olika provdelarna var meningarna beträffande denna nya provtyp däremot delade. Den uppskattades av en del lärare, som ansåg att den bl.a. gav ett bättre mått på hörförståelse än flervalsfrågor, där alternativen ibland upplevs som ”kluriga”, men ganska många lärare tyckte att den var tidskrävande att bedöma. Eleverna kunde få totalt 10 poäng, maximalt 8 poäng om de uppfattat innehållet korrekt och 0-2 poäng för språkbehandlingen. Exempel på bedömda elevprestationer fanns i bedömningsanvisningarna. Att poäng gavs även för språket i referatet inom delprovet *Focus: Listening* rådde det delade meningar om bland lärarna. *My Century* var den provdel som eleverna lyckades bäst på, medan *News Items* var den svåraste provdelen.

En synpunkt som då och då förekommer i enkäterna beträffande *Focus: Listening* är att eleverna borde få en chans att höra en inspelning två gånger, ofta med motiveringen att ”i verkligheten kan man ju fråga om”. Det skulle principiellt kunna förekomma att eleverna i ett kursprov för Engelska B får möjlighet att höra en uppgift två gånger. Däremot är ju inte all hörförståelse del av samtal där man har möjlighet att be om upprepning eller förtydligande. I målbeskrivningen i kursplanen för Engelska B står följande beträffande förmågan att uppfatta talat språk: ”Eleven skall förstå vad som sägs i längre sekvenser av sammanhängande tydligt tal som förmedlas direkt eller via medier och där innehållet kan vara obekant för eleven och av relativt teoretisk karaktär”. I delprovet *Speaking* finns material som har karaktären av tal som förmedlas via medier och i vissa fall, som t. ex. *My Century*, är inspelningen helt autentisk d.v.s. en obearbetad radioinspelning.

I enkäterna förekommer ibland önskemål om fler inslag med flervalsfrågor för att göra provet mer lättbedömt, men en del lärare har rakt motsatt uppfattning och föreslår t.ex. att eleverna ska få svara på frågorna i anslutning till *News Items* med egna ord, något som även en del elever framför i de enkäter som medföljer utprovningarna. En grundläggande princip vid konstruktionen av kursprovet är att eftersom elever lär sig på många olika sätt bör de också få möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Beträffande de delprov som fokuserar receptiv förmåga, d.v.s. *Focus: Reading* och *Focus: Listening* innebär det att det bör finnas stor bredd både vad gäller innehåll och svarsformer. Underlag för provdelarna kommer från olika delar av den engelskspråkiga världen, och ambitionen är också att de ska spegla olika intresseområden. Variation beträffande uppgiftstyper och svarsformer eftersträvas, och därför finns uppgifter som kräver korta eller längre öppna svar och flervalsfrågor liksom t. ex. matchningsuppgifter och s.k. *cloze tests*. Resultaten på kursprovet visar också att mäns och kvinnors resultat kan variera något bl.a. beroende på uppgiftstyper och svarsformat, något som också visar på vikten av ett allsidigt prov. (Se avsnittet nedan om mäns och kvinnors resultat på olika provdelar).

Både beträffande delproven *Focus: Reading* och *Focus: Listening* förekommer kommentarer om att respektive delprov är för lätt eller för svårt, vilket torde tyda på att lärare har olika referensramar beroende på att man arbetar på olika typer av skolor och program och med olika elevgrupper. Att provet upplevs olika av olika elever och elevgrupper, och att de uppnår mycket olika resultat visas av spännvidden i resultaten. Medvetenheten om detta kan bidra till en likvärdig bedömning, vilket är ett av de nationella provens främsta syften.

Resultat från de produktiva delproven och lärarkommentarer

I tabell 4.2.2 presenteras betygsfördelningen för elever på gymnasieskolans program och inom gymnasial vuxenutbildning uttryckt i procent. I tabellen återfinns resultaten för *Writing* och *Speaking*. Här angav lärarna de betyg eleverna fått, och dessa redovisas i tabellen.

Tabell 4.2.2 Betygsfördelning för kursprovet i Engelska B, vt-02, delproven *Writing* och *Speaking*

Gymnasieprogr/vuxenutb.	Writing					Speaking				
	Andel (%) elever med betyg				Antal elever	Andel (%) elever med betyg				Antal elever
	IG	G	VG	MVG		IG	G	VG	MVG	
Estetiskt	8	45	30	16	443	2	38	39	20	422
Handelsprogrammet	11	60	27	2	108	10	49	37	5	111
Mediaprogrammet	8	44	39	9	358	3	36	51	9	348
Naturvetenskapligt	5	33	45	17	1437	2	22	51	26	1403
Samhällsvetenskapligt	9	44	36	11	2661	2	36	46	17	2594
Tekniska programmet	12	46	32	10	504	2	45	38	15	477
Övriga nationella progr ¹	14	49	30	8	996	4	47	37	12	966
Tot. nationella program ¹	9	42	37	12	5895	2	35	45	18	5733
Övriga gymnasieprogr ²	9	42	37	12	634	3	31	45	21	590
Gymnasial vuxenutbildning	8	39	38	14	920	4	35	43	19	710

¹ Grupper under 100 elever är sammanslagna. För båda delproven avses programmen BP, EC, FP, HV, HR, IP, LP, NP och OP.

² Avser specialutformade program samt elever för vilka programtillhörighet ej angivits.

Som framgår av tabellen får eleverna på samtliga program och i gymnasial vuxenutbildning högre betyg på delprovet *Speaking* än på *Writing*. Denna tendens har varit tydlig även i tidigare års prov. *Speaking* är överhuvudtaget det delprov där andelen som fått Icke godkänd är minst och där andelen elever som fått betyget Mycket väl godkänd är störst, något som kunnat observeras även vid tidigare provtillfällen.

Beträffande delprovet *Speaking* redovisades resultat för 7033 elever d.v.s. för drygt 89 procent. Det är en ökning jämfört med vårterminen 2001 när resultaten för 83 procent av eleverna redovisades. De allra flesta lärare verkar numera vara medvetna om att delprovet skickas ut i början av terminen (v 7) och att det kan genomföras under en längre tidsperiod. För att de elever som gör provet tidigt under terminen inte ska missgynnas uppmanas lärarna att informera eleverna i förväg om temat för uppgiften, vilket 73 procent hade gjort. Inspelning av elevernas prestationer rekommenderas bl. a. för att underlätta medbedömning när så behövs, men endast 25 procent hade använt sig av den möjligheten, vilket är beklagligt eftersom dokumentation även av den muntliga förmågan är en fördel. 81 procent av lärarna uppgav att de hade haft nytta av de exempelband som finns för att illustrera olika betygsnivåer och stödja en likvärdig bedömning.

I samband med utprövningarna får eleverna besvara en enkät, och det muntliga delprovet uppskattas av de allra flesta eleverna som dels tycker det är roligt, dels tycker det är angeläget att även den muntliga förmågan prövas i ett nationellt prov, eftersom god muntlig färdighet upplevs som mycket viktigt.

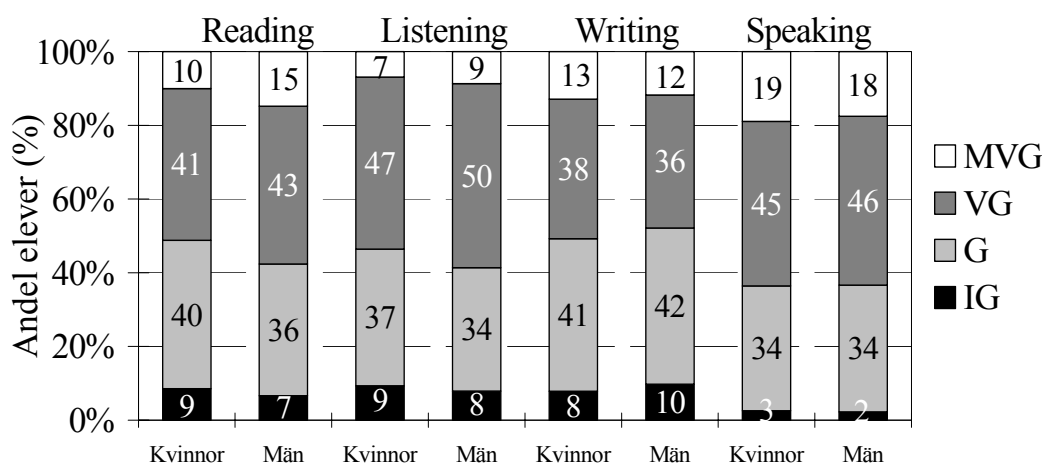
Den muntliga uppgiften *Social Competence—Social Skills* uppskattades av de allra flesta. 94 procent av lärarna ansåg att uppgiften var lämplig eller mycket lämplig. Många lärare kommenterade uppgiften i positiva ordalag och ansåg att ämnet fungerade bra, engagerade eleverna och var ”lättpratad”. Majoriteten av de lärare som uttryckte egna åsikter kom-

menterade själva uppgiften och som nämnts i regel på ett positivt sätt. Det kan kanske tolkas som att delprovet av allt fler betraktas som en självklar del av kursprovet. En mindre andel lärare hade synpunkter på genomförandet och ansåg att delprovet är tidskrävande, svårt att organisera och onödigt samt angav även lokalbrist som en försvårande faktor.

Uppgiften *New Places—New Cultures* i delprovet *Writing* bedömdes av 93 procent av lärarna som lämplig eller mycket lämplig. Inom temat kunde eleverna välja mellan två ämnen av utredande karaktär. I de öppna kommentarerna i enkäten fanns till övervägande delen positiva omdömen som att ämnena var bra, inspirerande, tacksamma, givande, lätta och intressanta men också helt motsatta uppfattningar som att ämnena var trista, tråkiga, uttjatade och svåra för elever som inte varit utomlands. Några tyckte att eleverna skulle ha behövt mer hjälp, medan andra tyckte att instruktionerna var för detaljerade och att eleverna fick för lite utrymme för sin fantasi, eftersom mycket stöd gavs i introduktionen. I bedömningsanvisningarna fanns bedömda autentiska elevexempel och 93 procent av lärarna ansåg att dessa var till god hjälp.

Resultaten på de olika delproven uppdelade på kön

I figur 4.2.1 åskådliggörs skillnaden mellan resultaten för kvinnor och män.

Figur 4.2.1 Betygsfördelning på kursprovet i Engelska B vt-02, delproven *Focus: Reading*, *Focus: Listening*, *Writing* och *Speaking* per kön¹⁴.

Som framgår av figur 4.2.1 nådde männen bättre resultat än kvinnorna på delprovet *Focus: Reading*. Det gäller även delprovet *Focus: Listening* även om skillnaden där är mindre. Denna tendens har märkts även vid tidigare provtillfällen. Beträffande delproven *Writing* och *Speaking* är skillnaderna mellan könen små, vilket också stämmer med tidigare redovisningar. Om vi tittar på provdelsnivå märks också skillnader mellan provtyper. De provdelar där kvinnorna hade något bättre resultat var *Two Film Reviews*, *The Harry Potter Story* och *My Century*. Det var de provdelar som krävde mest egen produktion i form av öppna svar och beträffande *My Century* ett referat. På övriga provdelar hade männen bättre resultat, och allra störst var skillnaden på Mini-texts och News Items, d.v.s. de två provdelar som hade flervalsfrågor. Denna tendens, att kvinnor presterar bättre på uppgifter som kräver produktion, medan män ofta hävdar sig bättre på uppgifter med flervalsfrågor har kunnat observeras vid tidigare redovisningar av nationella prov i

¹⁴ Betygen har beräknats utifrån elevernas erhållna provpoäng och de betygsgränser som finns angivna för betygen Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd.

engelska på olika nivåer liksom i nationella utvärderingar och i flera internationella studier. Möjligen kan även innehållet i uppgifterna ha betydelse för utfallet.

Betygsgränser

För delprovet *Focus: Reading* var det maximala antalet poäng 59. Gränserna för betygen Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd var 23, 40 och 52 poäng. För delprovet *Focus: Listening* var motsvarande betygsgränser 15, 23 och 31 poäng. Maxpoängen var 35. Betygsgränserna för de båda delproven fastställdes innan provet gavs. Arbetet med att bestämma betygsgränserna går till så att provet, när det har färdigställts, föreläggs en grupp erfarna gymnasie- och komvuxlärare. Med ledning av den nationella kursplanen och betygskriterierna lämnar lärargruppens medlemmar var för sig förslag till gränser. Därefter fastställer provgruppen i samråd med Skolverket gränserna för betygen Godkänd, Väl godkänd och Mycket väl godkänd varvid hänsyn tas till kursplan, betygskriterier, lärarnas förslag samt olika data från utprovningen av uppgifterna.

I lärarenkäten fick lärarna svara på en fråga om de ansåg att poänggränserna för de olika betygen motsvarade deras uppfattning. Beträffande delproven *Focus: Reading* och *Focus: Listening* var 85 respektive 81 procent av dem som besvarade enkäten nöjda med de givna betygsgränserna. Av dem som hade en avvikande uppfattning ansåg de allra flesta att betygsgränserna borde varit högre. Att de lärare som inte är nöjda med betygsgränserna i regel vill ha en strängare bedömning är något vi sett även vid tidigare provtillfällen, och det är rimligt att anta att det har att göra med vilka referensramar man har.

Resultatprofilen - en hjälp till reflektion

Lärarna kan efter genomförandet av de olika delproven sammanställa resultaten i en resultatprofil. Resultatprofilen är tänkt att användas i samtal med eleven för att åskådliggöra hur väl eleven lyckats på olika delar av provet och som underlag för en diskussion om elevens starka och svaga sidor i engelska. Den kommenterades av många i lärarenkäten, och de allra flesta uttryckte uppskattning av den och framhöll just att den är praktisk, ger en god överblick och leder till bra diskussioner med eleverna. En lärare menade att blanketten ger underlag för eftertanke inte bara hos eleven utan även hos läraren: ”Får mig att (återigen) fundera kring vad jag egentligen sätter betyg på.” Profilen är ett led i strävan att bidra till ökad medvetenhet hos eleven om styrkor och svagheter i engelska och förmågan att reflektera över de egna kunskaperna och färdigheterna, vilket anses väsentligt för det livslånga lärandet och betonas i läroplansmålen.

Kursprovet i engelska kurs B, höstterminen 2001

Kursprovet för Engelska B höstterminen 2001 bestod liksom det för vårterminen 2002 av delproven *Focus: Reading*, *Focus: Listening*, *Writing* och *Speaking*. Enligt beslut av Skolverket skulle höstterminens prov utgöras av tidigare givna, sekretessbelagda provdelar. De delprov som ingick i provet hade alltså tidigare givits som prov, men en kombination av delprov från olika terminer och år hade gjorts.¹⁵ Om man jämför resultaten på de olika delproven höstterminen 2001 med resultaten från den termin då delprovet gavs första gången märks en god samstämmighet, och de skillnader som finns är marginella.

Stor andel elever från vuxenutbildningen gjorde höstterminsprovet

De resultat som samlats in omfattar totalt endast 1861 elever, vilket kan jämföras med att de redovisade resultaten från kursprovet vårterminen 2002 gällde 7889 elever. I höstterminsinsamlingen är andelen redovisade resultat från den gymnasiala vuxenutbildningen klart högre än för provet vårterminen 2002, vilket stämmer med föregående års insamlingar. Dock var andelen resultat från den gymnasiala vuxenutbildningen särskilt stor

¹⁵ Focus: Reading (vt 00), Focus: Listening (vt 99), Writing (vt 98) och Speaking (ht 99)

höstterminen 2001, nämligen 49 procent, vilket kan jämföras med 30 procent höstterminen 2000. Detta beror troligen på införandet av de reviderade kursplanerna 2000 och den justering av poängtalerna för kurserna i Engelska A och B som gjordes samtidigt, vilket torde ha medfört en omläggning av kurserna på många gymnasieskolor. Antalet elever som avslutar kursen på höst- respektive vårterminerna är däremot ganska lika inom vuxenutbildningen. Andelen resultat från den gymnasiala vuxenutbildningen för vårterminen 2002 var, som nämnts, endast 13 procent, vilket kan jämföras med drygt 9 procent vårterminen 2001.

Återanvändning av tidigare givna delprov

Återanvändningen av tidigare givna delprov i kursprovet för höstterminen 2001 kommenteras av ganska få lärare. Den vanligaste synpunkten är att elever i vuxenutbildningen riskerar att ha stött på delar av provet vid de tidigare studierna i gymnasieskolan. En del lärare litar heller inte på att sekretessen upprätthålls.

Lärarönskemål

Några lärare uttrycker önskemål om att sekretessen lyfts på fler prov än det från höstterminen 1998. Eftersom sekretesstiden de första åren var fem år är även de prov som gavs 1996 och tidigare nu undantagna från sekretess och kan användas efter skolornas önskemål. För att tillmötesgå önskemål även från elever, som vill bilda sig en uppfattning om uppgiftstyper och svårighetsgrad finns från och med oktober 2002 dessutom en exemplarsamling på Internet. Uppgifterna är till största delen hämtade från de icke sekretessbelagda proven, och exemplarsamlingen finns på <http://www.ped.gu.se/sol/engbex.htm> men kan även nås via Skolverkets hemsida (<http://www.skolverket.se>) under rubriken *Nationella prov*.

En del lärare menar att det är en stressorsak att den blå respektive röda färgen försvunnit på A och B-proven: "Lätt att ta fel i 'bråttomtider'." Önskemål framförs också om en spridning av kursproven i engelska och svenska under terminen för att fördela arbetsbördan för lärare som har båda ämnena. Bland övriga önskemål kan nämnas tidigareläggning av delprovet *Writing*, övergång från kassettband till CD för att få bästa möjliga ljudkvalité och återinförd sammanvägningsmodell för delproven till ett provbetyg.

God överensstämmelse med egen bedömning och bra betygsstöd

På frågan om resultaten på kursprovet överensstämmer med den egna bedömningen är svaren samstämmiga för båda terminerna; 32 procent svarar "Mycket väl" och 66 procent svarar "Ganska väl". Ett av de nationella provens syften är också att ge stöd för en likvärdig bedömning i riket, och det är därför glädjande att 95 procent av lärarna båda terminerna svarar ja på frågan om provet ger betygsstöd. En lärare uttrycker det på följande sätt: "Det är bra för oss lärare att ha det nationella provet i våra klasser, annars vet man inte vart betygen drar iväg."

SKOLFS 2001:4**Skolverkets föreskrifter****om obligatoriska nationella kursprov samt prov från Skolverkets provbank
i gymnasieskolan
läsåret 2001/2002**

2001-03-26

Skolverket föreskriver följande med stöd av 7 kap. 4 § tredje stycket gymnasieförordningen (1992:394, ändring 1999:844) och 1 § förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m.

1 § Ett nationellt kursprov består av delprov. Dessa kan vara tidsbundna eller icke tidsbundna.

2 § Skolverket fastställer följande provdatum för tidsbundna delar i nationella kursprov för gymnasieskolan.

<i>Kurs</i>	<i>Provdatum</i>		<i>Provtid i minuter</i>
Engelska kurs A	22 november	2001	210
Engelska kurs A	3 maj	2002	210
Engelska kurs B	23 november	2001	210
Engelska kurs B	14 maj	2002	210
Matematik kurs A	7 december	2001	180
Matematik kurs A	21 maj	2002	180
Matematik kurs B	14 december	2001	240
Matematik kurs B	24 maj	2002	240
Matematik kurs C	6 december	2001	240
Matematik kurs C	22 maj	2002	240
Matematik kurs D	4 december	2001	240
Matematik kurs D	23 maj	2002	240
Svenska kurs B/Svenska som andraspråk kurs B	14 november	2001	300
Svenska kurs B/Svenska som andraspråk kurs B	19 april	2002	300

3 § Om det finns särskilda skäl får rektorn besluta om annat provdatum efter det datum som angetts ovan.

4 § Skolverket fastställer följande första provdatum för tidsbundna delar i prov från Skolverkets provbank.

<i>Kurs</i>	<i>Första provdatum</i>
Franska B kurs B/Fr steg 4	20 november 2001
Franska B kurs B/Fr steg 4	24 april 2002
Tyska B kurs B/Ty steg 4	20 november 2001
Tyska B kurs B/Ty steg 4	24 april 2002
Matematik kurs E	3 december 2001
Matematik kurs E	2 maj 2002
Fysik kurs A	10 december 2001
Fysik kurs A	16 maj 2002
Fysik kurs B	12 december 2001
Fysik kurs B	17 maj 2002

5 § Rektorn ansvarar för att givna instruktioner och övriga bestämmelser beträffande provens genomförande och hantering efterlevs.

6 § Det åligger skolhuvudmannen att samordna insändning av det material, de resultat och de uppgifter som efterfrågas av Skolverket och de institutioner som på uppdrag av Skolverket utvecklar och konstruerar proven.

7 § Den sekretess som gäller för provens innehåll med stöd av 4 kap. 3 § sekretesslagen gäller t.o.m. följande datum:

<i>Ämne</i>	<i>Datum</i>		
Svenska och Svenska som andraspråk	januari 2002	resp.	juni 2002
Engelska, franska och tyska	december 2011 ¹⁾	resp.	juni 2012 ¹⁾
Matematik, fysik	december 2011 ¹⁾	resp.	juni 2012 ¹⁾

¹⁾ Om ej annat framgår av respektive prov eller provdel.

MATS EKHOLM

Bengt Fredén

SKOLFS 2001:5**Skolverkets föreskrifter****om nationella kursprov samt prov från Skolverkets provbank
i kommunal vuxenutbildning
läsåret 2001/2002**

2001-03-26

Skolverket föreskriver följande med stöd av 4 kap. 6 § tredje stycket förordningen (1992:403) om kommunal vuxenutbildning och 1 § förordningen (1992:1083) om viss uppgiftsskyldighet för skolhuvudmännen inom det offentliga skolväsendet m.m.

1 § Ett nationellt kursprov består av delprov. Dessa kan vara tidsbundna eller icke tidsbundna.

2 § Skolverket fastställer följande första provdatum för tidsbundna delar i nationella kursprov för kommunal vuxenutbildning.

<i>Kurs</i>	<i>Första provdatum</i>		<i>Provtid i minuter</i>
Engelska kurs A	22 november	2001	210
Engelska kurs A	3 maj	2002	210
Engelska kurs B	23 november	2001	210
Engelska kurs B	14 maj	2002	210
Matematik kurs A	7 december	2001	180
Matematik kurs A	21 maj	2002	180
Matematik kurs B	14 december	2001	240
Matematik kurs B	24 maj	2002	240
Matematik kurs C	6 december	2001	240
Matematik kurs C	22 maj	2002	240
Matematik kurs D	4 december	2001	240
Matematik kurs D	23 maj	2002	240
Svenska kurs B/Svenska som andraspråk kurs B	14 november	2001	300
Svenska kurs B/Svenska som andraspråk kurs B	19 april	2002	300

3 § Skolverket fastställer följande första provdatum för tidsbundna delar i prov från Skolverkets provbank.

<i>Kurs</i>	<i>Första provdatum</i>
Franska B kurs B/Fr steg 4	20 november 2001
Franska B kurs B/Fr steg 4	24 april 2002
Tyska B kurs B/Ty steg 4	20 november 2001
Tyska B kurs B/Ty steg 4	24 april 2002
Matematik kurs E	3 december 2001
Matematik kurs E	2 maj 2002
Fysik kurs A	10 december 2001
Fysik kurs A	16 maj 2002
Fysik kurs B	12 december 2001
Fysik kurs B	17 maj 2002

4 § Rektorn ansvarar för att givna instruktioner och övriga bestämmelser beträffande provens genomförande och hantering efterlevs.

5 § Det åligger skolhuvudmannen att samordna insändning av det material, de resultat och de uppgifter som efterfrågas av Skolverket och de institutioner som på uppdrag av Skolverket utvecklar och konstruerar proven.

6 § Den sekretess som gäller för provens innehåll med stöd av 4 kap. 3 § sekretesslagen gäller t.o.m. följande datum:

<i>Ämne</i>	<i>Datum</i>		
Svenska och			
Svenska som andraspråk	januari 2002	resp.	juni 2002
Engelska, franska och tyska	december 2011 ¹⁾	resp.	juni 2012 ¹⁾
Matematik, fysik	december 2011 ¹⁾	resp.	juni 2012 ¹⁾

¹⁾ Om ej annat framgår av respektive prov eller provdel.

MATS EKHOLM

Bengt Fredén

Insamlingsmetoden

Insamlingen av elevernas resultat på kursproven görs av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Skolverket. Det är en urvalsinsamling som varje läsår omfattar 90-95 gymnasieskolor med minst ett nationellt program och 50 enheter med kommunal vuxenutbildning på gymnasienivå (komvux-enheter). Hösten 2001 delades alla gymnasieskolor med minst ett nationellt program in i sex grupper. Dessa sex grupper kommer att ingå i urvalet för insamling av resultat på kursproven enligt ett rullande schema på sex läsår. Nyttillkomna gymnasieskolor placeras ut i någon av grupperna på ett slumpmässigt sätt. Grupp 1 (som ingick i urvalet detta läsår) bestod av 93 gymnasieskolor. För komvux-enheterna dras ett urval om 50 enheter med gymnasial vuxenutbildning vid varje läsårs början. I dessa urval tas hänsyn till om komvux-enheten ingått i urvalet läsåret innan, dvs. en komvux-enhet kan inte ingå i urvalet två läsår efter varandra.

Rektorerna vid urvalsskolorna/komvux-enheterna fick i början av terminerna en blankett där alla undervisningsgrupper som avslutade någon av kurserna Svenska B, Svenska som andraspråk B, Matematik A, B, C och D samt Engelska A och B under aktuell termin skulle redovisas. För varje undervisningsgrupp skulle rektor även ange om gruppen planerade att göra proven eller inte. De ifyllda blanketterna skickades in till SCB ungefär en månad innan det första provet skulle genomföras. Uppgifter om provanvändningen har justerats under provperioden pga. att skolorna/komvux-enheterna ändrat sina beslut angående om vilka undervisningsgrupper som ska genomföra proven. De inrapporterade uppgifterna ligger till grund för beräkningar av användningen av proven samt av skattningar av det totalt bortfallet.

Efter det att proven genomförts skrev lärarna in elevernas resultat på särskilda resultatblanketter eller Excel-filer. Dessa skickades därefter till SCB. I de fall resultat inte inkom i tid påminde SCB rektor via brev, telefax och telefonsamtal. Även Skolverket har i ett slutskede av påminnelsearbetet påmint rektorer via telefonsamtal. Påminnelsearbetet pågick till och med mars (höstterminens prov) respektive augusti (vårterminens prov).

Bortfallet i undersökningen

Det totala bortfallet är liksom tidigare terminer förhållandevis stort. Med ett sådant bortfall måste resultaten tolkas med viss försiktighet. Om eleverna i bortfallet har andra egenskaper än eleverna i svarspopulationen, t.ex. om andelen elever med betyget Icke godkänd är väsentligt större i bortfallet än bland dem som resultaten är baserade på, har bortfallet en snedvridande effekt på resultaten. Bortfallet kan delas upp i tre slag: användnings-, inskicknings- och elevbortfall (tabell B3.1 och B3.2).

Tabell B3.1 Bortfall i procent för elever i gymnasieskolan, ht-01 och vt-02.

Kursprov	Höstterminen 2001				Vårterminen 2002			
	Totalt bortfall	Användningsbortfall	Inskickningsbortfall	Elevbortfall	Totalt bortfall	Användningsbortfall	Inskickningsbortfall	Elevbortfall
Svenska B	16%	16%	4%	2%	28%	6%	23%	3%
Svenska som andraspråk B	**	**	**	3%	**	**	**	5%
Matematik A	34%	37%	6%	4%	23%	1%	22%	8%
Matematik B	43%	52%	17%	13%	29%	1%	27%	10%
Matematik C	34%	34%	17%	5%	36%	8%	30%	9%
Matematik D	6%	53%	2%	6%	19%	3%	18%	5%
Engelska A	25%	22%	8%	3%	19%	1%	22%	2%
Engelska B	26%	14%	7%	3%	19%	0%	23%	2%
Totalt	26%	29%	8%	4%	23%	2%	23%	5%

** Antalet elever som planerades göra kursprovet i Svenska som andraspråk B, saknas eller har dålig kvalitet vilket gör att markerade typer av bortfall inte kan beräknas.

Anm: Observera att det totala bortfallet i procent inte är lika med summan av användnings-, inskicknings- och elevbortfallet i procent eftersom de baseras på olika antal elever.

Tabell B3.2 Bortfall i procent för elever i den gymnasiala vuxenutbildningen (komvux), ht -01 och vt-02.

Kursprov	Höstterminen 2001				Vårterminen 2002			
	Totalt bortfall	Användningsbortfall	Inskickningsbortfall	Elevbortfall	Totalt bortfall	Användningsbortfall	Inskickningsbortfall	Elevbortfall
Svenska B	37%	12%	21%	8%	35%	6%	31%	3%
Svenska som andraspråk B	**	**	**	5%	**	**	**	5%
Matematik A	48%	31%	29%	15%	44%	31%	29%	11%
Matematik B	63%	34%	40%	22%	62%	50%	41%	15%
Matematik C	50%	26%	27%	24%	56%	32%	42%	17%
Matematik D	64%	0%	12%	23%	81%	59%	51%	18%
Engelska A	27%	22%	25%	5%	13%	2%	27%	5%
Engelska B	19%	23%	25%	6%	19%	0%	39%	5%
Totalt	37%	22%	26%	11%	35%	20%	34%	8%

** Antalet elever som planerades göra kursprovet i Svenska som andraspråk B, saknas eller har dålig kvalitet vilket gör att markerade typer av bortfall inte kan beräknas.

Anm: Observera att det totala bortfallet i procent inte är lika med summan av användnings-, inskicknings- och elevbortfallet i procent eftersom de baseras på olika antal elever.

Med *användningsbortfall* menas undervisningsgrupper som inte genomfört kursproven trots att de avslutade aktuell kurs i slutet av respektive termin, och därmed tillhörde populationen. Användningsbortfallet snedvrider resultaten om t.ex. förhållandevis lågpresterande undervisningsgrupper inte gör i proven i samma omfattning som övriga grupper. Det verkar som om användningsbortfallet minskat kraftigt för gymnasieskolan vårterminen 2002.¹⁶ Det kan dock bero på att skolorna säger sig ska göra proven eftersom de är obligatoriska. Det kan även bero på att de skolor som planerade göra proven skickade in sina uppgifter i större omfattning än de skolor som inte tänkte genomföra proven. Även i komvux har en minskning skett i användningsbortfallet. För gymnasieskolan för höstterminen 2001 är användningsbortfallet högre än för höstterminen året innan samt även betydligt högre än för vårterminen 2002. Inom komvux är skillnaderna inte lika stora varken mellan höst- och vårtermin och mellan läsåren.

Inskickningsbortfallet består av undervisningsgrupper som tillhör urvalet och som angivit att de skulle göra provet men vars resultat inte inrapporterats. Det innebär att eleverna antingen inte gjort proven som de planerat och att skolorna inte rapporterat förändringen till SCB eller att eleverna gjort proven men att skolorna inte rapporterat in resultaten. Om orsaken är tidsbrist eller glömska behöver detta bortfall inte ha någon snedvridande effekt på resultaten. Om däremot dåliga grupper/elevs resultat inte rapporterats kommer bortfallet att påverka resultatets representativitet. Det som är mest markant för vårterminen 2002 är att inskickningsbortfallet för gymnasieskolan har ökat så kraftigt.¹⁷ Det verkar som om skolorna inte skickar in sina resultat in den omfattning som de ska. Ett annat sätt att tolka bortfallet är att skolorna säger sig ska göra proven i stor omfattning eftersom de är obligatoriska. Sedan görs inte proven, det är dock inte så troligt utan bortfallet beror snarare på att de inte anser sig ha tid att lämna uppgifterna till SCB om elevernas resultat. Det är viktigt att följa utvecklingen i bortfallet för att se om detta är en trend eller en tillfällig nedgång i inrapporteringen av resultat.

Elevbortfallet består av enskilda elever som inrapporterats men som inte var närvarande vid något av provtillfällena. Eftersom lågpresterande elever har en större benägenhet att vara frånvarande vid ett eller flera provtillfällen har elevbortfallet troligtvis en snedvridande effekt på resultaten och leder till för positiva skattningar dvs. för små andelar elever med betyget Icke godkänd och för stora andelar elever med betygen Väl godkänd och Mycket väl godkänd. Elevbortfallet var i genomsnitt fyra - fem procent för gymnasieskolan och åtta - elva procent för komvux, vilket är en minskning för gymnasieskolan vårterminen 2002 jämfört med vårterminen 2001 men i övrigt ungefär lika som förra läsåret.¹⁸

Det totala bortfallet är inte lika med summan av de tre enskilda bortfallen. Det beror på att de olika bortfallen beräknas på olika delpopulationer. Användningsbortfallet beräknas på de undervisningsgrupper som avslutade kurserna medan inskickningsbortfallet beräknas på de grupper som planerades göra proven och där resultat skulle ha skickats in. Elevbortfallet beräknas på de grupper vars resultat skickats in.

¹⁶ Anv. bortfall för gymnasieskolan Ht -00 10 % Vt -01 17 %, för komvux Ht -00 23 % Vt -01 27 %.

¹⁷ Inskickningsbortfallet för gymnasieskolan Ht -00 8 % Vt -01 6 %, för komvux Ht -00 23 % Vt -01 19 %.

¹⁸ Elevbortfallet för gymnasieskolan Ht -00 5 % Vt -01 9 %, för komvux Ht -00 9 % Vt -01 10 %.

Resultat för kursprov C i matematik

Hösten 01

Tabell B4.1 Provbetyg per program för kursplan 1994.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provbetyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Naturvetenskap	6	27	36	31	86
Samhällsvetenskap	43	44	13	0	221
Övriga nationella program	11	37	11	41	27
Totalt nationella program (ovägt)					
Övriga gymnasieprogram	23	65		12	17
Komvux	22	49	22	7	87

Tabell B4.2 Provbetyg per program för kursplan 2000.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provbetyget				Antal Elever
	IG	G	VG	MVG	
Naturvetenskap	8	35	32	25	677
Samhällsvetenskap	71	29			17
Övriga nationella program	28	36	24	12	152
Totalt nationella program (ovägt)					
Övriga gymnasieprogram				100	1
Komvux	12	51	28	9	230

Våren 02

Tabell B4.3 Provbetyg per program för kursplan 1994.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provbetyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Estetiska	10	35	40	15	20
Naturvetenskap		8		92	12
Samhällsvetenskap	25	51	22	2	553
Övriga nationella program	15	70	15		34
Totalt nationella program (ovägt)					
Övriga gymnasieprogram					
Komvux		47	18	35	17

Tabell B4.4 Provbetyg per program för kursplan 2000.

Gymnasieprogram/Komvux	Andel (%) elever med provbetyget				Antal elever
	IG	G	VG	MVG	
Estetiska		100			1
Naturvetenskap	4	19	38	39	206
Samhällsvetenskap	19	44	28	9	57
Övriga nationella program	14	43	32	11	261
Totalt nationella program (ovägt)					
Övriga gymnasieprogram					
Komvux	7	43	35	15	324

